

בעזהש״ת

בַּחֶם הַיּוֹם

על המדות שבכל יום מימי הספירה
ועל המ״ח קניני התורה

משולב עם ביאורים על הפסוקים
של הודו בתפילת שחרית

ניסן תשפ״א לפ״ק

כתובת המחבר
ש. רוזנגרטן
רח' פתח תקוה 21
ירושלים תובב"א

להערות והארות
054-8463570

כל הזכויות שמורות

הקדמה

בקונטרס זה יתבארו בס"ד פסוקי הודו שתקנו חז"ל לאמרם בפסוקי דזמרה, תוך שימת דגש בענין הקשר שבין מקראות הללו לימי ספירת העומר, וגם לרבות קנין התורה השייך לאותו היום, וקראתי הקונטרס כח"ם היום, כי במשנה באבות (פרק ו) מבואר דהדרך לקנות התורה הוא במ"ח קנינים, והזמן המיוחד לזה הוא בימי הספירה כידוע שאז מכינים בנ"י עצמם שיוכלו לקבל ולקנות התורה, ושם כח"ם היום ירמוז על מ"ח קניני התורה, ו'היום' אף ירמוז על הארת ימי ספירת העומר כי 'היום' הוא מלשון זריחת החמה כדכ' (בראשית ג ח) 'לרוח היום' ורש"י שם פי' להרוח שהשמש שם, וזהו 'כחם היום' ימים שמאירים כשמש בצהרים, וכדברי הצדיקים ד'ספירה' הוא מלשון ספיר ויהלום, כיון שהם ימי הכנה לקבל את התורה"ק בחג השבועות.

ויה"ר שהדברים האלו ימצאו חן בעיני אלהים ואדם, ונזכה לכל הברכות הבאות עם התורה הק', ונזכה ללמוד וללמד ולשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה באהבה אכי"ר.

והנה קונטרס זה בנוי ע"פ יסוד מוסד ששמעתי מהגה"ח הר"ר ישראל מאיר שלאס שליט"א שישנו קשר ושייכות בין פסוקי ההודאה דהודו לד' להימים שבין פסח לעצרת, דמנין פסוקים הללו הם נ"א, ואף מנין הימים שמן חג הפסח עד חג השבועות ועד בכלל הם ג"כ נ"א יום.

והדבר בנוי ע"פ ב' דיבורים קדושים א. מהמגיד מקאזניץ זיע"א ב. מהגה"ק ר' העניך מאלעסק בעל הלב שמח (חתן מרן מהר"ש מבעלזא זיע"א) דהנה אי' בספ' עבודת ישראל (דברים ד"ה הנה) שמביא מהרה"ק הר"ר שמעלקע מניקלשבורג זיע"א דהימים מר"ח ניסן הם כנגד שם אדנ"י, ד"י ימים שמר"ח ניסן עד י' ניסן כנגד האות י'. ומי' ניסן שהם ימי ביקור הקרבן עד הפסח הם כנגד האות ד'. ומיום ראשון דפסח עד חג שבועות נ' יום הוא כנגד האות ג'. ויום ראשון דשבועות הוא כנגד האות א' ואז נבנה המלכות עד שנתגלה אות א' בתיבת אנכי ד' אלהיך דהוא פלא העליון עכת"ד. נמצא דבאלו הימים שורה הקדושה של השם א'דני.

ובסדר 'לב שמח' כותב בענין פסוקי הודו לד' שהם נ"א פסוקים דאלו הנ"א פסוקי הודאה הם נגד האותיות של שם א'דני במילוי ובמילוי דמילוי שהם נ"א אותיות יחדו.

וא"כ כיון דישנם נ"א יום מפסח ועד שבועות ועד בכלל, שהם כנגד השם א'דני יש לחשוב אותם נגד אלו הימים שהם ג"כ מכון נגד השם א'דני כל פסוק לעמת יום אחר, [ואף דחשבון של שם אדנ"י מתחיל מר"ח ניסן מ"מ כיון דתכלית הימים מר"ח הוא אלו הימים של פסח וימי הספירה ושבועות, עיקר החשבון הולך באלו הימים שהם נ"א יום בדיוק כנגד הנ"א פסוקי הודאה].

וסמך לדבר אנו מוצאים בס' אמרי פנחס להרה"ק ר"פ מקוריץ זיע"א [אות ר"ה] שכתב שם דביום ראשון של פסח אומרים פרק ק"ה הודו לד' קראו בשמו, ולא הביא טעמו ובפשטות י"ל דהפ' הודו לד' קראו בשמו כ' נמי בישעיה (יב) ושם מיירי במה שיהיה בעת הגאולה, וידוע דראש כל הגאולות היתה גאולת מצרים וכיון דזה הפסוק נכתב על זמן של הגאולה העתידה ממילא מקושר הוא ג"כ להגאולה הראשונה שהתחיל בא' דפסח, אבל לפי המבואר דמזמור הודו לד' מקושר עם אלו הימים מוכן למה אומרים אותו ביום ראשון של פסח, דביום הראשון כלול כל ההמשך כידוע שהשי"ת הגביה את בני"י בעת היציאה למעלה ראש, ואח"כ ירדו ממעלתם ועבודתם היתה לעלות בכח עצמם בכל משך ימי הספירה עד חג שבועות כמובא בשם האר"י הק',

ובכ"ה הוא בכל שנה ושנה כמובא בהגדת מטה משה מהרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זצ"ל שבליל פסח היא בחי' גדלות המוחין שעצם ההארה מהבורא ב"ה מתגלה אז פתאום שלא כסדר, ואח"כ מסתלקין המוחין ונופל האדם לקטנות ומחויב האדם ללקט האורות הקדושה בהדרגה אחת לאחת בימי הספירה הק' לצאת מספירה לחברתה ולעלות בכל פעם יותר ויותר עד בא יום חג השבועות הק' יום מתן תורתנו הק' לבוא אז לידי עצם ההארה הראשונה שמיום א' של פסח שהיא הנותנת כח באדם לשוב ולזור לקדמותו ע"כ וכיון שנכלל ביום זה כל מעלת הימים הבאים לזה נהגו לומר בו מזמור זה.

ובענין מס' נ"א מצאנו כמה ענינים וידועים דברי הבני יששכר על הושענא רבה דהושענא שאומרים בהושענות רומז על 'הושע נ"א' והוא יום הושענא רבה דהוא יום נ"א שמתחיל מר"ח אלול עד הושענא רבה.

ועל זה הדרך שמעתי מהרב הנ"ל דיש לומר כלפי נ"א ימים הללו והוא כי הקב"ה אמר למשה 'כה תאמר לבית יעקב' וגו' עד 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' (שמות יט ו) וברש"י: אלו הדברים - לא פחות ולא יותר. והנה באלו הפסוקים מ"כה תאמר' עד 'בני ישראל' ישנם נ"א תיבות ולפיכך יש לדייק באלה הדברים לא פחות ולא יותר כיון שיש בכח מספר נ"א להכין את בני"י לקבלת התורה עכ"ד.

[**ובזה י"ל** מה שמצינו בפ' תולדות בברכת יצחק ליעקב שהיה כידוע בליל פסח שכאמור בו מקבלין כח קדושת כל נ"א יום, שאמר יצחק לעשו ועתה שא נ"א בליך (בראשית כז ג) ירמוז שבזו הלילה על האדם להגביה כח נ"א יום הבעל"ט וזה הלילה יהיה 'כליך' דהוא הכלי לאסוף בתוכו אורות נ"א יום, וכן כשיעקב בא בחכמתו לקבל הברכות אמר קום נ"א אבי רמז דיעקב ביקש מיצחק שיהא בברכתו תקומה ועליה לכל נ"א הימים הבאים מחג הזה].

ובזה י"ל אף במקרא הזה 'ועתה יגדל נא כח ד' וגו' (במדבר יד יז) דכיון שחטאו ישראל בענין המרגלים בקש משה רבנו לעורר אהבת ד' לבני"י שהיתה בעת מ"ת שאמר שם הקב"ה נ"א תיבות של כה תאמר הנ"ל ואשר בין הדברים נאמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', מילים המדברים מעניני אהבת ד' לבני"י, וזה 'ועתה יגדל נ"א' כח ד'. הכוונה שיגדל הכח ד' דהוא אהבתו לנו הכתוב בהנ"א תיבות הללו.

והנה שבח מקראות ד'הודו לד' קראו בשמו' פתח בהם באות ה"א וסיים באות יו"ד, המה ב' אותיות שבהם נברא העולם עוה"ז בה"א ועוה"ב ביו"ד כמבואר בחז"ל (מנחות כט ב) וי"ל דאי' בחז"ל (מכילתא מס' דבחודש ט) שהקב"ה הרכין שמים על הר סיני בעת מת"ת וענינו י"ל שבא להורות כי אלמלא בריתי וגו' חקת שמים וארץ לא שמתי (ירמיה לג כה) שלא רק שעוה"ז קיים בזכות התורה אלא אף עוה"ב, ואף מקראות הללו שירמזו על ימי ההכנה למ"ת וקבלתה רמז בהם כאמור על אותיות שנבראו בהם כל העולמות.

ובס"ד יגענו מצאנו כי אכן יש קשר לכל יום מימי הספירה לפסוק שבהודו המכוון אליו, ואגב נתבארו הפסוקים הללו בקשר להנ"ל בס"ד, וכמו"כ הבאנו בס"ד המ"ח קנינים כל יום השייך לאותו יום ולאותו המדה שבספירה, ואקוה שיהיה הדברים האלו לחיזוק לימים הגדולים ונשגבים הללו.

והנה ידועים דברי הרמב"ן (ויקרא כג לו) וז"ל באה"ד: וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם, כי כולם קדושים, ובתוכם ד', ומנה ממנו תשע וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם, [דהיינו הו' שבועות הם כנגד הו' ימי הבריאה] וקדש יום השמיני בשמיני של חג, והימים הספורים ביניהם כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש עכ"ד. הרי לנו מהדברים הללו כי קדושת ימי הספירה נחשבו כימי חולו של מועד אשר בתוכם ד'.

והנה ימים אלו לא זו בלבד שיש בהם כח וקדושה כללית של ימי הספירה, אלא בכל יום ויום יש לו כוח וקדושה מיוחד בפני עצמו ע"ד שמבואר בספר 'זרע קודש' (ל"ג בעומר) דבכל יום מימי הספירה צריך להוסיף קדושה יתירה ולהתרחק מהטומאה והקליפה כמו שא' ברבש"ע 'כדי לטהרנו מקליפותינו' וכו' ואטהר ואתקדש בקדושה עליונה, וכן כ' בספר 'עירין קדישין' מהרה"ק מרוזין זיע"א (אמור) עה"פ וספרתם לכם ממחרת השבת וזל"ק: כל אחד ואחד צריך לראות שבאותן השבועות שעד עצרת שיהיו כולו לד', שאע"פ שבכל זמן צריך שיהיה חצי לד' וחצי לכם אבל בזה הזמן יהיה גם ה'לכם' לד' כי כל שבוע ויום מדה אחרת הוא. עכלה"ק.

וז"ל המגיד מקוזניץ זיע"א בס' עבודת ישראל (לר"ה בד"ה החודש) ולזה עיקר המשפט 'למאן דלא נטיל מיכלא דאסוותא' רצה לומר כי מי שאכל המצה בפסח בראוי ומנה אחר כך שבע שבתות תמימות, שבאלו השבתות נתקנו המדות בפרטן, אין עליו שום משפט. ע"כ.

נמצאנו למדים כמה גדולה מעלת ימי הספירה הללו, שבכל יום יש לו כוח מיוחד בפני עצמו.

והנה עוד עלינו להתבונן כי עבודתנו הוא להמשיך גודל קדושת ימים הללו לכל השנה, והרמז לזה דספיר"ה בגימ' שנ"ה, וכדברי מאור ושמשי (אמור) עה"פ ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לד',

וזל"ק: יש לרמוז בפסוק זה, כי הנה ידוע בספרים הק' אשר בליל פסח נפתחין מוחין עלאין, ואח"כ במשך ימי הספירה בכל יום צריך האדם ליכנס בשער א' משערי הקדושה עד חג השבועות, שאז היא הקדושה הגדולה קדושת קבלת התורה, ומי שערב לבו לגשת אל הקדש, והוא מעובדי ד' ושומרי מצותיו, יוכל לשער בעצמו שנתוסף לו תוספת קדושה בימים ההם, אכן צריך האדם להמשיך על עצמו הקדושה שתהיה לו השארה על משך כל השנה, וזהו ועשיתם ביום הניפכם את העומר שאז היא התחלת מימי הספירה, וליכנס בשערי קדושה, כבש מלשון ועלה בכבש, שתעשה לך מעלה ומדריגה שתמשוך על עצמך קדושה כל כך, בן שנתו שתהיה לך על כל השנה כולה מהשראת הקדושה, לעולה שתוכל לעלות. עכל"ק.

פתיחה בענין מ"ח קניני התורה

והנה נראה שמעיקרי ההכנה לקבלת התורה הוא ע"י מ"ח קניני התורה המבוארים במסכת אבות (פ"ו) כי הלא הם הם הדרך לקנות ולזכות בתורה ויש לרמז הדבר דהנה כ' (דברים א ה) הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר ובחז"ל (תנחומא ב) שביאר את התורה באר היטב בשבעים לשון והנה ר"ת של ה'ואיל מ'שה ב'אר א'ת בגימ' מ"ח, דקנין התורה באר היטב, הם ע"י מ"ח קנינים,

ובן הרמז בתהלים (כז יא) הורינו ד' דרכך ונחנו באורח מישור, ר"ת של ו'נחנו ב'אורח מ'ישור הוא מ"ח פי' שהתפלל דד' יורה דרכו להצלחה בעסק התורה ע"י מ"ח קניני התורה דזו הוא הדרך הישרה לזכות בה.

ולבר מן עבודתו לזכות בכל קנין וקנין עליו לדעת כי לא יזכה בהם בשלימות אלא בסייעתא דשמיא וזהו וזכרת כי ה"א הוא הנותן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו (דברים ח יח) ח"ל בגימ' מ"ח, דעליו לזכור דהשי"ת נותן מ"ח הקנינים לאדם כדי שבזה תתקיים תורתו ויקיים הברית.

וביון שהכל בידי שמים עליו להרבות התפילה לזכות באלו הקנינים שיושיעו ד' ויזכה בהם בבחי' אנא הוי'ה הושיעה נא ובזה יצליח דרכו בתורה בבחי' אנא הוי'ה הצליחה נא והרמז דס"ת אלו פסוקים בכפילות על דרך אמירתו במקום שנהגו לכפול שהם ב' פעמים אנא הוי'ה הושיעה נא וב' פעמים אנא הוי'ה הצליחה נא עולה ביחד מ"ח.

ועוד י"ל ע"פ הנ"ל דהנה גבי ערי הלויים נאמר (במדבר לה ו) ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר כלומר שיתנו ללויים מקום לדור שם בנוסף לששה ערי מקלט אף עוד מ"ב עיר הרי שהיו להם מ"ח ערים, וי"ל דהרי שבט לוי בני העליה עוסקי התורה ועובדי ד' שלא ניתנה להם נחלה דד' הוא נחלתו כמבואר בר"מ (הל' שמיטה ויובל יג יב), וכדי שיזכו לתורה הרי נצרכים למ"ח קניני התורה, ולפיכך ניתנו להם מ"ח עיר להורות שכפי שנצרכים לקורת גג כדי חיותם כן הם נצרכים על מ"ח דרכי קניני התורה.

ולמרות כי ישנם חילוקי דעות האִךְ מחשבים מ"ח הקנינים, הנה בס' זקוקין דנורא (תנא דבי אליהו, זוטא, יז) מביא מהאברבנאל דהנוסח שמובא שם הוא היותר מחוור, ומסביר שם דאפילו מה שמובא עוד בשאר נסחאות הקנינים הם רק ביאורים להקנין עיי"ש, וכן הנוסח הוא בס' מדרש שמואל, [אלא שבקנין טהרה האברבנאל מנאו בקנין ט' והמדרש שמואל בקנין י"ד] וכאן הבאנו המנין ע"פ מדרש שמואל

וביארנו בחיבור זה כי מ"ח הקנינים מישך שייכי אהדדי למידות הם הספירות הנוהגות כ"א ביומו ובס"ד יבוארו מיום א' לעומר שאז מתחיל מנין זה.

ותפילתי אשפך קדם ד' אנא ד' הושיעה נ"א - בני"א פסוקים הללו שלא אכשל ויהיו הדברים למשיבי נפש בעזר בוראי, אתן לחכם ויחכם עוד ושומע חכם יוסף לקח. ומילתא דפשיטא שאין לנו השגה בסוד מידות הנוהגות בימי הספירה בכללות ובפרטות, וכל הדברים שנכתבו אינם אפילו כטיפה מן הים מה שמונח בכל מידה ומידה, ובאמת המדות והספירות שורשם הוא ענין קבלה אבל כאן לא כתוב דברי קבלה והדברים שנכתבו כאן הם רק בגדר דרוש ועניני עבודת ד' שניתן לראות ולהבין מהמדות לכל אחד ואחד ולהשיג מהמדות אורחות חיים.

מבוא

הנה פסוקים אלו מהודו לד' עד רוממו לד' אלהינו הם מדברי הימים (א טז) ואחרי כן הם פסוקים מלוקטים מתהלים כמובא בב"י בסימן נ"א בשם ראשונים אבל אינו ידוע במדויק מי צירף אלו הפסוקים כאחד, ופסוקי הודו לד' וגו' תיקן דוד שיאמרו לפני הארון בכל יום להודות לד' על הניסים שעשה ע"י הארון, ומפסוק הודו לד' עד שירו לד' כל הארץ אמרו בשחרית, ומשירו לד' אמרו בין הערבים כמבואר ברש"י שם ומקורו מהילקוט שמואל, ומסיים בילקוט דכן היו עושין מ"ג שנים עד שהביא שלמה את הארון לבית עולמים, ויש להעיר שההודאה לד' הוא לא רק על ניסי הארון אלא כל הניסים שעשה ד' נכללים בו כמבואר במפרשי המקראות, וכ' במס' סופרים (פרק יז) דתקנו לומר הודו לד' בכל יום, ונראה ענינו דאפילו שאין ארון בידינו מ"מ עלינו להודות על רוב ניסים שעושה עמנו, והוא ע"י מקראות הללו שהם דברי שבח ותהילה לבורא עולם על הכל, ויהיו נא אמרנו לרצון לפני אדון כל.

יו"ט ראשון של פסח

א. הודו לד' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו

הודו להוי"ה - הקב"ה הוציאנו ממצרים
ע"י שמו המיוחד

פירוש הפסוק עי' מצודות דוד דקאי
לעיל (דברי הימים ז) ביום ההוא
נתן דוד בראש להודות לד' וגו', וז"ל:
הודו לד' ר"ל וזה השיר הודו לד' וגו'
קראו בשמו בהשם המיוחד לו לבדו
המורה על גדולתו, הודיעו פרסמו בין
העמים פלאי מעשיו ע"כ

והנה ביום ראשון של פסח יום בו
יצאנו ממצרים וביציאה זו היה
שינוי בסדרי בראשית דהוא בא מהשם
הוי"ה ב"ה, שמו המיוחד דהוא המהוה
כל הויית, וזה הפשט כאן הודו לד' קראו
בשמו דהוא שמו המיוחד, שע"י השם
הוי"ה ב"ה היה אז ההשתנות של סדרי
בראשית. והנה הודיעו בעמים עלילותיו,
פשטות פירושו עלילותיו היינו
הפעולות הגדולות מה שד' עשה ע"י
הארון שנתבטל ע"ז של פלשתים ועוד,
ומ"מ לשון עלילה מצינו אצל המכות
כד' (שמות י"ב) את אשר התעללתי
במצרים, שפירשו שחקתי כמו
שמפרש רש"י (שם בד"ה התעללתי),

וא"כ הכא נמי י"ל כי צריכים לפרסם
בעולם מה שד' עולל ושחק לגבורת
מצרים.

הודיעו בעמים - בזה שאנו בין העמים
ניכרת גדולתו ית"ש

ולכא' היה צ"ל הודיעו לעמים ולא
בעמים וי"ל דאנו רואים
גדלות ופרסום שמו ית' דווקא ע"י
שאנו שרוים בין האומות - שה בין
ע' זאבים, וד' משמר אותנו, כמבואר
בחז"ל (יומא ס"ב) דהן הן גבורותיו
והן הן נוראותיו, שאנחנו יכולים
לעמוד בין האומות, וזה הודיעו לכל
גדלות ד' והוא ע"י מה שאנו נמצאים
בעמים ובזה אנו רואים עלילותיו.

ובשים לב הודו לד' הוא שבח והודאה
לד' קראו בשמו הוא לשון
תפילה כדכ' (תהלים קטז) ובימי אקרא
(עי' רד"ק תהלים קה) וכן מבואר בתרגום
יונתן (ישעיה יב ג) דקראו בשמו הוא
תפילה, וזה כדברי הגמ' (ברכות לב א)
דלעולם יסדר אדם שבח לרבו ואח"כ
יתפלל.

שוא זכר ליצא"מ נעשה מזה הודאה
לד', ועוד דיציאת מצרים היה ע"י
השם א'היה כמו שכ' (שמות ד)
אהי'ה א' אהי'ה, ו'הודו' גימ' כמנין
א'היה.

וע"ד הרמז י"ל דר'ת של ה'ודו
ל'הוי'ה ק'ראו בגימ' כמנין
מצ"ה ומובא מצדיקים דאכילת מצה
הוא חלק מההלל לפיכך אוכלין
אותו באמצע ההלל דמאכילת המצה

א' לעומר - חסד שבחסד

ב. שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו

אבל במהרש"א (שם) מבואר דקאי על
מנחת עני דמקריבין ממנחתו
קומץ סלת בלבד ונחשב לד' כאילו
הקריב נפשו, כד' (ויקרא ב א) ונפש כי
תקריב אצל מנחת עני וכדרש הגמ'
במס' (מנחות קד) ובזמן שאין ביהמ"ק
קיים העסק בדיני קרבנות נחשב כאילו
הקריבין כד' ונשלמה פרים שפתינו,
ולכך אמר המן דהלימוד שלהם חשוב
כאילו הקריבו את הקומץ, וזה דחה
הי' אלפי ככר כסף שלו עיי"ש. וצ"ב
לפי מהרש"א מ"ט עסק מרדכי
ותלמידיו ביום זה דוקא בהל' קרבן
עני וי"ל שהרי נודע מהאר"י הק'
דביום שד' הוציא את בני"י ממצרים
בתחילה הביא אותם עד שער הנ'
דקדושה ואח"כ הוריד אותם ממדרגתם
והתחילו לעבוד להשיג שוב כל אותן
דרגות עד יום הנ' שבו באו שוב לשער

פירוש הפסוק עי' רש"י ומצודות
דשירו לו בפה זמרו לו בכלי,
שיחו תמיד אחד לחבירו בכל נפלאותיו.

שירו לו זמרו לו - זכות התורה וזכות
האמונה

והנה המן הרשע נתלה על העץ ביום
זה יום ב' של פסח דאז היתה
סעודת אסתר השניה, ומבואר בחז"ל
שהצלת ישראל באותו דור היה בכח
התורה כמובא במס' (מגילה טז א)
שכשהמן ראה שמרדכי עוסק בהל'
קמיצה אמר 'בא קומץ קמחא דידכו
ודחי עשרה אלפי ככרי כספא ידי'
ובפשטות עסק בהל' קמיצת העומר
שכן זאת הקריבו בבית המקדש בזה
היום בט"ז לעומר ברצונו שעסק זה
יהא נחשב כאילו הקריבו אז קרבן
העומר וכן מבואר בילקוט דעסקו
בהל' קמיצת העומר.

הנו"ן, נמצא דביום הראשון לספירה היו בדרגה הנמוכה ביותר בקדושה, וזה בחינת עני דאין עני אלא בדעת (גדרים מ א), ומרדכי רצה להורות לתלמידיו דאפילו אם אדם במצב של עני בדעת, יש לו חשיבות אצל המקום דיתבונן בקרבן עני שבא בקמיצה ממנחתו, ונחשב אצל ד' ביותר.

עב"פ מענין זה אנו רואים דזכות עסק התורה של מרדכי ותלמידיו ביום זה הגנה עליהם.

במו"כ אי' בחז"ל (שבת פח א) כי אע"פ שקבלת התורה היתה בכפיה שכן כפה עליהם הר כגיגית מ"מ הדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס הרי שנס פורים היה גורם לקבלת התורה בשלימות. ומק' שם התוס' (בד"ה כפה) דלמה היה צריך כפיה הרי אמרו נעשה ונשמע ברצון, וידוע הת' המובא במדרש תנחומא פ' נח דעיקר הכפיה היה על תושבע"פ שהוא קשה כשואל קנאה, וצריכים להתנבל עליה עיי"ש דברים מאירים, ולפי"ז יוצא דקבלת התורה באהבה היה על תורה שבע"פ,

ועוד מצינו זכות גדול למרדכי הצדיק והוא הבטחון החזק שהיה לו כמו שרואים מדבריו שאמר לאסתר (אסתר ד יד) אם החרש תחרישי בעת

הזאת רוח והצלה יעמדו ליהודים ממקום אחר, באופן שניכר בטחונו שכה יהיה שד' יעזור לבנ"י בודאות, וזה בעצמו זכות גדול להיגאל מהצרה. וא"כ י"ל דזה הפשט כאן שירו לו דקאי על זכות התורה הנקראת שירה כדכ' (דברים לא יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', ובפרט זכות ל"ו מסכתות הש"ס יסוד תושבע"פ שקבלו ברצון בפורים. ואח"כ א' זמרו לו שיבטחו בו אף טרם הישועה דמי שבוטח בד' כראוי בידו לזמר לו אף טרם הישועה כדברי הקדושת לוי (פ') בשלח עה"פ אשירה לד' ומקורו מרש"י תהלים יח), ובזה שיחו בכל נפלאותיו יהיו לכם נפלאות לספר בהם שבח ד'.

שיחו בכל נפלאותיו - בעת גמר הישועה **והנה** יש להתבונן למה אנו עושים את ימי הפורים רק באדר שאז היה גמר הנס ולא עושים יו"ט בב' של פסח שאז נתלה המן ובו התחיל הנס ובטלו גזירותיו, וי"ל דכיון דכ' (אסתר ג ו) ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי, והפשט הוא דהיה לו בושט אם ימית רק יהודי אחד דיהא נראה כמי ששאר היהודים רוצה כן בקיומם, ולכך היה ברצונו להרוג את כולם, ולכך לעמת זה איננו עושים יום שמחה בזמן הריגת ראש הרשעים, רק עיקר

והנה המידה הנוהגת ביום א' של ספירת העומר הוא 'חסד שבחסד' וי"ל א' מענינה הוא נס פורים כי אפילו שכבר נחתמה גזירת המן למעלה כמבואר במדרש אסתר, אעפ"כ ביטל ד' הגזירה והוא חסד כפול ומכופל - חסד שבחסד.

עוד י"ל דמחסד נס פורים יצא חסד נוסף גדול ביותר והוא שע"י אהבת הנס זכו בני"י לקבל תורה שבע"פ באהבה כמבואר בגמ' (שבת פח א)

ויש לרמוז מדה זו בקרא דידן שירו, לו' זמרו, לו' ב' פעמים ל"ו גימ' חס"ד.

עוד ענין מה שהיה ביום זה מונח בהפ' והוא מצות קרבן העומר דבס' החינוך (מצוה שב) מבאר טעם המצוה של קרבן העומר שהוא כדי להודות לד' על חסדיו שנותן לנו כל שנה ושנה תבואה חדשה לחיות בס, וזה שיחו בכל נפלאותיו הם חסדי ד' עלינו במזון ומחיה, והרמז לזה דר"ת ש"יחו ב'כל נפלאותיו בגימ' קרב"ן הוא קרבן המיוחד ליום זה - קרבן העומר.

שמחתינו הוא בזמן הריגת כל שאר עמלקים דזה היה רק באדר. וי"ל דזה מרומז כאן בשיחו בכל נפלאותיו דאע"פ שהיום ט"ז בניסן החלה מפלת המן מ"מ שיחו 'בכל' נפלאותיו עיקר השמחה עליכם לעשות בעת גמר הישועה בימי הפורים.

והנה ביום ב' של פסח מתחילין לספור ספירת העומר וידועים דברי ספ' החינוך (מצוה שו) טעם המצוה הוא כדי להראות עד כמה נכספה וכלתה נפשינו להיום המיוחד יום קבה"ת ולכך סופרין הימים, שהוא כמו אדם מחכה על דבר גדול שיגיע באחד מן הימים שסופר הימים שמקודם, ועיקר ההכנה לקבה"ת הוא לימוד התורה בעצמה דעסק התורה מביא תורה כמבואר במס' [ברכות מ א] לבאר הפ' בשמות [טו כו] אם תשמעו בישן תשמעו בחדש,

וזה מה שכ' כאן שירו לו שהוא תורה דאיקרי שירה כמבואר לעיל, וזמרו לו הוא תפילה הנקראת רינה כדכ' בקרא (מלכים אח טו) לשמוע אל הרנה ואל התפילה והם תרי רעים דלא מתפרשין שהם ההכנה הראויה לקבה"ת.

קנין תורה [א] - בתלמוד

והקנין הראשון הוא 'בתלמוד' שייך במיוחד ליום הראשון של חוה"מ בא"י דמבואר בירושלמי (מו"ק ב) דלא אסרו עשיית מלאכה במועד אלא כדי שבנ"י יאכלו וישתו ויעסקו בתורה, וזה מה שכ' כאן

שירו לו זמרו לו הכוונה לתורה ותפילה כמבואר, ואומר שיחו בכל נפלאותיו היינו דישיחו בכל חלקי פרד"ס התורה. והרמז לזה דיש בפ' זה כ"ז אותיות כנגד כ"ז אותיות התורה עם מנצפ"ך.

ב' לעומד - גבורה שבחסד

ג. התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי הוי"ה

ישמח לב מבקשי הוי"ה - כשהם כאיש אחד בלב אחד

ויש לקשר תחילת הפסוק עם הסיפא דלכאור' קשה בלשון הכתוב מ"ט נקט ישמח לב בל' יחיד וסיים מבקשי ד' בל' רבים וי"ל דמבקשי ד' באמת אינם בשמחה שלימה אלא כשהם באחדות עם שאר בני' כאיש אחד בלב אחד, שכן הקב"ה וישראל הם אחד כמבואר בזוה"ק (פ' אמור)

ולכך קרא שם עמו ישראל שמונח בשמם שמו אל, ויוצא דאם רוצים להתקרב להשי"ת צריכים להתאחד עם בני' המאוחדים אתו יתב' וזהו מה שכ' כאן התהללו בשם קדשו כאמור שאנו מתפארים בשמו א-ל המונח בשמנו, ומזה יצא לנו שד' עם כלל ישראל כאחד כביכול, ולכך ישמח לב מבקשי ד' בזה שליבם כאיש אחד

פירוש הפסוק דאנו מתפארים בשם קדשו שבו הוא ית' מושיענו מאויבנו, ועוד מבואר במפרשים דהכוונה נמי דעלינו להתהלל בשמו הנמצא בשמנו 'ישראל' שכן נמצא בו שם א-ל.

ואמרו ישמח לב מבקשי הוי"ה דשם הוי"ה הוא נעלה משם אל, ומי שמשיג שם הוי" ישמח ליבו ותגל נפשו ועוד דר"ת של ישמח ל'ב מ'בקשי י' עם הכולל גימ' צ"א כמנין הוי"ה א'דני דזה שמו ב"ה בקריאה ובכתיבה וגלוי שמו ית' מביא שמחה ללב מבקשיו.

ועוד י"ל ישמח לב מבקשי ד' הם ישראל המבקשים תורה מאת ה' ע"ד שנא' (שמות לג) והיה כל מבקש ה' ויצא אל אהל מועד והם ששים ושמחים שכן פקודי ה' ישרים משמחי לב.

עם כלל ישראל כיון שככה הם מקושרים אתו יתב'.

עו"ל בס"ד הקשר בין רישא דקרא להסיפא ע"פ הגמ' (ברכות לב ב) דהמעין בתפילתו בא לכאב לב שנא' (משלי יג יב) תוחלת ממשכה מחלה לב, והיינו דבעת שאדם מצפה לישועה שתבוא ואיננה באה לבו מיצר וכואב ע"ז, וי"ל דזהו רק כשמסתפק האם בא תבא ישועתו, אך כשישים האדם על ליבו שבשמו 'ישראל' נמצא שם א-ל שם המורה על חסד תנוח דעתו שכן ודאי עתידה מידת החסד להתגולל עליו ויושע מצרתו, וזהו הפשט כאן שע"י ההילול בשם קדשו דהיינו שהשם א-ל מונח בשמינו בזה ישמח לב מבקשי ד' היפך כאב לב הבא למעין בתפילתו.

ובסדר שער הרחמים מתלמיד הגר"א זיע"א בפי' מגיד צדק מבאר קרא דידן ע"פ יסוד בעל העקרים בביאור עיקר ג' שכתב כי בבקשת דבר רוחני אינו דומה לבקשת דבר גשמי, דבדבר גשמי גם כשמוצא מבוקשו אין שמחתו תמידית שכן לאחר זמן משהורגל בזה תמה ונסתימה שמחתו משא"כ בקשת רוחניות כיון דאור ד' הוא אור אין סוף ללא קץ וגבול ממילא השמחה

תמיד בליבו דאפילו כשמצא כבר מבוקשו שייך להשיג בזה יותר עומק עד בלי גבול, ומבאר ע"ז בס' הנ"ל את בקשת השגת התורה אשר היא כמים אשר אין להם סוף וממילא לעולם לא תסתיים שמחתו דתמיד יש בה עמקות חדשה וזהו ישמח לב מבקשי ד' ישמחו לבם תמיד מבקשי קירוב להקב"ה וכן מבקשי השגה בתורה. ולפי המבואר בהקדמה דבכל יום מהספירה מתקרבין לד', ממילא מיועד ענין זה של שמחה בהשגת רוחניות ליום שני דאז ניכר החילוק בין רוחניות לגשמיות דבגשמיות נגמר השמחה ולהיפוך ברוחניות שמחים תמיד בלי גבול

והמידה המכוונת ליום זה היא 'גבורה שבחסד' וא' מענינה הוא מידת יצחק בן אברהם כי הגבורה היא מידת יצחק אבינו שיצא מאברהם מדת החסד וזה 'גבורה' שהוא יצחק בתוך 'החסד' שהוא אברהם.

ובקרא דידן נרמז מדה זו שהוא נגד יצחק שכן הס"ת של התהלל'ו בש"ם קדש'ו בגימ' כמנין ב"ן רומז על יצחק בנו חביבו של אברהם אבינו, ועוד דס"ת של כל הפס' גימ' ע"ז

דהוא מלשון גבורה, כמו"כ יש בפסוק זה כ"ח אותיות כמנין כח דהוא ענין של גבורה, ועוד ישמח לב מבקשי ד' רומז על יצחק ששמו מורה על שמחה כמבואר בקרא (בראשית כא ו) כל השומע יצחק לי.

קנין תורה [ב] - שמיעת האוזן

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'שמיעת האוזן' והנה יש לדייק בלשון קנין זה דנקט 'שמיעת האוזן', דלמה נקט שמיעת האוזן וכי יש שמיעה באופן אחר, וי"ל דישנה שמיעת האוזן מציאות השמיעה וישנה שמיעת הלב שהיא יותר פנימית, כשנכנס הדברים בתוך הלב, וע"י שמיעת האוזן יגיע אח"כ לשמיעת הלב, והנה בגמ' (ברכות מ א) מבואר דכלי מלא מחזיק וריקן אינו מחזיק, דכתיב (שמות טו כו) אם שמע תשמע - אם שמע תשמע ואם לאו לא תשמע וברש"י (שם) אם שמעת פעם אחת סופך שתשמע הרבה, וי"ל דהסיבה לזה היא דהשמחה שיהיה לו משמיעתו הראשונה יתן בלבו חשק לשמוע, וזה ענין של הפסוק ישמח לב מבקשי ד' יותר ויותר בלי הפסק וכפי שנת' לעיל.

ג' לעומד - תפארת שבהסד

ד. דרשו ד' ועזו בקשו פניו תמיד

פירוש הפסוק ע"י רש"י בדברי הימים
וברד"ק ד'עוזו' קאי על ארון הברית והגר"א בפירושו (בדברי הימים טו) ביאר דעוזו הוא התורה, וענינם חד דמעלת הארון הוא בעבור הלוחות והתורה המונחים בה, והרמז לזה דס"ת ד, דרשו הוי"ה ועזו גימ' כמנין טו"ב ואין טוב אלא תורה כד' כי לקח טוב נתתי לכם [משלי ד ב] כמובא בברכות ה' א'
ע"י בקשת התורה זוכה לבקש פניו ית' תמיד
וי"ל ע"ד הפ' (משלי ב ד) אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ד' ודעת אלהים תמצא,

מבואר דכאשר יבקש ויחפש אדם המטמוניות שבתורה אז יזכה ליראת ד' הראויה, וכנראה דהבנה ביראת ד' הוא יראת הרוממות דישיג מגדלות הבורא, דליראת העונש א"צ הבנה רק כל ילד משיגו, וזהו מה שכ' כאן דרשו ד' ועוזו הוא העסק בתורה בדרישה וחקירה ליכנס במטמוניות שבה, ואז בקשו פניו תמיד תזכו ליראת הרוממות אשר בה תבקשו פניו תמיד מתוך הכרת גדלותו יתב'.

עוד י"ל פי' הפסוק דהנה אי' בגמ' (ר"ה יח א) עה"פ (ישעיה נה ו) דרשו ד' בהמצאו - אלו י' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, הרי שקבע זמן מוגבל לדרישת ד', ובקרא דידן כ' דרשו ד' בלא הגבלת זמן, הלא דבר הוא, והתי' הוא כיון דכתיב כאן ועוזו דהיא התורה הק' כמבואר ועם התורה הוא קרוב לד' לעולם, וכפי שא' באקדמות צבי וחמיד ורגיג דילאון בלאותא, צלותוהן בכך מתקבל' וכו' וזהו בקשו פניו תמיד שע"י עסק התורה יכולים אתם לבקש פניו ית' בלי גבול.

והמידה הנוהגת ביום זה היא תפארת שבחסד' וא' מענינה י"ל דתפארת הוא מידת יעקב, ואי' במדרש שזכותו של יעקב עמדה לו לאברהם להנצל מאור כשדים, וזהו תפארת

שבחסד' דיעקב הוא תפארתו של אברהם איש החסד, ומדת יעקב הרי הוא לימוד התוה"ק שנא' אצלו (בראשית כה כז) ויעקב איש תם יושב אהלים בבחי' דרשו ד' ועוזו, דהוא דרישת ד' ע"י התוה"ק כמבואר,

דרשו ד' ועוזו - תפילין דמרא עלמא

ועוד י"ל פי' בהפסוק דתפארת מורה על התפילין הנקראים פאר כדכ' (יחזקאל כד יז) פארך חבוש עליך, ובגמ' (ברכות ו א) מבואר דהקב"ה מניח תפילין דכתיב (ישעיה סב ח) נשבע ד' בימינו ובזרועו עוזו והם תפילין, דהתפילין הם עוז לישראל כדדרש ר"א שם עה"פ (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך - אלו תפילין שבראש, ובתפילין של הקב"ה נכתב מעלתן של ישראל, כגון: מי כעמך ישראל וכד', וזה הפשט דרשו ד' ועוזו דתדרשו את ד' והתפילין שלו ומזה תראו מעלתכם בעיניו יתברך, ועי"ז, בקשו פניו תמיד' תתאוו לבקש פניו תמיד.

עוד פי' בהענין של בקשת פניו תמיד הוא ע"פ מה שמ' בגמ' (ב"מ פה) דכל מי שבנו ובן בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת מזרעו שנא' (ישעיה נט כא) לא ימושו מפיו וגו' וכ' בעל ההפלאה שלזאת זכינו ע"י העסק

כחם

היום

ז

בתורה של ג' אבות ולפיכך אינן התורה פוסקת מבנ"י לעולם, וביום זה שמדתו 'תפארת שבחסד' שהוא נגד יעקב כמבואר ישנה בידנו זכות של ג' אבות וממילא שייך לומר על בנ"י שיבקשו פניו תמיד כיון שלא יפסק התורה מעמנו לעולם.

בקשו פניו תמיד - בארץ ישראל

עוד ענין המבואר כאן בפ' מובא במדרש שוחר טוב (קה) דמי שרוצה לראות השכינה בעוה"ז ילמוד תורה בארץ ישראל כדכ' 'בקשו פניו תמיד' דבא"י יכולים להיות לפני ד' תמיד אפילו בעוה"ז, וא"י תוקף מעלתה במקום המקדש דכ' בו (מלכים א ט ג) והיו עיני ולבי שם כל הימים, שהשראת השכינה בו בגלוי ממש. והרמז לזה דהס"ת של הפסוק דרש'ו הוי"ה ועז'ו בקש'ו פנ'ו תמיד בגימ' ל"ב עם הכולל לרמז על לכו ית"ש הנמצא בארץ

הקדש, ואשר על מקום זה נאמר בקשו פניו תמיד.

בקשו פניו תמיד - ע"י המילה

אופן שני במדת, תפארת שבחסד' המונח בהפ' די"ל כי תפארתו של אברהם אבינו איש החסד' היה בעת מילתו כשהיה זקן בא ימים דבזה ראו כל העולם מסירות נפשו לד', ובמצוה זו נאמר לו (בראשית יז א) ג"כ התהלך לפני והיה תמים,

והנה שם בפרשה כתיב ויפל על פניו וברש"י שם כיון שהיה ערל והערלה מגונה לכך לא היה יכול לעמוד לפני ד' בעת הגילוי, נמצא דע"י המילה יכולים לראות ולקבל אור פני ד' ואף אנו בני בניו ע"י המילה אנו יכולים לזכות לראות פני ד' וזה מה שכ' כאן בקשו פניו תמיד בקומה זקופה בלא נפילה על אפים,

קנין תורה [ג] - עריכת שפתים

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'עריכת שפתים' ובגמ' (עירובין נד א) אמרין דהתורה מתקיימת באדם ע"י שיוציא התיבות בפיו כדכתיב (משלי ד כב) חיים הם למוצאיהם - למוציאיהם בפה, נמצא דע"י 'עריכת שפתים' מתקיימת בו התורה והיא הדרך הנכונה למי שהם בכלל דרשו ד' ועזו דקאי על דרישת השגה בתורה כמבואר.

ד' לעומד - נצח שבחסד

ה. זכרו נפלאותיו אשר עשה מופתיו ומשפטי פיהו

בחסדו הגדול, הוא בשל מטרה נצחית והיא שמירת תורה ומצוות כד' (שמות יג ט) למען תהיה תורת ד' בפך כי ביד חזקה הוציאך ד' ממצרים, והוא - נצח שבחסד' דהוא הנצחיות שהיה מטרת, החסד' הגדול דהוא היצא"מ, והרמז לזה ד'פסח' בגימ' כמנין נצח, וזהו מה שכ' כאן זכרו נפלאותיו אשר עשה דהם נפלאות יציא"מ ותכלית זכירת נפלאות ד' הם לעשות בכח מופתיו ונפלאותיו ומשפטי פיהו הם קיום משפטי ד' ומצותיו.

אופן שני במדת 'נצח שבחסד'
המונח בהפ', דהוא הענין של זכירת חסדי ד' לנצח' ושלא נשכח, חסדי ד' מאתנו מה שעושה בכל עת בעבר ובהווה ובעתיד, וזה מה שכ' כאן זכרו לעולם נפלאותיו אשר עשה,

אופן שלישי במדת, נצח שבחסד'
המונח בהפסוק, דהיינו הדבר ה,נצח'י שהוריש לנו אברהם איש

פשט הפסוק עי' במפר' מיירי בנפלאות הארון ומשפטי פיהו היינו שנתקיימה הנבואה על הפלשתים, ומ"מ קאי ג"כ על כללות נפלאות ד' בכל דור וברד"ק והרלב"ג פי' דהכוונה הוא גם על ניסי יציאת מצרים.

וי"ל דהפסוק הוא המשך מהפס' דלעיל דאמר דרשו ד' ועזו בקשו פניו תמיד, בא עכשיו להוסיף דזה הענין הוא אפילו כשהאדם אינו נוהג כראוי ל"ע, אעפ"כ לא יחשוב שהוא אינו כדאי לבקש קרבת ד', דלא כן הוא אלא יבקש פניו ית' בכל עת, ולזה מביא ראיה דזכרו נפלאותיו אשר עשה, והוא יציא"מ דהקב"ה הוציאנו בעוד שהיינו במ"ט שערי טומאה, ולמרות כל זה בחר בנו מכל עם ולשון והכי נמי הוא בכל דור אצל הקב"ה לא שייך ריחוק.

נצח שבחסד - מטרת חסדו ית' הוא

נצחיות התורה

ומידת היום היא 'נצח שבחסד' והיא, כי החסד שבצאתנו ממצרים

כחם

היום

יא

ה,חסד' והיא האמונה שכן אברהם אבינו הוא ראש למאמינים,

ובענין האמונה ידוע כי זכירת יצי"מ מביא בלב האמונה בד' שכן ד' חידש העולם ושינה טבעו בשביל רצונו, כמבואר בראשונים (עי' ברמב"ן סוף פ' בא ובחינוך מצוה כא) וזה מה שכ' כאן זכרו **נפלאותיו** דהכוונה הוא יציא"מ כמבואר דעי"ז יחקק בלבנו האמונה,

והנה ד' אמר למשה במראה הסנה (שמות ג יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, דיציאת מצרים בזכות שיקבלו בנ"י את התורה, והנה בקבלת התורה היו ב' ענינים א'. עצם המעמד הנשגב שהיה לשעתו בו שד' בכבודו ובעצמו נגלה עלינו, בו ראינו שד' הוא האלהים והוא אות לעולם וחיזוק האמונה, ב'. עצם התורה והמצוות שבנ"י קיבלו

עליהם ומקיימים אותם בכל הדורות, וזהו זכרו **נפלאותיו** הוא היציא"מ כמבואר שזה היה לצורך מעמד קבלת התורה שבזה נכללו ב' מעלות גדולות א' מופתיו הוא עצם מעמד קבלת התורה שהיו בו הרבה מופתים, ב' **משפטי פיהו** בזה שבנ"י קבלו אז עליהם התורה והמשפטים לכל הדורות.

ורמז בענין זה כי הר"ת דז'כרו נ'פלאותיו א'שר עולה נ"ח כענין נ'צח ח'סד המדה של היום, ועוד רמז נפלא דמובא בשם הגה"ק ר"ש מאוסטרופוליא הי"ד, דשם שר הממונה על השכחה הוא רי"ב וס"ת של התיבות זכר'ו נפלאותיו אשר בגימ' רי"ב דכיון דיש שר השכחה מוטל עלינו להיות נזהרים שלא לשכוח ולזכור תמיד נפלאות ד' ומשפטי התורה.

קנין תורה [ד] - בינת הלב

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'בינת הלב', והנה קנין בינת הלב מביא לידי זכירה דכפי שמבין הדבר בלבו כן זוכר אותם והוא המדה של לזכור ל,נצח', חסד'יו דהוא התוה"ק, וזה מה שכ' כאן זכרו **נפלאותיו** וגו' ומשפטי פיהו הוא התורה שע"י בינת הלב נוכל לזכור כראוי כמבואר, וביותר נצרכת בינה לדיני ממונות כדברי חז"ל (ב"ב קעה ב) דאין לך מעיין הנובע יותר מדיני ממונות, ומשפטי פיהו מורה ביותר על דיני ממונות הנקראים משפטים.

ה' לעומד - הוד שבחסד

ו. זרע ישראל עבדו בני יעקב בחיריו

אביהם רק אפילו היה אביהם בחינת יעקב היה מספיק להם, ובין עושין רצונו של מקום ובין לא הם, בחיריו' שד' בוחר בנו בכל מצב שאנו נמצאים.

הוד שבחסד - הודאה על חסד ד'

והמידה דיום זה 'הוד שבחסד' י"ל א' מענינה הוא הודאה לד' על חסדו הגדול עלינו ביציאת מצרים, וידוע דקושי השעבוד היה פ"ו שנים כמנין אלהים, ובשנת פ"ז יצאו לחירות והרמז לכך שכן חס"ד הו"ד גימ' פ"ז, וכן ר"ת של זרע ישראל עבדו גימ' פ"ז.

ולפי המבואר הפשט בהפ' דאנו נבחרים מאתו יתב' בכל מצבנו, יוצא עוד פי' במדת, הוד שבחסד' שאנו נותנים, הוד'אה לד' על, חסד'ו הגדול עמנו שבוחר בנו באהבה לעולם למרות שלפעמים איננו נוהגים כשורה.

היינו זרע ישראל עליכם לזכור נפלאותיו אשר עשה.

והנה יש להבין מ"ט פתח הכתוב בשם ישראל שמם הנעלה של ישראל

[עי' אור החיים ריש פ' ויחי] ומסיים בשם יעקב וי"ל דמצאנו בחז"ל (קידושין ד) ד'זרע' כנוי אפילו לפסולין כמבואר והוא כשאינם עושים רצונו של מקום, ו'בנים' הוא לשון חשיבות והוא כשעושים רצונו של מקום כמבואר בגמ' (ב"ב י א) וי"ל דזהו הכוונה כאן זרע ישראל עבדו כשהם אינם הגונים ח"ו אז הם תולים עצמם בזכות אבותם יעקב אבינו דקרא לו ד' בפ' וישלח בלשון ישראל כיון שהיה עבד ד', וכשהם, בני' בבחי' בנים למקום שהם עושים רצונו של מקום אז כיון שיש להם זכות עצמם אינם צריכים להתלות במעלת ישראל

קנין תורה [ה] - באימה

וקנין תורה של היום הוא 'באימה' דאנו צריכים לעבוד את ד' כעבדים שעובדים את רבם באימה וביראה, בבחי' זרע ישראל עבדו דאנו מזרע ישראל הוא יעקב אבינו שעבד לד' כעבד העובד את רבו.

ו' לעזמר - יסוד שבחסד

ז. הוא ד' אלהינו בכל הארץ משפטיו

ויסוד הוא עיקר ובסיס הדבר כמו יסוד הבית, וה'נ, יסוד שבחסד' הוא עיקר וקיום מדת החסד, ואף קרי"ס שהיה היום הוא, יסוד' ועיקר קיום החסד' של יציאת מצרים, כיון שבזה יצאו לגמרי מרשותן של מצרים, וקדושה ג"כ נקרא יסוד כידוע, וקדושת בני"י ג"כ נשלמה אז בעת קרי"ס הוא ג"כ דיצאו לגמרי מטומאת מצרים עד שזכו כל אחד לראות ד' ולומר זה אלי ואנוהו.

עוד אופן במדת, יסוד שבחסד' דידוע דברי המדרש עה"פ (תהלים קיד ג) הים ראה וינס מה ראה ארוננו של יוסף ראה, וי"ל ענינו דע"י קדושת יוסף הצדיק נקרע הים, ויוסף מדתו מידת היסוד כידוע וכיון שעל ידו נעשה החסד הגדול, וזהו בחי' יסוד שבחסד' דע"י היסוד דהוא יוסף זכו להחסד הגדול.

והנה יום זה סיום ו' ימי הספירה הראשונים וידוע דעיקר המדות הם ו' חג"ת נה"י שכן מלכות הוא מדה הכוללת כלם.

פירוש הפסוק מבאר רד"ק אע"פ שבכל הארץ משפטיו, הוא אלהינו ואנחנו עמו ע"כ. היינו אע"פ דד' שופט ומשגיח בכל העולם אבל על בני"י משגיח ד' בפרטות.

וקבלו חז"ל דביום זה שביעי של פסח נבקע הים וידעו כל העולם שאנחנו עמו שבשבילנו מהפך טבע הבריאה, וזה הוא ד' אלהינו, שמיחד שמו הגדול מיוחד עלינו ובחז"ל אי' [הובא רש"י בשלח] שכשם שנבקע ים סוף נבקעו כל הימים שבעולם וזה ההמשך דבכל הארץ משפטיו דבכל העולם ראו משפטיו.

ועוד מונח מה דכ', בכל הארץ' מה שכ' רש"י עה"פ (שמות יד כה) כי ד' נלחם להם במצרים דגם המצרים שנשארו במצרים לקו, נמצא דלקו המצרים בין על הים ובין בארץ וזה 'בכל' הארץ משפטיו הן בים והן ביבשה, ובזה ראו כולם שד' הוא אלהינו ושומר עלינו כאב על בנים, והמדה הנוהגת היום בשביעי של פסח היא יסוד שבחסד'

וכרונגמת ענין זה מצינו גבי ערי הלויים
 נאמר (במדבר לה ו) 'ועליהם
 תתנו ארבעים ושנים עיר' כלומר שיתנו
 ללויים מקום לדור שם בנוסף לששה
 ערי מקלט אף עוד מ"ב עיר, והלשון
 'ועליהם תתנו' משמע דעיקר הוא הו'
 ערי מקלט והמ"ב הוא רק הוספה,
 וככה הוא באמת כמבואר במס' מכות
 (דף י"ע"א) דהו' ערי מקלט העיקרים
 קולטות בין לדעת ובין שלא לדעת,
 והמ"ב אינן קולטות אלא מדעת,
 והנה לעיל בהקדמה ביארנו בס"ד
 דהמ"ח ערי לויים הוא אותו
 הענין של המ"ח קניני התורה דשבט
 לוי הם הבני העליה עוסקי התורה
 שלא ניתנה להם נחלה כמבואר בר"מ
 (הל' שמיטה ויובל יג יב), וכדי שיזכו
 לתורה הרי נצרכים למ"ח קניני התורה,
 ולפיכך ניתנו להם מ"ח עיר להורות
 שכפי שנצרכים לקורת גג כדי חיותם
 כן הם נצרכים על מ"ח דרכי קניני
 התורה. וכיון דביארנו שימי הספירה
 מקבילים לעמת קניני התורה, אף ערי
 הלויים שהם דוגמת מ"ח קנינים נרמזו
 אף בהם ימי הספירה, והוא שכמו הו'
 ימים הראשונים של ספיה"ע חג"ת
 נה"י שבחסד אשר באים בימי חג
 הפסח הם השורש והעיקר שבימי
 הספירה דשאר מ"ב ימי הספירה
 טפלים הם להם, הכי נמי הוא אצל
 הערי מקלט שהו' ראשונים הם העיקר
 והמ"ב הם נטפלים להם.

קנין תורה [ו] - ביראה

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'ביראה', וי"ל דע"י שישאל עובדים
 ד' באימה וביראה אינם מתיראים מן האומות כלל, ולא זו בלבד
 אלא שהאומות מתיראות מהם כד' כאן בכל הארץ ראו משפטיו ופחדו
 מפני בני"י, וכמו שבקשו ככה בשירת הים 'תפול עליהם אימתה ופחד'
 ונתקבלה תפילתם כמו שכתוב (יהושע ב י) כי שמענו את אשר הוביש
 ד' את מי ים סוף מפניכם וגו',

וזה ידוע דמדת היראה הוא קודם למדת אהבה דרק אי יש לאדם יראה
 ד' מגיע אח"כ לידי אהבת ד' דבלי היראה אז האהבה הוא כשאר
 אהבת שיש בעוה"ז והם תרי רעין דלא מתפרשין, ויוצא דמדת היראה
 הוא היסוד למדת האהבה, דיסוד נקרא בכל פעם דבר המחזיק הבנין
 וכד', ה"ע היראה מחזיק הוא את מדת האהבה, דנקרא חסד, וזה יסוד
 שבחסד, [ועוד כיון דמדת הקדושה נקרא יסוד והוא בא מתוך יראה
 לכך יראה ג"כ נקרא יסוד]

ואחד מדרכי קניית היראה הוא בראות האדם כיצד הקב"ה נפרע מעוברי רצונו נכנס בלבם יראה שהוא לא יהיה כמותם וזו הענין כ' בקרא דידן הוא ד' אלהינו בכל הארץ משפטיו, ועי"ז שם על ליבו כי הקב"ה הוא רב ושליט וקונה מדת היראה, וכזה מצינו על הים שנאמר (שמות יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים ויראו העם את ד' וגו'.

וביותר יכולים ללמוד מהפסוק כאן מדת היראה והוא ע"פ מה שכ' בחת"ס (פ' חקת עה"פ ודברתם אל הסלע ד"ה או י"ל) בביאור הכ' (תהלים קיד ה) מה לך הים כי תנוס וגו' ההופכי הצור אגם מים וגו' דהוי ב' הפכים, ליבש הים בקריעת ים סוף ולהוציא המים מהבאר הוא צור החלמיש, והנה שני הענינים היו בשביעי של פסח שהרי מרים מתה ב' ניסן וכל ז' ימי אבלה לא נסתלק הבאר ושוב הלכו ג' ימים בלא מים ואח"כ נתלוננו ונבקע הצור וזה חל בכ"א ניסן, נמצא דבאותו היום אשר הוביש ד' את מי הים הוציא מים מצור החלמיש,

ומש"ה הקפיד ד' שידברו אל הסלע ולא יכו בו משום שאי' במפרשים שבקיעת הים היה בדיבורו של משה בלא מטה, וזה 'הרם את מטך' וסלקהו 'ונטה ירך על הים' מבלי המטה, וחפץ ד' שההיפך לזה נתינת המים במדבר יהיה ג"כ בלי מטה, וידעו בזה שד' פועל הפכים בפעולה אחת ובזמן אחד כי הוא כל יכול, ובזה שהכה משה הסלע במטה נחסרה האמונה כי יאמרו ישראל יומא קגרים להוביש מים ולא להוציא מים ע"כ צריכים מטה ותחבולה להוציא מים וזה לא מאתו יתברך ע"כ אמר ד' יען לא האמנתם בי (כמדבר כ יב) עכת"ד.

נמצא מזה כי ברבות הימים ביום זה בכ"א ניסן שפט ד' את משה על מה שלא קידש שמו יתב' וזה בכל הארץ משפטיו שביום הלזה דהוא כ"א ניסן הראה ד' משפטיו בכל יושבי הארץ, בזה שראו דאפילו על צדיק כמשה עבדו הנאמן עשה ד' אתו משפט, ומזה יכול כל האנשים ללמוד לירא מהשי"ת וכדברי רש"י הק' בפ' חקת שם שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות,

ז' לעזמר - מלכות שבחסד

ח. זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור

הוא עיקר מקום קיום משפטיו וכדברי הרמב"ן בכ"מ דעיקר חיוב התורה והמצוות הוא בארץ ישראל, וסיים זכרו לעולם בריתו חסדי ד' שהבטיח לנו את הארץ הנבחרת עוד בברית בין הבתרים.

ברם רש"י (דברי הימים ובפי' א' בתהלים) מבאר דוכרו לעולם בריתו קאי על התורה שהיא הברית בין ד' לישראל, והתורה ניתנה לאחר אלף דור שכן התורה היתה קיימת תתקע"ד דורות קודם בריאת הארץ והעבירם ד' מלפניו כמבואר בגמ' (חגיגה יד ב) ואחר כ"ו דורות מהבריאה נתן לישראל תורתו, והרמז לזה דישנם כ"ז אותיות בפסוק זה כמנין כ"ז אותיות התורה עם אותיות מנצפ"ך.

ותוכן ענין הפסוק הוא דבר הנצרך ליום שלאחר החג, דבחר בעצמו נותן הקב"ה רגשות אהבה לכל ישראל בבחי' 'אהבת אותנו ורצית בנו' אך לאחר החג עלולים לשכוח את

פירוש הפסוק ברד"ק ביאר (ועי' אבן עזרא ועוד) דקאי על ברית בין הבתרים שנגזר שם שתתקיים הברית לעולם, וזהו לאלף דור, ולעולם תהיה הארץ לישראל, ואע"פ שגלו ממנה עוד ישובון אליה ולא יגלו ממנה עוד לעולם.

והנה בס' אמרי נועם (פ' כיצד מברכין) הביא דברי הגר"א בביאור החילוק בין לשון 'האדמה' שמברכין על פרי האדמה, ללשון 'הארץ' שמברכין על הפת וכן בברכת מעין ג' מברכין בלשון 'הארץ', והוא דכל השפעת ז' מינין הוא מארץ ישראל ואפילו ז' מינים שבחו"ל השפעתם באה מאר"י, ולכך מברכין בברכת הפת ובברכת מעין ג' כיון שהם מז' מינים בלשון הארץ דהארץ היינו אר"י ע"כ.

ולפי"ז מקושרים ב' הפסוקים הוא ד' אלהינו וגו' עם זכרו לעולם בריתו דהוא ד' אלקנו בכל, הארץ משפטיו, הכוונה בארץ ישראל דשם

האהבה של ד' לעמו ישראל וע"ז נאמר זכרו לעולם בריתו הוא ברית האהבה שכרת ד' עם אברהם אבינו ונמשך לכל הדורות.

או יאמר כונת הפ', זכרו לעולם בריתו ע"פ מה דאי' בחז"ל (מכילתא פ' בא בפרשת ויסעו בני"י מרעמסס ע"י ר"ה יא תוד"ה אלא) כי יצחק נולד ביום ראשון של פסח נמצא דמילתו היתה באחרון של פסח, ולפי"ז י"ל בביאור הכתוב זכרו לעולם בריתו של יצחק דהוא היה הראשון שנימול לשמונה ובזה נזכור הקשר שיש לנו לד' מאז ומעולם.

מלכות שבחסד - תורה וארץ ישראל

ומידה הנוהגת ביום זה היא 'מלכות שבחסד' וי"ל א מענינה הוא כריתת ברית בין הבתרים שכן הגדולה והמלכות שניתנה לאברהם איש החסד היתה בעת הברית שכרת עמו בברית בין הבתרים שהבטיח לו אז בנים וירושת הארץ והוא שלימות הטובה וזה כענין מלכות שהוא מדה הכולל הכל.

עוד אופן במדת, מלכות שבחסד' המונח בהפ' דמלכות ענינה ג"כ תורה כד' (משלי ח טו) בי מלכים ימלכו, וכן בחז"ל (גיטין סב) , דת"ח נקראים מלכים, ובחסדו הגדול נתן לנו את התורה, וזה מלכות שבחסד' תורה הבאה ממדת חסדיו של השי"ת, וזה מה שכ' כאן זכרו לעולם בריתו. דהוא התורה כפי' רש"י וענין זה שייך דייקא ליום זה שכבר כלה עסק מצוות חג המצות אנו כבר פנוים יותר להכין עצמנו למתן תורה וכמו שכ' בס' החינוך (מצוה שו) דמתחילין לספור רק מיום ב' של פסח דיום הראשון הוא יום היציאה ממצרים ולא רצו לערב ב' הענינים, וה"נ כעת שכלו ימי החג היכולת בידינו להכין עצמנו לקבלת התורה.

והרמז בקרא דר"ת וס"ת של הקרא הוא ז"ר הוא כתר הבא לראש המלך ומורה על המלכות, כמו"כ זר הוא בהיפוך ר"ז דהוא התוה"ק אשר בה כל רזי עולם, ותורה הוא ג"כ מלכות כמבואר.

קנין התורה [ז] - ענוה

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'בענוה' ובמעלת הענווה מצאנו בגמ' (סוטה ה א) אר"י לעולם ילמוד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל ההרים והשרה שכינתו על הר סיני עיי"ש, וזה המדה כ' ג"כ בהפסוק זכרו לעולם בריתו שנתן לאלף דור היא התוה"ק כמבואר ובכלל זה זכרו מקומו של נתינת התורה לנו, והוא על הר נמוך דהוא הר סיני למען תתנהגו בענווה כהר סיני,

וגם לפי הפי' הראשון דהברית הוא הברית שכרת עם אברהם בברית בבין הבתרים ענינו ג"כ מדת, ענוה' דהקב"ה אהב את אברהם מחמת ענותנותו כמבואר בגמ' (חולין פט) עה"פ (דברים ז ז) לא מרובכם וגו' כי אתם המעט מכל העמים, נתתי גדולה לאברהם ואמר אנכי עפר ואפר (בראשית יח יז), ויש לזה רמז נאה דהר"ת של ז'כרו ל'עולם ב'ריתו ד'בר צ'וה גימ' 'בענוה'.

ח' לעומר - חסד שבגבורה

ט. אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק

הפסוק נמשך לעיל זכרו לעולם בריתו וגו' אותה ברית שכרת ד' עם אברהם ושבועתו ליצחק, מסבירים המפרשים שהכוונה שנשבע ד' לאברהם בענין יצחק כמו שנא' (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, וכן (בראשית כא ג) והקמותי השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך, ונתבאר לעיל דהברית בפשטות הכוונה הוא ברית בין הבתרים והבטחת הארץ, או דמיירי בברית התורה, וצ"ל להפי' דהברית היא התורה, אע"פ שהשבועה לאברהם ויצחק לא היה על התורה רק על א"י, וא"כ מה הוא ההמשך של

ברית התורה לכריתת ברית השבועה לאברהם ויצחק במתנת הארץ, והתי' הוא דכל מתנת ד' דהוא הארץ אינו רק בזכות התורה וכן הוא מפורש בקרא (תהלים קה מה) בעבור ישמרו חקיו ומשפטיו ותורתיו ינצרו. וזה הפשט, זכרו לעולם בריתו דהוא התורה דרק בשבילו כרת ברית ושבועת הארץ עם אברהם ויצחק

וקרא דידן דמיירי באבותינו אברהם ויצחק רומז למידה הנוהגת בזה היום שהיא 'חסד שבגבורה' והם מידות אברהם ויצחק חסד וגבורה.

קנין תורה [ח] - בשמחה

קנין התורה המכוון ליום זה הוא 'בשמחה' שכן כריתת הברית עם האבות וישראל מביא שמחה בלבם של ישראל שכן הקב"ה בכבודו

ובעצמו חפץ להתקשר עמנו. וכן להפי' דהפסוקים מדבר מברית התורה, הרי התוה"ק מביא שמחה ללב כד' בקרא (תהלים יט) פקודי ד' ישרים משמחי לב,

והמדרה של היום שהוא, חסד שבגבורה' יש בה ג"כ ענין של מדת השמחה, והוא בזה שרואים דאפילו במדת ה,גבורה' שהוא דין ג"כ מונח בתוכו רחמים ו,חסד'ים, והשם יצחק שהשבועה היתה ג"כ לו, הוא מל' צחוק ושמחה כד' (בראשית כא ו) כל השמע יצחק לי, ודבר זה הולך ג"כ על צד ההיפוך דאפילו כששולט מדת הדין ל"ע, אז ע"י מדת השמחה מתמתק הדין ובא חסדים, כידוע מאמר החסידים כי בשמחה תצאו ע"י מדת השמחה יוצאים מהצרות ל"ע, וזהו ג"כ, חסד שבגבורה' חסד המונח בתוך מדת הגבורה שיכולים להפוך אותו ע"י מדת השמחה.

ט' לעומד - גבורה שבגבורה

י. ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם

התורה וכדכ' (בראשית כה כז) ויעקב איש תם יושב אהלים .

גבורה שבגבורה - דקדוק עם הצדיקים כחוט השערה

והמידה הנוהגת ביום זה היא 'גבורה שבגבורה' ויש לומר ע"פ דברי רש"י (ריש פ' בראשית) עה"פ ברא אלהים שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפו למדת הדין וכו' והנה הנהגה זו ראויה

ברש"י פי' דכריתת הברית עם אברהם ויצחק בשביל יעקב היתה ולא בשביל עשו, וכדברי יצחק אבינו ליעקב ויתן לך את ברכת אברהם (בראשית כה ד) וכדרשת חז"ל כי ביצחק יקרע לך זרע ביצחק ולא כל יצחק, ולפי הפי' הב' שהבאנו לעיל בפסוק ח' דהברית היינו ברית התורה, י"ל הפשט בקרא דידן דאצל יעקב ובניו בני ישראל מתקיימת ברית התורה בקביעות, כיון דמיעקב אבינו התחיל ירושת התורה לבנ"י דיעקב היה עמוד

לפשוטי העם, אבל עם צדיקים מתנהג ד' אתם במדת הדין וכפי שדרשו חז"ל (יבמות קכא ב) עה"פ (תהלים נ ג) וסביביו נשערה מאד - הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה. נמצא כי מידת 'גבורה שבגבורה' היא הנהגת הדין עם הצדיקים שמדקדק עמהם כחוט השערה,

והנה כ' בזוהר פ' אמור, שמידת הגבורה של יצחק ברצונה להביא דין על העולם ואוחזים בו אברהם מחד גיסא ויעקב מאידך גיסא ובזה מחלישין כח הגבורה, וזה מפורש כאן ויעמידה ליעקב לחק דהעמיד ד' מדתו של יעקב היא הרחמים בסמוך למידת הדין דיצחק

באופן של חק וקביעות בכדי שתמיד ישמר את העולם ובעיקר עמו ישראל ממידת הדין וזה, לישראל ברית עולם'.

עו"ל פי' בהפסוק עם מדת, גבורה שבגבורה' דהנה השם יעקב מורה על שישראל בדרגה פחותה ושם ישראל על דרגה גבוהה יותר וע"י מדת היראה והדין יתכן לעלות ממדרגת שם יעקב למדרגת שם ישראל שכן האדם שב מחטאיו וכן נמנע מן החטא וזהו ויעמידה ליעקב לחק שהעמיד מדת הגבורה ליעקב, לחק' לקביעות שיהיה נחקק בלבם בקביעות מדת היראה ועי"ז לישראל ברית עולם יעלו לדרגת ישראל' ויעמדו בה לעולם.

קנין תורה [ט] - שימוש חכמים

וקנין התורה המכוון לזה היום הוא 'שימוש חכמים' והנה מצאנו כי הראשון ששימש חכמים הוא זקינו יעקב ששימש בבית שם ועבר י"ד שנה, וזה בבחי' ויעמידה ליעקב לחק היינו עמידת ברית התורה היא אצל יעקב בתוקף ובחוזק משום שימוש חכמים שהיה בידו.

ויש לומר עוד דהקנין הוא א' עם המדה, ד, גבורה שבגבורה' יש בה עוד ענין והוא כוח החזק של התוה"ק כי תורה נקראת גבורה, (עי' שבת י א) וגבורה שבגבורה הוא החוזק של התוה"ק, ומהי אותה גבורה - שימוש חכמים כדאי' בגמ' (ברכות ז ב) גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה.

ו' לעומר - תפארת שבגבורה

יא. לאמר לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם

תפארת שבגבורה - קדושת המקדש
שבהר הבית

ומידת יום זה הוא 'תפארת שבגבורה'
הוא מידת יעקב אבינו בנו של
יצחק אבינו תפארת הבאה מן הגבורה.
והנה הגר"א בדברי הימים מבאר לאמר
לך אתן ארץ כנען דבשביל אברהם נתן
ד' לישראל את ארץ כנען, אך יש עוד
דברים וזה נתן לכולם והם ירושלים
ניתנה בזכות אברהם. והר הבית ניתן
בזכות יצחק. והמקדש בזכות יעקב.
וזה חבל נחלתכם היינו כולם ביחד
ע"כ.

ולדבריו מרומז כאן בהפסוק המדה
של, תפארת שבגבורה'
דהמקדש שבא בזכות יעקב מדת
התפארת והביהמ"ק גופא הוא ג"כ
תפארת, הוא חלק אחד בתוך הר הבית
שהוא בזכות יצחק מדת הגבורה, והוי
תפארת שבגבורה .

הנה עלינו להתבונן בפסוק זה שפתח
בלשון יחיד לך אתן ארץ כנען
וסיים בל' רבים חבל נחלתכם ופי'
רש"י (דברי הימים) שעם כל אחד
ואחד מן האבות כרת ברית לתת
להם את ארץ כנען, הארץ שהיא
עתה חבל נחלתכם, וכ' חבל נחלתכם,
הוא לשון שמצאנו בתורה (דברים לב
ט) כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו,
וברש"י שם יעקב הוא השלישי
שבאבות והוא כחבל שעשוי ג'
גדילים. והוא מורה כי יעקב הוא
תוקף ברית האבות בבחינת והחוט
המשולש לא במהרה ינתק, וה"נ הכא
דמיירי בברית שכרת ד' עם כל
האבות בענין ירושת הארץ (וכדברי
הגר"א המובא לקמיה), נקט ל' חבל
נחלתכם להורות שהארץ מוחזקת
בידינו היטב באופן של חבל שעשוי
ג' גדילים שלא במהרה ינתק.

קנין תורה [י] - דיבוק חכמים

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'דיבוק חכמים' שהוא אחדות, והאחדות
חשובה עד למאד בין צדיקים יראי ד' ע"ד שאמרו חז"ל (סנהדרין

עא ב) כינוס לצדיקים יפה להם ויפה לעולם ודיבוק חברים הוא לשון של אחדות בשלימות, ומידת התפארת היא מידת יעקב שהוא כולל כל נשמות ישראל כאחד כיון שהוא השורש של כל האומה הישראלית דמיצחק יש ג' כ' עשו משא' כ' מיעקב דכולם הם שבטי י"ה שורשם של עם ישראל.

ארץ ישראל מביאה לידי דיבוק חברים

והנה יום זה הוא יום העשירי בימי הספירה ולכן הוא קומה שלימה של קדושה ע"ד שא"י בחז"ל עשר קדושות הן (כלים פ"א מ"ו), וקרא דידן דמיירי בירושת ארץ ישראל היא ארץ הקדש קדושה העשירית במתני' הנ"ל, ועוד דארץ ישראל גורמת לאחד לבב כל ישראל. והערנו דבקרא דידן פתח בל' יחיד לאמר לך אתן ארץ כנען וסיים בל' רבים חבל נחלתכם וי"ל שזה מורה שבארץ ישראל הרבים מתיחדים כאחד ועיקר האחדות הוא בא"י כמבואר בגמ' (הוריות ג) דקרבן של הוראת ב"ד הוא רק כשהיה קהל ששגגו בחטא מיושבי א"י דרק שם נקראים קהל, והביאור הוא דקהל אין ענינו רק אנשים מרובים אלא הוא מציאות חדשה דע"ז נקראו קהל וזה הוא רק בארץ ישראל מקום הקדושה שמאחד כולם, וכן מבאר בס' נתיבות עולם להמהר"ל (נתיב הצדקה פרק ו') למה לא היה לבנ"י חיוב ערבות רק כשבאו לא"י כמבואר בגמ' (סנהדרין מג ב) משום דרק בא"י שייך ערבות ואחדות.

י"א לעומד - נצח שבגבורה

יב. בהיותכם מתי מספר כמעט וגרים בה

<p>פי' רש"י: דד' נתן להאבות הארץ בעוד שהיו מועטים, וזהו מתי מספר והוא חסד גדול וא"ת שאלף נמי יש לו מספר, ע"ז אומר דלא היו</p>	<p>האבות קבועים בארץ רק היו כמו גרים דבכ"א מהאבות כ' לשון גרות ולכן המתנה הוא גדולה יותר, וא"ת שהיו עכ"פ גר תושב, ע"ז אומר דלא היה</p>
---	--

כחם

היום

כג

כך אלא ויתהלכו מגוי אל גוי כל א' הלך ממקומו ואעפ"כ נתן להם ד' הארץ.

נצח שבגבורה - ירושת הארץ לנצח

ומידת היום 'נצח שבגבורה' דנצח הוא מלשון נצחיות וענינו דהנה אי' בחז"ל (הובא רש"י ריש בראשית) דאם יאמרו אומות העולם לסטים אתם שכבשתם ארץ ז' עממים לזה כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שהוא ית' ברא העולם ונותן ממנו לטוב בעיניו, נמצא כי זאת שהבטיח הקב"ה את הארץ לאבותנו הוא גורם לנו להאחז בארץ לנצח ולהתגבר על תרעומת אויבנו וזה, נצח שבגבורה' נצחון שיש לנו כשתגבר אויבנו עלינו לקחת מאתנו הארץ

ובררך דרוש י"ל דאי' בחז"ל (שבת פט ב) דלעתיד יאמר ד' ליצחק בניך חטאו ויאמר יצחק וכי בני הם ולא בניך וכו' כמה ימי חייו של אדם ע' שנים ובכ' הראשונים אינו בר עונשין נשאר נ' שנים וחציו הולך לשינה, נשאר כ"ה וחציו לשאר צרכי אדם, נשאר רק י"ב וחצי א"כ פלגא עלי ופלגא עלך, הרי שיצחק מנצח מדת הדין לעתיד לבא וזהו 'נצח שבגבורה' נצחון שיש בכוחו של הגבורה לנצח הדין וזה מרומז כאן בחיותכם מתי מספר דהיינו הימים שצריכים ליתן דין וחשבון עליהם הם מועטים ביותר כדוגת מתי מספר, וכמעט וגרים בה דמעטים שנותנו בעוה"ז, ובזה נצא זכאים בדין.

קנין תורה [י"א] - פלפול התלמידים

וקנין התורה של היום הוא 'פלפול התלמידים' והכוונה הוא לפלפל ולחדד האחד את רעהו לאמיתה של תורה ע"ד (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גיבור דמיירי במלחמתה של תורה (עי' שבת סג א) בבחי' נצח שבגבורה - ניצחון בגבורתה ומלחמתה של התורה.

ונראה דהקנין של דיבוק חברים הוא כעין הקדמה להקנין של פלפול התלמידים, דהדרך הוא כמשמפללין אהדדי דא' מנצח את חבירו, ואם אינו מתאחד עם חבירו כראוי מקודם שנכנס עמו בפלפול, אז נכנס בפלפול תאוות הנצחון ואז קשה לו לכוון האמת, משא"כ אי יש לו כבר הקנין של דיבוק חברים, אז יכול ניקל לצאת מפלפול הפשט הנכון וזוכה להשיג אמיתו של תורה.

ובגמ' (יבמות יד א) דבית שמאי היו מועטין אבל היו מחודדין טפי ובית הלל היו מרובין אבל לא מחודדין כב"ש, ופלפול התלמידים ענינו חריפות אבל לאו כל אחד זוכה לתכליתה אלא מעטים כגון ב"ש ומ"מ י"ל כיון שכל אחד מהם מחודד נחשבים הם כמו רבים, ע"ד האבות הקדושים דאע"פ שהיו מועטים, כמו שכ' כאן בהפסוק בחיותכם מתי מספר אבל בשביל חשיבותיכם אצלי כל יחיד ויחיד כרבים נחשב.

יב לעומר - הוד שבגבורה

יג. ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר

מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר מ"מ נמצא עמנו ההוד הוא השכינה הק' שגלתה עמנו לכל מקום,

אופן שני במדת, הוד שבגבורה הוא מה שאמרו חז"ל (פסחים פז ב) דלא גלו ישראל לבין האומות אלא שיתוספו עליהם גרים והוא מורה על ההוד' שנמצא בישראל בעת שליטת מדת הדין ו,הגבורה'.

אופן שלישי במדת, הוד שבגבורה י"ל כי מרחמיו ומרוב חסדיו ית"ש הוא שמחשב את הגלות בבחי' ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר שתכפר על עונות שחייבים בהם מיתה ח"ו, וזהו ה'הוד שבגבורה' שד' מתנהג ברחמיו וחסדיו להפחית הדין והגבורה. ובהגלות גופא מפחית ד'

עי' פירוש רש"י על הפסוק לעיל, ונראה מדבריו כי לשון ויתהלכו משמע שגם עתה הוא כן, היינו דלעולם אנו נעים ונדים, ועי' הרלב"ג דויתהלכו מגוי אל הגוי, הכוונה בארץ ישראל גופא הלכו מאומה אחת לחברתה, ומממלכה אל עם אחר הוא כי בעת רעב הלכו ביותר וירדו למצרים.

הוד שבגבורה - השראת השכינה בכל מקום שגלו

ומידת יום זה 'הוד שבגבורה' ויבואר ע"פ מה שאמר ר"ש בן יוחאי (מגילה כט א) בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן וכו', וזהו בחי' הוד שבגבורה שאע"פ שהתגברה מידת הדין וגלו לבין האומות ע"ד ויתהלכו

כחם

היום

כה

העונש כדאי' בחז"ל (סדר עולם רבה פ"ג) כי הקב"ה חשב את קץ גאולת ישראל ממצרים מעת לידת יצחק ובה עלה מנין שנות שעבודם לד' מאות שנה, ולא הוצרכו בני' להיות במצרים לבד ד' מאות שנה והכל הוא, הוד שבגבורה' בזה שרואים בתוך גבורתו רחמנותו

מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר משם ראו הדירה של תורה שעם כל התלאות שעברו על בני ישראל בכלל ועל לומדי התורה בפרט, אחרי כל הגזירות ורדיפות הדת ולומדי התורה"ק וכד' אעפ"כ נתקיים הפ' בפ' וילך (דברים לא כא) כי לא תשכח מפי זרעו, וזהו ה'הוד שבגבורה' ההוד של התורה"ק דנקראת גבורה שהתגלה במשך הגלות.

אופן רביעי במדת, הוד שבגבורה' י"ל כי דווקא מתוך היותנו גולים

קנין תורה [י"ב]- בישוב הדעת

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'בישוב' שענינו ישוב הדעת ומתינות, וזה נצרך ביותר בזמן שהולכים מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר כיון שהוא מטלטל עצמו ממקום למקום עליו ליישב דעתו בעת עסקו בתורה"ק, ומאידך גיסא מי שזכה שיש לו ישוב הדעת בתורה הוא גופא מסייע בידו להתחזק בעת שהולך וגולה מגוי אל גוי להיות איתן ברוחו ודעתו מיושבת עליו.

יג לעומד - יסוד שבגבורה

יד. לא הניח לאיש לעשקם ויובח עליהם מלכים

פי' הפסוק עי' רש"י וז"ל: אע"פ שהלכו ממקום למקום ומנהג להזיק עוברי דרכים, אבל לא הניח הקב"ה להזיקם ולעשקם וא"ת מה שלא עשקום לפי שלא הרגישו במ

אבל אם היו מרגישים במ היו עושקים אותם לכך נאמר ויובח עליהם מלכים, כלומר ודאי עשקום כגון פרעה לאברהם ואבימלך ליצחק ולבן ושכם ליעקב ואמר להם הקב"ה אל תגעו

במשיחי ובנביאי אל תרעו. הקב"ה אינו מניח לאומות לקלקל יסוד כנסת ישראל והמדה הנוהגת ביום זה היא 'יסוד שבגבורה' ומצאנו להגר"א (דברי הימים) שפי' דאל תגע' במשיחי - אלו הנשים וכד' בקרא (בראשית כ ז) ולא נתתיך לנגוע אליה, היינו שמצאנו לפרעה ואבימלך שרצו לשלוח יד בקדושת האמהות שהם יסוד עם ישראל ולא נתנם ד' להרע, כמו"כ שכם אכן שלח ידו בבת ישראל ומ"מ הוחזרה לרשות ישראל, וזאת היא קדושת ה' יסוד' שאצל האבות הקדושים שהם אתני עולם ו, גבורתו' כדאי' בגמ' (ר"ה יא א) וזהו 'יסוד שבגבורה'.

אופן שני במדת, יסוד שבגבורה' המונח בהפ' י"ל דהנה אי' ביערת דבש לגבי הא דאי' בגמ' (מגילה יא) רנב"י פתח להאי פרשתא מהכא, שיר המעלות לולי ד' שהיה לנו וגו' לולי ד' שהיה לנו בקום עלינו אדם (תהלים קכד ב) - אדם ולא מלך, וברש"י זה המן, ומסביר היערת דבש דבמלך כ' לב מלכים ושרים ביד ד', וממילא אין לנו להתירא כ"כ כשמלך גוזר עלינו גזירה אך המן שהיה עבד למרדכי

ממילא אינו בגדר שר ומלך, והיה בעל בחירה ולכך היה עלינו להתירא כשהוא גזר גזירה עלינו, וזו כוונת דרשת רנב"י בקרא 'לולי ד' שהיה לנו בקום עלינו אדם' - הוא המן דכיון דהיה אדם בלבד ולא מלך או שר לכך היינו צריכים ביותר לרחמי ד' עלינו עכת"ד.

ולפי"ד י"ל הפי' בקרא דידן לא הניח 'לאיש' לעשקם איש הוא המן כמבואר דהוא היה רק איש פרטי ולא מלך, וזה הביא לנו נס פורים שאי' בחז"ל (שבת פח א) הדר קבלה בימי אחשוורוש מאהבה, ונתבאר שמאהבת הנס קבלו תורה שבעל פה ברצון והוא 'יסוד שבגבורה' תורה שבע"פ דהיא יסוד, גבורתה' של תורה,

והרמז דיסוד שבגבורה הוא התורה שבע"פ, דידוע דברי ר' ישמעאל דיש י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן והם השורש של תורה שבע"פ וי'סוד ג'בורה עולה י"ג.

והרמז להנ"ל דהאיש המוזכר בקרא הכוונה הוא להמן דהר"ת של ל'א ה'ניח ל'איש ל'עשקם בגימ' כמנין המ"ן.

קנין תורה [י"ג] - במקרא ובמשנה

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'במקרא ובמשנה' ושניהם הם היסוד של תורה דמקרא יסוד תורה שבכתב, ומשנה יסוד תושבע"פ

כידוע, והם יסוד שבגבורה, ורואים מהמשנה כי אחד מקניני התורה הוא אחד מחלקי התורה בעצמה דהוא, מקרא ומשנה' והטעם י"ל דהבקיאות במקרא ומשנה נותן שמחה בלב אדם דכ' (תהלים יט ט) פקודי ד' ישרים משמחי לב ובזה נפתח לבו להבין בתורה, והרמז לזה דהס"ת של הני"ח לאי"ש לעשק'ם הוא שמ"ח.

יד לעומד - מלכות שבגבורה

זו. אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו

פירוש הפסוק עי' רש"י דבאברהם כ' (בראשית יב יז) וינגע ד' את פרעה, וכן באבימלך וכשלבן רצה להרע ליעקב כ' (שם לא כ"ד) ויבא אלהים וגו' וכן ביעקב כשהיה המלחמה אחר מעשה שכם וכו', והלשון משיחי מסבירים המפרשים (עי' רד"ק ומצודות) דהוא גדולים ונסיכים שכן היו האבות נכבדים אצל המלכים כאילו היו מלכים משוחים, כמו שכ' אצל אברהם נשיא אלהים אתה בתוכנו

(שם), ואצל יצחק מצינו דאבימלך הלך אליו לעשות עמו ברית. נמצא שהאבות שהם איתני עולם יש להם מעלת המלכות בבחינת המידה הנוהגת היום 'מלכות שבגבורה', שבזה זכו לשמירה מיוחדת שנא' בהם אל תגעו במשיחי והרמז לזה דבקרא ישנם כ"ו אותיות כמנין שם הוי"ה ב"ה ואשר מורה כי הוא ית' מהוה כל הויות והוא מלך הכל ומידו כח המלכות לכל אשר יחפץ בו.

קנין תורה [י"ד]- במהרה

וקנין תורה המכוון ליום זה הוא 'בטהרה' והיינו לטהר עצמו מכל טומאה וכן מזוהמת אומות העולם כפי שעשו האבות הק' ולכך זכו שהקב"ה הקפיד אפי' על הנגיעה בהם ובנשותיהם, בבחי' אל תגעו במשיחי וגו'.

ויש להתבונן דבקרא כ' לשון במשיחי ובנביאי ולא סתם במשיח ובנביא כלומר ייחסם אליו ששייכים לו כביכול, נראה דזה בא ע"י הטהרה

של האבות הק', כמבואר ברש"י סוף פ' קדושים (ד"ה ואבדיל אתכם מן העמים) אם אתם מובדלים מהם [היינו במאכלות אסורות] אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו, וממילא כיון שהאבות טהרו עצמם מכל טומאה ממילא נתיחדו לד'.

ובגמ' (שבת קיט ב) אל תגעו במשיחי - אלו תינוקות של בית רבן, וברש"י שם שדרכן למשחן בשמן, ובנבואי אל תרעו אלו ת"ח. והנה על שניהם עומד העולם שכן שרויים הם בטהרה, והוא, כי ת"ח הרי מבואר בחז"ל (חגיגה כז א) דכל גופם כאש ותינוקות של בית רבן מבואר (שבת שם) דאין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם שכן לא טעמו טעם חטא.

טו לעומד - חסד שבתפארת

טו. שירו לד' כל הארץ בשרו מיום ליום ישועתו

פירוש הפסוק עי' במפ' (רד"ק והמצודות) דמיום ליום הוא כמו יום ביומו, ובכל יום בשרו ישועתו כי תמיד ד' מושיע לכם מיד אויבכם, והרמז לזה דהר"ת של שירו לד' כ'ל ה'ארץ גימ' שנ"ה דבכל יום בשנה עלינו לשורר לד' על ישועתו.

והרד"ק בתהלים (קה) מוסיף ע"ז וז"ל: בשרו זה לזה, אע"פ שכולם ידעו כאחד הישועה, מ"מ יהיה סיפור הישועה חביבה בעיניהם בכל יום ויום כאילו נהיתה אז, כי הבשורה היא חידוש הסיפור, והוא ערב על האדם ביום שמעו, ואח"כ הולך ומתמעט הערכות ההוא, ואמר כי בכל יום ויום יהיה ערב סיפור הישועה כאילו אותו היום הוא יום בשורה ע"כ.

ראש חדש הוא עת שידו לד' כל הארץ והנה ט"ו לספירה יוצא ברוב השנים בל' ניסן הוא ר"ח אייר והנה ראש חדש הוא עת חידוש הירח ומורה על התחדשות ישראל בעבודת בוראם כאומרו 'וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה' ור"ח הוא עת שירה

כחם

היום

כמ

וקריאת הלל והוא בבחי' שירו לד' וגו' בשרו מיום אל יום ישועתו שאנו מתחדשים בסיפור ישועתו. ולא זו בלבד אלא ר"ח הוא בבחי' שירו לד' כל הארץ והכוונה דאנחנו מורים לכל הבריאה שתשורר עמנו שזהו ענין אמירת מזמור ברכי נפשי (תהלים קד) שכולל בו שירת כל הבריאה ע"ד 'מה רבו מעשיך ד' כלם בחכמה עשית' וגו'.

והנה בתפילת מוסף אנו אומרים 'ותשועת נפשם מיד שונא', ומביא בית יוסף (סימן תכג) דברי ארחות חיים בשם ר' יהודה הלוי [בעל הכוזרי] דהכוונת 'שונא' הוא היצה"ר דעולת ר"ח הוא זכרון להנצל מן היצר, עוד מפרש אומרו 'זמן כפרה לכל תולדותם' דהכוונה לתולדות ומאורעות של החודש, דקרבן ר"ח מכפר על חודש הבא.

נמצא לפי"ז שקרבנות ר"ח מסייעין להנצל מן היצר הרע בכל החודש הבא. והנה בגמ' (קידושין ל ב) דיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ולולי ד' עוזרו אינו יכול לו, וי"ל כי זהו בשרו מיום ליום ישועתו דד' מושיע אותנו ע"י קרבן ר"ח להנצל מן היצר המתגבר עלינו יום יום.,

והנה מידה הנוהגת ביום זה 'חסד שבתפארת', דמכל הבריאה

המפוארת נגלה חסד ד' בעולם אשר זה מחייב שירו לד' כל הארץ.

ועוד דהתפארת הוא המיזוג בין חסד וגבורה כידוע ועי"ז באה הישועה בשלימות, וזה בשרו לכל מיום ליום היינו זאת שד' ממזג מידת יום שהוא בבחי' חסד עם מידת יום שהוא בבחי' גבורה ובזה הוה שלימות ישועתו.

ההודאה לד' בעת צרה מגינה על האדם הימנה

אופן שני במדת, חסד שבתפארת' המונח בהפסוק ע"פ דאי' בחז"ל (ירושלמי מעשרות פ"ג הלכה ד) על הפ' (תהלים עו יא) 'כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגור' דאם ח"ו נגזרה גזרה רעה על האדם ואעפ"כ מודה לד' עליה גורם ששאר הצרה לא תבא עליו, וזהו 'חמת אדם' אם יש על האדם חימה ל"ע ואעפ"כ 'תודך' הוא מודה לד' על חסדיו זה גורם שה' שארית חמת' שאר הגזרה שעדיין לא באה 'תחגור' יחגור ד' שלא יגיע אליו ע"כ.

וה"נ י"ל שירו לד' כל הארץ כל אחד באיזה מצב שהוא אפילו כשהוא בצער ל"ע, כל הארץ גימ' רצון דמקבל באהבה רצון ד', עי"ז זוכה לבשרו מיום אל יום ישועתו, שיזכה לספר הישועה שתגיע אליו,

וי"ל דעצה זו עשה יעקב כשבקש זכות להינצל מעשו אחיו הודה לד' כד' (בראשית לב יא) 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת כי במקלי עברתי את הירדן ועתה הייתי לשני מחנות' וע"י שהודה לד' ניצול ממנו, וזהו מדת 'חסד שבתפארת' דיעקב הרי מידתו תפארת וללמוד ממנו להודות על חסדי ד' אתנו בכל עת אפילו בעת צער ל"ע כמו שהוא עשה בעת מלחמתו עם אחיו.

קנין תורה [ט"ו] – מיעוט שינה

וקנין התורה של יום זה הוא 'מיעוט שינה' כי בהרבות שינה לאדם יש ב' חסרונות א' דנמצא זמנו חסר שבו היה יכול היה לקנות תוה"ק ב' דמי שישן יותר מהצריך נתרגל המוח לא לעבוד כמו שצריך ושכלו נתיישן כמו שאמרו חכמי הטבעים, ומזה יוצא דאפילו כשהוא ניעור חסר לו באיכות לימדו, וזה עוד אופן במדת 'חסד שבתפארת' כי על האדם לעשות כל מה שביכולתו לזכות להחסד הגדול שנתן לנו ד' בנתינת התוה"ק שהיא תפארת הבריאה ולא לאבדו ח"ו.

וזה הענין כ' כאן שירו לד' היא התורה שנקראת שירה – כתבו לכם את השירה הזאת (דברים לא יט), וע"י התורה מתקיים כל הארץ, כד' (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, ועיקר העת שאדם קונה בו תורה הוא בלילה כמבואר בר"מ (פ"ג מהל' תלמוד תורה הי"ג) וזה בשרו מיום ליום דעסק התורה יהא בלילה כשמתחלף יום אחד במשנהו, וע"י לימוד התורה במיעוט שינה בזה ישועתו דהישועה קרובה לבא דכל הלומד תורה יסירין בדילין הימנו כמבואר בחז"ל (בברכות ה א)

טז לעומר – גבורה שבתפארת

יז. ספרו בגוים את כבודו בכל העמים נפלאותיו

פשוטו של מקרא מיירי בניסים שעשה והנה ג' 'ספרו' במסורה (ע"י בבעה"ט ד' כשגלה הארון לפלשתים עה"פ ויאמר אלהם יוסף בראשית מ כדפרש"י. ח) א' הלוא לאלהים פתרונים ספרו נא

ספרו בגוים את כבודו - הבטחון בישועה
שודאי תבוא

והנה יום זה הוא ראש חודש אייר,
אשר צירוף שם הוי"ה המכוון
לזה החודש הוא יתהלל ה'מתהלל
ה'שכל ו'יודע, והנה הבאנו לעיל באות
ב' דברי רש"י (תהלים יח ד) שדוד
המלך כשבאה עליו צרה בטח בד'
והודה לו כבר על הניסים שיעשה,
דזהו 'מהולל אקרא ד' טרם ש'מאויבי
אושע' וה'נ' י"ל 'יתהלל המתהלל' מיד
אע"פ שעדיין אינו רואה הישועה,
ובזכות בטחונו יעזור לו ד' שלבסוף
'השכל ו'יודע' ישכיל ויראה גודל
הטובה שעשה ד' עמו, וזהו אופן שני
במדת 'גבורה שבתפארת' כי אע"פ
דעדיין נראים הגבורות דהוא הדין
בהעולם, מ"מ בנ"י שהם תפארת
הבריאה עסקם בהודיה לד' על חסדיו
וטובתו, אפילו כשעוד מונח הגבורה
עמהם. וזה ג"כ הפשט במקרא
שלפנינו, ספרו בגוים את כבודו הם
הניסים שעושה לנו, אע"פ שבכל
העמים נפלאותיו דעדיין אין רואים
הנפלאות אלא אצל אומות העולם,
מ"מ תהיו בטוחים שתהיה ישועה לנו
כמו שראוי אצל דוד המשורר אלו
הדברים.

אופן שלישי במדת, גבורה שבתפארת'
המונח בהפ' י"ל דאי' בחז"ל

לי, וב' פעמים הם הפסוק שבכאן
בתהלים (צו) ובדברי הימים (א טז),
וי"ל הקשר בין הג' כי בזה שאמר
יוסף לשר המשקים והאופים ספרו
נא לי כי לאלהים פתרונים ותלה
הפתרון בד' ע"י כך הצליח בפתרונו,
ועי"ז יצא שגם פתר טוב חלום פרעה,
ועי"ז נעשה מלך ונתגלגלו עי"ז בית
אביו למצרים ואח"כ יצאו משם
בניסים ונפלאות והתגדל כבוד ד'
ונאמר בהם ספרו בגוים את כבודו
בכל העמים נפלאותיו, וביותר ע"פ
דרשת ר' ירמיה בר אבא (חולין צב
א) הבשילו אשכולותיה ענבים כי הגיע
זמנה של מצרים לשתות כוס
התרעלה, נמצא כי בחלום של שר
המשקים בעצמו, נרמז כי יגדל כבוד
ד' ובכל העמים יספרו נפלאותיו אשר
יעשה.

והנה כשד' נוקם את נקמת עמו מאת
אומות העולם בזה מתגלה
תפארת עמו וגבורתם והוא מדת
גבורה שבתפארת' דגבורה על העמים
יוצא תפארתם של בנ"י, וזהו מה שכ'
כאן ספרו בגוים את כבודו כי כבודו
כבוד ד' הוא כשבנ"י בניו החשובים
של המקום מפואר ומכובד בין העמים
וזה נתגלה ע"י כי בכל העמים
נפלאותיו שנפרע מהעמים על שהרעו
לישראל.

(פסחים כב ב) את ד' אלהיך תירא (דברים ו יג) לרבות ת"ח שצריכים להתירא מהם. ועוד אי' (ב"ב ח א) דתלמידי חכמים פטורים ממסים וארנוניות דרבנן אינם צריכים נטירותא, וזהו ספרו בגוים 'את' כבודו מה שלמידין אנו מתיבת 'את' לדמות הת"ח לד' ולכבודו כראוי ובוזה שיספרו לעמים את חשיבותם של ת"ח שהם דומים לד' כביכול יעזבו אותם לנפשם, וזה, גבורה שבתפארת' דהתורה תפארת הבריאה נותן גבורה ועז ללומדיה דתלמידי חכמים א"צ שמירה כיון שהתורה משמרתן,

אופן רביעי במדת, גבורה שבתפארת' י"ל דהנה אי' בחז"ל (שבת עה א') עה"פ (דברים ד ו) כי היא חכמתכם ובינתם לעיני העמים – אלו תקופות ומזלות ע"י שמראה להם סימן לדבריו במהלך החמה כמבואר ברש"י שם, וזהו 'גבורה שבתפארת' שניכר גבורת התורה ותפארתה בעיני כל העמים וזהו ספרו בגוים את כבודו, הוא חכמת התורה כבודו של הקב"ה בתקופות ומזלות ומזה בכל העמים יראו נפלאותיו דיראו גודל חכמת התורה הנמצאת בישראל.

קנין תורה [ט"ז] – מיעוט שיחה

והקנין תורה המכוון ליום זה הוא 'מיעוט שיחה' דעיקר שיחתו של אדם תהא בדברי תורה ובדברים שיש בהם כבוד שמים ולא בדברים אחרים, בבחי' ספרו בגוים את כבודו, סיפור דברים שמביאים כבוד שמו יתברך בעולם.

יז לעומר - תפארת שבתפארת

ית. כי גדול ד' ומהולל מאד ונורא הוא על כל אלהים

פירוש הפסוק כי גדול ד' וגו' הוא כפשוטו, והפשט נורא הוא על כל אלהים, ע"י במצודות ד' דהכוונה לשרי מעלה של האומות ומורא ד' עליהם, והא לך לשון הרלב"ג: כי השי"ת הוא גדול ומהולל ונורא יותר

כחם

היום

לג

מכל השכלים הנפרדים, [דהיינו צבא השמים] כי מה שיש להם מהכח אינו להם מעצמם, כי אם מד' יתברך ואין להם גם כח כי אם לעשות מה שסדר להם ד' יתברך מהפעולות, ואולם ד' יתברך שליט בכל אשר יחפוץ.

ובשנתגלה לעולם כי גדול ד' ומהלל על כל שרי מעלה הוא גדולה כפולה ומכופלת בבחי' מידת יום זה 'תפארת שבתפארת'.

אופן שני במידת תפארת שבתפארת המונח בהפ' הוא מצות תפילין הנקראים פאר כד' (יחזקאל כד יז) פארך חבוש עליך ודרשו חז"ל (ברכות י"א) שהם התפילין, והנה תפילין של ראש נעלים יותר מתפילין משל יד, ובחז"ל (ברכות ו א) עה"פ (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך - אלו תפילין שבראש, וזהו ונורא הוא על כל אלהים דע"י התפילין נשפע יראה על אומות העולם ושריהם.

והרמז דהר"ת של ו'נורא ה'וא ע'ל כ'ל אלהים גימ' ק"ב וכמו"כ הס"ת ג"כ עולה ק"ב דהוא כפילת המס' כעין תפארת שבתפארת, ורומז על מזמור קב שבתהלים 'תפלה לעני כי יעטף' שאי' בזוה"ק (בלק) שענין תפלה לעני ענינו קדושת התפילין.

עו"ל פי' הפסוק דהנה התורה הוא שמותיו של הקב"ה כמו שכ' (דברים לב ג) כי שם ד' אקרא, וזהו כי גדול ד' דהיינו גדולת ד' ע"י התורה הקדושה אשר בה שמותיו ית', ומהולל מאד הפשט דאינה נקנית אלא בענוה דהענוה נקראת 'מאד' כדאי' בחז"ל (אבות פרק ד' משנה ד) מאוד מאוד הוי שפל רוח, כי העניו יכול לזכות התורה בתפארתה בשלימתה בבחי' תפארת שבתפארת.

תפארת שבתפארת מקביל למידת הוד שבהוד

והנה הבאנו לקמן (אות כו) דברי חת"ס (יו"ד סימן רלג) כי בל"ג בעומר יש בו שייכות לתורה, דכפי שהספירות עולות מלמטה למעלה דהיינו מחסד עד מלכות וכו' ה"נ יורדות מלמעלה למטה דהיינו ממלכות עד חסד וכו' ולפי"ז נמצא דמעלת יום ל"ג בעומר שהוא י"ז ימים לפני גמר מ"ט ימי הספירה, הוא נגד בחי' יום י"ז מתחילת ימי הספירה שמידתו תפארת שבתפארת שהיא התורה עכ"ד, ולפי"ד נמצא יום זה מקושר לל"ג בעומר והרי רשב"י גילה לעולם גדלות והתורה וקדושת הבורא כידוע, בבחי' כי גדול ד' ומהולל מאוד ונורא הוא על כל א' דכל זאת רואים מדברי רשב"י, והנה

לד

בחם

היום

רשב"י אמר (סוכה מה ב) דיכול יכולים ליפטר מהדין, וזה כי גדול לפטור את כל העולם מן הדין, הוי"ה דכוחו גדול ומהולל מאוד, כיון ושם הוי"ה הוא מדת הרחמים כידוע, דשם הוי"ה ב"ה מעורר הרחמים על וע"י שמו יתב' שהוא כולו רחמים ישראל.

קנין תורה [י"ז] – מיעוט סחורה

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'מיעוט סחורה' וי"ל ענינו דהתורה נמי מיקרי סחורה כדכ' (משלי ג יב) כי טוב סחרה, ואם מרבה בסחורה של דברים אחרים אין ניכר אצלו מעלת סחרה של תורה בבחי' כי גדול ד' ומהולל שהתורה אשר היא חכמתו של ד' כביכול גדולה ונשגבת משאר חפצי העולם וי"ל בדרך רמז כי מאד, יורה על ממון, כמו שדרשו (ברכות נד א) בכל מאודך - בכל ממונך, וזהו ומהולל מאד דהתורה מהוללת מן מאוד ומכל ממון שבעולם כי טוב סחרה מכל סחורה

יח לעומד - נצח שבתפארת

יט. כי כל אלהי העמים אלילים וד' שמים עשה

(צו) מבאר רד"ק דלשעבר היו עובדין לשמש ולירח ולכוכבים והם אלילים כלומר כאין נגדו, כי הוא עושה אותם וזה וד' שמים עשה.

תכלית יופי ופאר העולם הוא ידיעת צור העולמים

והמידה הנוהגת היום היא 'נצח שבתפארת' וא' מענינה המונח בהפ' י"ל דהנה כל הבריאה הוא תפארת לד' ע"ד שאמר דוד המלך

פירש"י וד' שמים עשה היינו השמים והארץ וכל צבאם, אך צ"ב למה כתיב בקרא דוקא שמים. ועי' רד"ק וזה לשונו: כי אף עובדי צבא השמים עבודתם הבל, כי הוא עשה השמים וצבאם והארץ והים וכל אשר בהם, ואין ראוי לעבוד את העבדים אלא האדון ע"כ. ולכך נקט דוקא שמים לפי שהיו עובדים לצבא השמים, והוא ההמשך של הקרא דכי כל אלהי העמים אלילים, וכן בתהלים

במזמור ברכי נפשי (תהלים קד) מה רבו מעשיך ד' וגו' והתכלית של כל הבריאה שהיא עולם חולף היא ידיעת צור עולמים כמבואר בהר"מ (סוף הל' מזוזה) ד'אין דבר העומד לעולמי עולמים רק ידיעת צור עולמים, וזהו 'נצח שבתפארת' – הנצחיות שישנה בתפארת כל הבריאה והוא ידיעת ד', וזהו היפך מבי כל אלהי העמים אלילים דאינם נצחיים ואינם תפארת ע"ד שנא' (תהלים צז ז) יבשו כל עובדי פסל המתהללים באלילים.

ונתקיים המדה ע"י וד' שמים עשה דהנה מובא בהלכה דההתבוננות בשמים מביא לאדם ליראת שמים כנפסק בשו"ע (סי' צ סעיף ד) דיש לעשות חלונות במקום התפילה כדי שיוכלו לראות השמים ויכנס עי"ז היראה בלב, וי"ל לכך נקראת היראה 'יראת שמים' כיון דמהשמים יכול האדם ללמוד יראת ד', נמצא דהשמים מסייעין לנצחיות ידיעת ד' אשר היא תפארת כל הבריאה.

אופן שני במדת, נצח שבתפארת' הכתוב בהפסוק י"ל דבגמ' (ברכות ז א) תנא משום ר"מ בשעה שהחמה זורחת ומלכי מזרח ומערב נוטליהן כתריהן ומשתחווין לחמה מיד כועס הקב"ה, וכעס זה עלול להחריב העולם, וקיומו הוא בזאת שבנ"י

מודים כי ד' בורא הכל ומשתחווים לו לבדו, הרי שנצחיות הבריאה המפוארת וקיומה שלא נחרב הוא בזה שמכירים העולם במלכות שד-י וזה כ' כאן שאנו מכירים שבי כל אלהי העמים אלילים וד' שמים עשה.

אופן שלישי במדת, נצח שבתפארת' שנכתב בהפסוק הוא דהנה כל הבריאה מתקיימת בזכות התורה כמבואר בשבת (פח א) דארץ יראה ושקטה (תהלים עו ט) בתחילה יראה ולבסוף שקטה שד' התנה עם מעשה בראשית דאם יקבלו בנ"י את התורה מוטב ואי לאו יחזרו לתהו ובהו, נמצא כי התורה היא, נצחיות עולמו ה, מפואר' של הקב"ה. והרמז לכך כי ס"ת של והו"ה שמים עשה גימ' נ' רומז ליום הנ' יום קבה"ת שבזכות זה עומדים השמים וכל הבריאה כולה.

אופן רביעי במדת, נצח שבתפארת' המונח בהפסוק הוא כי בזמן הגלות כבוד ד' וגדלותו הם בהסתר, כי יש התגברות ס"א על הקדושה, אבל לעתיד כשתמלא הארץ דעה את ד' יהיה נשגב ד' לבדו וצד הקדושה יהא לה נצחון על צד האחר, ויראו כולם כי כל אלהי העמים אלילים ורק ד' שמים עשה, וזה מדת 'נצח שבתפארת' נצחון של צד הקדושה בתפארת הבריאה.

והרמוז לזה בהקרא דר'ת של ו'ד' כידוע המסתרת כבוד ד' יכירו לעתיד
שמים ע'שה הוא עש'ו לבא בעת נצחון הקדושה כי ד' שמים
דאפילו עשו הוא אדום ראש הקליפה עשה.

קנין תורה [י"ח] – מיעוט שחוק

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'במיעוט שחוק' ויש להתבונן בלשון
'מיעוט' דבשלמא מיעוט שינה שיחה וסחורה טוב בהם המיעוט
דבלא מעט מהם אי אפשר להתקיים, אבל למה נצרך מיעוט שחוק, וי"ל
ע"ד שאמרו חז"ל (מגילה כה ב ועוד) אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא
בר מליצנותא דע"ז וא"כ לזה נצרך השחוק, דע"י ליצנותא דע"ז מתחזק
צד הנגד שהוא כוח האמונה והקדושה, ונתקיים ע"ז מדת, נצח שבתפארת'
דהוא נצחיות הבריאה, וזה ע"ד שכ' כאן כי אל' העמים אלילים
דהם כלא היו פה להם ולא ידברו ואזנים להם ולא ישמעו ורק ד' לבדו
שמים עשה.

יט לעומד - הוד שבתפארת

ב. הוד והדר לפניו עוז וחרוה במקומו

פירוש הפסוק ע' רש"י דקאי אדלעיל
דכל אל' העמים אלילים והם
כלא היו אבל ד' אשר שמים עשה הוד
והדר לפניו וגו'.
עוד י"ל פי' הכתוב ע"פ שכ' אהבת ציון
[מבעל חקר הלכה] על איכה עה"פ
(איכה א ו) ויצא מבית ציון כל הדרה,
דהדר הוא מי שמשפיע לאחרים, ובכח
נשמות ישראל להשפיע לכל העולם,
ובזמן שהיו בני' כדבעי כשהבית על
תילו היה יוצא על ידם שפע על כל
העולם ע"י מעשיהם הטובים, אך
משקלקלו מעשיהם אבדו זכות זו
ואפילו על עצמם לא היה בידם להשפיע
וזה 'ויצא מבית ציון כל הדרה' ע"כ.
ולפי"ז י"ל הוד והדר לפניו היינו הודו
ית' והדרו יוצאים, לפניו
להשפיע להטיב עם הבריות.

כחם

היום

לו

הוד והדר לפניו - שפע הנמשך מהדר גאווה

וענין מקרא זה מתאים מאוד עם מידה הנוהגת ביום זה והוא 'הוד שבתפארת' שהרי הוד והדר פירושו כמו, הוד שבתפארת' מהודר ומפואר.

עוד י"ל פי' הקרא ע"פ דברי הרה"ק מרוזין זיע"א בס' עירין קדישין (פ' משפטים) ומעור ספה"ק דהקב"ה ובשמו הוי"ה הוא טוב ומטיב וברא את העולם להטיב לבריאיו אך לא יכול העולם להתקיים אלא ע"י צמצום אחר צמצום בבחי' שם אלהים שהוא מידת הדין דע"ז יש להעולם קיום, ומ"מ אין הברואים סובלים מידת הדין וע"י תשובה יכולים להמתיק הדין ע"י השם הק' שהוא לפני האלהים והוא אכדט"ם והוא גימ' ע"ד והוא השם הבטחון וזהו בטחו בד' עדי ע"ד

דהכוונה להמספר ע"ד, וזהו 'אלה המשפטים אשר תשים לפניהם' דתראה שיהיה הדין בבחינת אכדט"ם וזה 'לפניהם' דהם האותיות לפני האותיות של שם אלהים, ע"כ. וי"ל שזה הכוונה הוד והדר לפניו דהיינו כשנגלים האותיות אשר לפני השם אלהים בזה נשפע הוד והדר ומיתוק הדינים,

וזהו ג"כ הקשר להסיפא דקרא עוז וחדוה במקומו והיינו דעיקר העת שצריכים לעורר רחמים הוא בזמן שמדת הדין מתוחה ובזמן הגלות כמבואר בגמ' (חגיגה ה ב) דלעולם דאפילו בעת החרבן יש ב'בתי גואי' שמחה אצלו ית' דכ' עוז וחדוה במקומו, הרי שפסוק זה נדרש דייקא על זמן הגלות ואז היא העת להמתיק את דיני שם אלקים ע"י הוד והדר שלפניו וכמבואר.

קנין תורה [י"מ] - מיעוט תענוג

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'מיעוט תענוג' ונראה דהקנין הוא בדיוק במיעוט תענוג ולא בלי תענוג, דלתורה כן נזקקים עכ"פ למיעוט תענוג, והטעם הוא דלזכות לתורה צריכים שמחה ורוחב לב בבחי' עוז וחדוה במקומו ולכן נזקק לתענוג במידה מסוימת שלא יהיה לו הפרעה בלימדו .

והמיעוט, שמיעוט תענוג' הוא א' מקניני התורה דהנה ידוע דהגוף והנפש הן ב' דברים המנוגדים זה לזה דכשגובר טבעו של הגוף נחלש כוח הנפש וכן להיפוך, ואף בענין התענוג אינם שוים כי הגוף רודף

אחר ההבל והנפסד, והנפש רוצה להתענג בכל עת על ד', ואם יבחר האדם להתענג בתענוגי גופו, עי"ז יחסר לו מתענוגי הנפש כי הם תרתי דסתרי, וזה הוד והדר לפניו ועוז וחדוה במקומו, דעבודת ד' מביא לנפשו עוז וחדוה, ולכך יזהר בעצמו שלא יאבדהו ע"י שימשיך לבו בתענוגי גופו דלא יוכל לזכות לתענוג האמיתי, וזהו שהתורה נקנית ב'מיעוט תענוג'.

ב לעומד - יסוד שבתפארת

כא. הבו ליהו'ה משפחות עמים הבו ליהו'ה כבוד ועוז

פירש"י דהוא כפילות הלשון הבו לד' משפחות עמים ומה תביאו לו כבוד ועוז.

ולא הכסא שלם כד' בסוף פ' בשלח כי יד על כס י"ה, וזהו המשך הכתובים הבו לד' כבוד שמו.

הבו לד' משפחות עמים - נתקיים ביוסף הצדיק

ומידה הנוהגת ביום זה הוא יסוד שבתפארת וא' מענינה י"ל דהנה ידוע דיסוד הוא חיבור שכן מחבר ה' המדות למלכות, ויסוד הוא קדושה שהוא חיבור והפכה טומאה שענינה פירוד, וא"כ נמצא כי יסוד שבתפארת הוא כח החיבור שיש לישראל תפארת הבריאה, וזה ניכר בענין הגרים המתחברים לבנ"י, ולפי"ז י"ל הפי' בהפ' דהבו לד' משפחות עמים היינו שבנ"י יביאו מתנה לד' הגרים ממשפחות העמים שנתגיירו על ידם.

ונראה דקאי אדלעיל וענינו י"ל ע"פ המבואר לעיל ע"פ הגמ' בחגיגה דאפילו בזמן הגלות מ"מ עוז וחדוה במקומו, והנה בגמ' (פסחים פז ב) דלא גלו ישראל אלא בשביל שיתוספו עליהם גרים, וזהו פירוש הכתוב כאן עוז וחדוה במקומו דהוא בזמן הגלות שהעוז וחדוה הוא רק במקום אז הבו לד' משפחות עמים הם הגרים ובזה הבו לד' כבוד ועוז דע"י הגרים הבאים לחסות תחת כנפי השכינה מתרבה כבוד שמו ב"ה בעולם, ובפרט דאם יהיה מספיק גרים יגיע הגאולה ואז יתגדל שמו ית' בעולם שכן בעת הגלות אין השם שלם

כחם

היום

למ

ובענין זה י"ל באופן דומה דהנה יוסף
מדתו, יסוד' והוא בנו חביבו
של יעקב אשר מדתו, תפארת' ואכן
מצאנו כי יוסף קיים בעצמו מקרא זה
והביא לד' משפחות עמים דעל ידו
נתגלגלו למצרים שורש כל הגליות
כידוע, והגלות הוא להוסיף גרים
לישראל כמבואר, ואף הוא הביא לד'
כבוד ועוז בזה שנתגדל כבוד ד' על ידו
במצרים הן בפתרון חלום פרעה באמרו,
אלהים יענה את שלום פרעה והן בזה
שעמד בצדקו כל ימיו במקום שפל זה,
אופן שני במדת, יסוד שבתפארת'
המונח בהפסוק י"ל, דיסוד'

ענינו שמקיים ומחזק כל הדבר כיסוד
הבית ו, שבתפארת' ענינו שמחזיק את
הבריאה המפוארת כולה והם
א. ההודאה לד' כמבואר ברמב"ן פ'
בא ונכלל בזה התפלה .
ב. התורה כדכ' בקרא (ירמיה לג כה) אם
לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים
וארץ לא שמתי דעל ידיהם יש להבריאה
קיום , וזה מה שכ' כאן הבו לד' כבוד
ועז, כבוד' הוא ההודאה לד' והתפילה
אליו דעל ידיה מתפאר ומתרום כבוד
ד'. , ועוז' הוא התורה הנקראת עוז
כמבואר לעיל עה"פ דרשו ד' ועוזו,
דע"י שניהם מתקיימת הבריאה.

קנין תורה [ב] - מיעוט דרך ארץ

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'מיעוט דרך ארץ' ובפי' יכין [תפארת
ישראל] מבאר דיש למעט בזה משום שהוא מחליש כח האדם
ולעסק התורה נזקקין לכוח, והנה התורה נקרא עוז כמבואר, וי"ל שהוא
משום דצריכים לזה עז וכח רב להשיגה, בבחינת הבו לד' כבוד ועז.

בא לעזמר - מלכות שבתפארת

כב. הבו לד' כבוד שמו שאו מנחה ובאו לפניו השתחוו לד'
בהדרת קדש

פירש"י: שמו א'דני והוא אדון לכל וי"ל כי השתחוו לד' בהדרת קדש ענינו
וזהו הבו לד' כבוד שמו כי ענוה ושפלות הרוח לפניו ית'
כשמו כן תהילתו. שכן עלינו להתדבק בדרכיו כמו

שאמרו חז"ל בספרי (הובא ברש"י סוף פ' עקב) עה"פ ללכת בכל דרכיו - מה הוא רחום אף אתה רחום, ואצל הקב"ה אנו רואים דכל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוציא ענותנותו כדאי' במס' (מגילה לב א) ואף ישראל כשהם עולים לגדולה הם מבטלים עצמם לד'.

ובתחלים (צו) לשון הכ' בשינוי 'שאו מנחה ובואו לחצרותיו' וה"נ י"ל דעלינו לדעת שאנו בבחינת 'באו לחצרותיו' דעדיין איננו כי אם בחצר החיצונה רחוקים מן השלימות. והמדה הנוהגת היום היא 'מלכות שבתפארת' וי"ל א' מענינה דד' מגלה תפארת מלכותו בכל הבריאה, וזה ע"י כבוד שמו יתב' שכתובת שמו - הו"ה וקריאתו א'דני אשר פירושו כי ד' הוא אדון ומלכותו בכל.

והנה יום זה סיום שבוע ג' מימי הספירה והוא פעם ג' שאנו עוסקים במידת המלכות ואכן בפסוק זה ישנם ג' עניני מלוכה. א' הבו לד' כבוד שמו הוא מכבוד המלכות שמכבדים שמו של המלך. ב' שאו מנחה ובאו לפניו הוא דורון ומנחה ששולחים למלך. ג' השתחוו לד' בהדרת קדש הוא השתחוויה שנוהגים בה לכבוד המלכות.

והנה גלות מצרים שורש כל הגלויות וגאולת מצרים הוא שורש כל הגאולות וכפי שגילה מלכותו בעת יציאת מצרים כן הוא מולך על כל מלכים ושרים שבכל דור בבחי' 'מלכות שבתפארת', וזה מרומז כאן דהר"ת של ה'בו לד' כבוד שמו הוא כמנין פרע"ה, והס"ת הוא עולה אהי"ה דע"י שם זה יצאנו אותנו מיד פרעה. ותפארת הרי היא מידתו של יעקב כידוע, ומלכות שבתפארת הוא השלימות של המדה כיון דמלכות כולל הכל, וכן הוא הר"ת של מ'לכות ת'פארת ת"ם מורה על שלימות ועל מידת יעקב אבינו איש תם, וי"ב תיבות במקרא הזה רומז על בית יעקב דהם י"ב שבטי י-ה ואשר מיטתו שלימה.

ג' האבות מודים לנו ג' דרכים בהמלכת ד' עלינו

והנה ביום זה נשלמו סדר ג' המידות חסד גבורה ותפארת והם כנגד אברהם יצחק ויעקב כידוע, וקרא דידן ג"כ מחולק לג' חלקים וי"ל דהם נגד אבות הק', הבו לד' כבוד שמו הוא לעצמת יעקב שנקרא ישראל ושמו יתב' א-ל נמצא בו ולכך אמר הבו לד' כבוד שמו דתנו כבוד לד' ותנהגו בדרך הישר לפי ששמו יתב' בקרבכם, ואח"כ אמר שאו מנחה ובאו לפניו, הוא כנגד יצחק

כחם

היום

מא

אברהם אבינו מצינו עיקר עבודתו בפיו להודיע באמרי פיו לכל באי עולם כי יש מנהיג לבירה, ועבודת יצחק היתה לפרוש מדרכי העולם ולהמצא תמיד בארץ המקודש בבחי' 'באו לפניו', ועבודת יעקב מצינו שביטל דעתו לגמרי לרצון ד' בכל ימי חייו, שכן לא שקט מנעוריו מרוב צרות שהיו מנת חלקו בכל עת, כצרת עשו ולבן וצרת יוסף, ובכל זמן לא סר מלהתדבק בו ב'ה' והוא כענין השתחוואה שמבטל עצמו לגמרי להבורא ית"ש, הרי שנרמז במקרא הזה מעלת ג' אבות.

שתיקן תפילת מנחה, ואח"כ אמר השתחוה לד' בהדרת קדש הוא נגד אברהם והוא הראשון שמצינו בתורה שהשתחוה כמ"ש (בראשית כג יב) 'וישתחו אברהם'.

ועוד י"ל דהמקרא הזה מתחיל מהקל אל הכבד דתחילה אמר הבו לד' כבוד שמו דהוא בדיבור שמהללים שמו בפה, ואח"כ אמר שאו מנחה ובאו לפניו בהליכת רגליו, ואח"כ אמר השתחוה לד' בכל גופו דהשתחוואה לד' היא בפישוט ידים ורגלים כמבואר בגמ' ברכות (לד ב) וכן היה אצל האבות הק' דאצל

קנין תורה [כ"א] - ארך אפים

וקנין תורה המכוון ליום זה הוא ארך אפים והוא מרומז בהפסוק דהנה ר"ת ג' חלקי המקרא ה'בו לד', ש'או מנחה, ה'שתחוה לד', עולין ש"י ורומז על ש"י עולמות דיש לכל צדיק כמבואר בסוף עוקצין, וזה מכוון לקנין התורה של יום זה שהוא 'ארך אפים' דתכלית המדה הזאת מביאה האדם לחיי עוה"ב כמובא באגרת הרמב"ן הידועה, שכתב שם דאריך אפים מביא האדם לידי 'ענוה' וענוה לידי 'יראה' ומסיים שם דע"ז יזכה לעולם הבא הצפון לצדיקים, והתחלת הכל הוא מדה זו ארך אפים, ובקרא דידן נרמז נמי מדת הענוה היוצא ממדת ארך אפים דהוא השתחוה לד' כמבואר לעיל, וגם מדת היראה היוצא ממדת ענוה דכ' בהדרת קדש ודרשו חז"ל (ברכות ל ב) אל תיקרי בהדרת אלא בהדרת.

כב לעומד - חסד שבנצח

כג. חילו מפניו כל הארץ אף תכון תבל כל תמוט

כמבואר בגמ' (שבת פח א) בבחי' אף תכון תבל כל תמוט דאחר קבה"ת נחה הארץ מיראתה.

ובא הכתוב לומר כי מלבד היראה הגדולה בבחי' חילו מפניו כל הארץ, היה אז חסד רב עם כל הבריה דבלא התורה היה העולם מתמוטט ובזה אף תיכון תבל כל תמוט, והיא מדת 'חסד שבנצח' החסד המונח בתורה הנצחית.

אופן שלישי במדת, נצח שבחסד' המרומז בהקרא י"ל דנצח הוא מדת משה וחסד שבנצח היינו החסד והטובה שמשה עשה לישראל, והוא כפי שדרשו חז"ל (גדרים לח) הפסוק (משלי כב) טוב עין הוא יבורך, על משה רבנו כי הקב"ה נתן פלפול התורה רק למשה והוא נהג בו טובת עין ונתנה לישראל, ורמז לדבר כי ר"ת של ח"לו מ'פניו כ'ל ה'ארץ הוא חכמ"ה המורה על רבוי החכמה שניתן לנו ע"י משה רבינו.

פירוש הפסוק עי' רש"י וז"ל: מלך בשר ודם כשרואה שדואגים ויראים ממנו, הוא מטיל עליהם יותר אימה, והם דואגים ממנו יותר שלא יחריב כל בתייהם, ומדת הקב"ה אינו עושה כן, כשהעולם יראים ממנו אז תכון תבל כל תמוט, לכן חילו מפניו כל הארץ. וענין זה הוא בדיוק מידת היום 'חסד שבנצח' ענינה כי בזה שד' מתחסד עם בריותיו עי"ז יש לעולם קיום ונצחיות בבחי' תכון תבל כל תמוט. מחסדי ד' שע"י היראה מתקיים העולם

אופן שני במדת, חסד שבנצח' המונח בהפסוק הוא דמדת נצח הוא מידת משה כידוע, והוא כח התורה הק' ובעת קבלת התורה נתקיים הכ' חילו מפניו כל הארץ כאמרו (בתפילת מוסף דר"ה בשופרות) 'גם כל העולם כולו חל מפניך', ולמרות כי בתחילה יראה הארץ שמא לא יקבלו בני"י את התורה מ"מ משקיבלו בני"י שקטה הארץ

קנין תורה [כ"ב] – לב טוב

והקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'לב טוב' ומבואר במס' אבות (פ"ב משנה יג) דברי ר"א בן ערך דלב טוב דהוא המדה הטובה שיכור לו האדם יותר מכל המדות דזה כולל הכל והסכים עמו רבו ריב"ז. וביותר צריכים מדה זו בתלמוד תורה דהיינו שייטב ליבו ללמד תורה אף לאחרים וקנין זה הוא אופן רביעי במדת 'חסד שבנצח' דהיינו שמתחסד עם אחרים ללמדם תורה שהיא נצחי, ובתורה יש מדת החסד יותר משאר דברים דמצות 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יח יט) כמוך ממש הוא רק בלימוד התורה לחבירו כדברי החת"ס בתו"מ שם, שמפרש דברי ר"ע (תו"כ שם) דזה כלל גדול בתורה. דהכוונה הוא במצות לימוד התורה אז רעך הוא כמוך ממש משא"כ לעניני עוה"ז מבואר (בב"מ סב א) דאם ב' ב"א הולכין במדבר ורק לא' יש לו קיתן של מים א"צ למסור חייו בעד חבירו, אבל בתורה הוא וחבירו שוים הם ומה שיודע הוא חייב ללמד לאחרים,

וקנין זה מצינו אצל משה מדת, נצח' דמשה זכה להיות רועה נאמן לישראל ולהנחילם התורה"ק בזכות מידת 'לב טוב' שהיה בו, כמו שכ' בו (שמות ב יא) וירא בסבלותם, וברש"י שראה להיות עינו ולבו להיות מיצר עליהם. ודברי המדרש ידועים כי ד' ראה כיצד נכמרו רחמיו על שה שברח בצמאוננו מן העדר אמר הקב"ה כי הוא זה שראוי להיות רועה ישראל, וזה 'חסד שבנצח' החסד ולבו הטוב ש היה למשה רבינו.

וע"ד הרמז לקנין זה דהר"ת בקרא דידן דח"לו מ'פניו עה"כ גימ' ל"ב טו"ב והוא כמנין מ"ט ימי הספירה רומז על דברי חז"ל הנ"ל שמידה זו כוללת כל המדות שעובדים באלו המ"ט ימים, וכן ח"לו מ'פניו ר"ת הוא מ"ח דהקנין של לב טוב יש בו מעלת שאר מ"ח הקנינים.

ומקושר קנין זה לסיפא דקרא אף תבון תבל כל תמוט דכיון דהוא מדה טובה הכוללת כל המדות טובות, והרי כשאדם מתקן מדותיו עושה תכליתו בחייו וכדברי הרה"ק ר' אלימלך זיע"א בהצעטיל קטן ד'לא נברא האדם רק לשבר טבעו', והנה כל אדם הוא עולם מלא ועל

ידו יכול לתקן כל העולם, דכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה כמבואר בגמ' (ברכות ה ב) וזהו אף תבון תבל בל תמוט דע"י קנין זה מתקן תבל ומלואה.

כג לעומד - גבורה שבנצח

כב. ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ד' מלך

גבורת משה בשבירת הלוחות החזירה
לישראל את התורה
אופן שני במדת גבורה שבנצח
המרומו בקרא דידן, י"ל דנצח
היא מידת משה כמבואר לעיל,
וגבורתו מצאנו בסוף התורה דכ' ולכל
היד החזקה וברש"י הוא מה ששיבר
את לוחות, וענינו שכן שבירת הלוחות
היא שהביאה את ישראל לשוב
בתשובה, והנה ידוע שסוף התורה
נעוץ בתחילתה ושבירת הלוחות
מקושר לתחילת התורה 'בראשית ברא
אלקים את השמים ואת הארץ' כלומר
כי ע"י שבירת הלוחות עשו תשובה
על חטאם ובזה החזירה לנו השי"ת
את התורה מתחילתה, ועי"ז יש לכל
הבריאה הכלול בשמים והארץ קיום,
וענין דשמים והארץ מוזכר בקרא דידן
ישמחו השמים ותגל הארץ.
אופן שלישי במדת, גבורה שבנצח'
המרומו ג"כ בהפסוק הוא

פירוש הפסוק עי' פי' רש"י וז"ל:
כשבשר ודם מולך הכל
עצבים, שאינן יודעים אם יש שטף
בדינו אבל כשימלוך הקב"ה ישמחו
השמים ותגל הארץ, וכל הישרים יאמרו
עתה מלך ד' שהחזיר לנו את הארון.
נמצא לפי"ד כי חלק א' של הפ' קאי
אלעתידי לבוא וחלק ב' הוא על
ההווה.

ובמצודות ד' פי' וזת"ד: ר"ל עת
יבוא תגלה מלכותו
וישמחו צבאות השמים ויושבי הארץ,
ויאמרו בגוים ד' מלך ר"ל גילה מלכותו,
והיינו דכולם יראו כי ד' גלה כבר
מלכותו. והשייכות למידה הנוהגת
היום 'גבורה שבנצח' הוא דלעתידי לבא
בעולם הנצחי תתגלה ביותר גבורתו
בעולם והוא, גבורה' שיתקיים
ש,בנצח' בזמן הנצחי, וכל באי עולם
ישמחו ויגילו במלכותו.

כחם

היום

מה

דגבורת משה דהוא נצח הוא שישב בהר ק"כ ימים לחם לא אכל ומים לא שתה, והרמז בזה דראש המקרא הזה י"שמחו הוא יו"ד ובמילואו עולה כ' וסוף המקרא הוא כ"ף ובמילואו עולה ק' ויחדיו עולה ק"כ לעמת ק"כ יום שעלה למרום.

ולפי המבואר דנצח הוא משה והתורה, וא"כ, גבורה שבנצח' הוא כוחו החזק של התוה"ק, וא' מגדלות התורה הוא דהוא כמים שאין להם סוף דכל כמה שמעיינים בה נסתוסיף בהם חידושים, ודבר זה הוא לא מצינו בדברים גשמיים ובשביל זה נקרא התורה גבורה, וענין זה כ' בהפסוק דהנה כ' הגר' א כאן דהחילוק בין שמחה לגילה, דשמחה הוא על דבר שמחה שמתחדש וגילה הוא על שמחה שנמצאת משכבר הימים, ולכך בארץ כ' ל' גילה, דאין חדש תחת השמש, אך בשמים דקאי על בריאה רוחנית שייך לשון שמחה שכן שם יש חידוש עכ"ד.

אופן רביעי במדת 'גבורה שבנצח' המונח בהפסוק, והוא החלק של פנימיות התורה שהיא גבורתה של התורה, ועיקר כוחו יתגלה לעתיד לבא כשיהיה העולם נצחי, ואז יהיה י"שמחו השמים ותגל הארץ בגלוי אור הגנוז

בתורה, אבל אפילו בזמן הזה נתגלה קצת מאור הזה כמו שהיה בימי חנוכה שנתגלה האור הגנוז כמבואר באריכות בבנ"י ומזה נמשך גאולה לבנ"י אפילו בזמן הזה וזהו ויאמרו בגוים ד' מלך. עוד לפני הגאולה השלימה.

אופן חמישי במדת, גבורה שבנצח' המרומז בהפסוק י"ל ע"פ מה שאמרו חז"ל (קידושין ל ב) דיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ולולי שהקב"ה עוזרו לא יכול לו, וזה מה שאנו, מתגברין' על היצר הוא רק בכוחו של ד' ב"ה שהוא נצחי וזה, שבנצח', והר"ת של י"שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ הוא שם הוי' ואם מתגברים עצמינו על היצר אז יש שמחה בשמים ובארץ.

אופן שישי במדת, גבורה שבנצח' דנצח הוא מידת משה רבינו ואי' בס' לקוטי תורה מהאריז"ל (שמות) [עי' עבודת ישראל ואתחנן] דלעתיד לבוא ינהיג משה רבינו את ישראל, והוא אינו חפץ לגאול עם הרפוי מתורה ומצוות, כמו כן מובא מהזוה"ק [עי' בס' החיד"א וארא] שהגאולה העתידה יהיה בזכות יצחק, וא"כ זהו 'גבורה שבנצח' דמידת יצחק דהוא, גבורה' מסייעת בגאולת ישראל שיהיה ע"י משה אשר מדתו נצח.

קנין תורה [כ"ג] – אמונת חכמים

וקנין תורה של יום זה הוא 'אמונת חכמים' וע"י אמונת חכמים נתחזק כוח נצחיות התורה, בזה שישראל מאמינים בכל דור בחכמים ובצדיקי הדור, דבלא אמונה זו כל אחד ואחד יעשה כפי שכלו ותרבה מחלוקת בישראל, כמבואר בס' החינוך (מצוה תצו), וזה ע"י ביטול דעתו להחכמים דאפילו נראה בעיניו שאומר לו על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין אעפ"כ מקבל דעת תורה, ולחד מ"ד בגמ' (יומא נג א) זה היה חטאם של נדב ואביהוא דהורו הלכה בפני רבן ליתן קטורת בהיכל ולא בטלו דעתם למשה, ודבר זה נעשה בר"ח ניסן שצירוף שם דחדש זה יוצא מפסוק זה י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ.

בד לעומד - תפארת שבנצח

כה. ירעם הים ומלואו יעלוין השדה וכל אשר בו

משה כמבואר והתפארת שבו היה בעת קריע"ס דאז ראו בני"י כוחו שיש לו מאת ד' [וכמו שאמר כלב למרגלים כרצה להחשיב להם משה אמר הרי קרע לנו הים] והנה אז בעת קריע"ס בעת שרצה ד' שהים יפלוט המצרים לא רצה בשביל חסרון המזון לדגי הים הבטיח להם השי"ת שיפרע להם יותר בנחל קישון במלחמת סיסרא כמבואר כ"ז בחז"ל (פסחים קיה ב) עה"פ הללו את ד' כל גוים עיי"ש וזהו הפשט כאן ב,ירעם הים ומלואו' הכוונה הדגים שממלאים הים שיוודו לד' על אמונתו שנתן להם בחזרה מזונם, וכל זה תוצאה מהתפארת של משה רבינו.

ברש"י ובמצודות פי' ירעם הים ומלואו היינו כל הבריות שבים הממלאים אותו,

והנה יום זה הוא כ"ד לעומר הוא ורמז לדבר דר"ת של י'עלוין ה'שדה ו'כל א'שר ב'ו בגימ' כ"ד.

וירעם הים וגו' הוא שבח ג' לאחר ישמחו השמים ותגל הארץ והוא לעמת מידת יום זה היא התפארת אשר היא מידה הג' בין המידות.

ירעם הים ומלואו - שידת דגי הים וי"ל ענין במדת, תפארת שבנצח' המונח בהפ' דנצח הרי הוא

הקדושה ואין לך יותר מזה וזה תפארת' שיתקיים שבנצח שיתקיים בזמן הנצחי וזה מרומז בהפ' שהים ומלואו היינו הים' במלואו יו"ד מ"ם העולה ס"מ הוא שמו של הס"א דלעתיד לבא אף הס"א תכיר במלכות שד-י.

אופן חמישי במדת, תפארת שבנצח' שמעתי מהרה"ג ר' ישראל אברהם וייס שליט"א דישראל אין מעלתם שהם מעבירים מעליהם לגמרי כח היצר אלא מעלתם שהם באים בקשרי מלחמה עם יצרם אף כי פעמים היצר מתגבר עליהם, הרי שבהתנצחות והמלחמה התמידית בזה הם מפוארים ליוצרם, ודבר זה הוא בעצם תכלית מיוחדת בהבריאה, כדי שלא יאכלו נהמא דכיסופא וזהו 'תפארת שבנצח' הפאר מה שצריכים לנצח כ"פ היצר עכת"ד.

וזה ע"ד שכ' אור החיים (קרח) עה"פ (במדבר טז כב) 'אלהי הרוחות לכל בשר' כי יש להשי"ת נחת ותענוג מאותם בנ"א שהם חומריים בבחינת בשר ומתגברים על החומר בכל פעם לעבדו יותר מהצדיקים שבגן עדן. וי"ל דענין זה מונח ג"כ בהפסוק דהנה הים רומז על התאוות כידוע, וכיון דד' מתפאר ע"י כיבוש התאוה בזה שאנו

אופן שני במדת, בתפארת שבנצח' המרומז בהפ' י"ל דהוא ענותנותו של משה החתום בנצח וזה תפארתו כמו ששיבח אותו ד' (במדבר יח ג) והאיש משה עניו מאוד מכל פני האדמה, ובחז"ל (חולין פט א) שניכרת ענותנותו שבה שאמר ונחנו מה (שמות טז ז) ודבר זה מרומז להפליא כי הר"ת של ירעם הים ו'מלואו י'עלין ה'שדה ו'כל א'שר ב'ז עולה כמנין מ"ה.

אופן שלישי במדת, תפארת שבנצח' המונח בהפ' דנצח הרי הוא התורה כמבואר והתפארת שבו היא עומק דבריה ואוצרתיה המרובים המונח בתוכה, ורואים תפארתה רק כשנכנסים בעיונה אבל מבחוץ אין ביכולת לראותה, וככה ממש הוא אצל הים דמבחוץ נראה כל מקום שוה וכשנכנסים בפנים רואים עולם מלא של צמחים ודגים וכל אשר בה, וענין הזה כ' כאן בהפ' ירעם הים ומלואו דלא רק הים הנראה בחוץ ירעם לד' רק גם כל המילוי שיש בפנים יודה לו והוא עולם אחר דוגמת התוה"ק.

ירעם הים - השירה לד' עולה אף מהס"א **אופן** רביעי במדת, תפארת שבנצח' המרומז בהפסוק והוא ממה שיהיה לעתיד דיהיה מלאה הארץ דעה את ד', ואפילו צד האחר יתבטל להצד

לוחמים ומתגברים עליה, נמצא דאף עולה שירה לד' וזה - ירעם הים
התאוה יש לה עליה ואף הימנה ומלואו.

קנין תורה [כ"ד]- קבלת היסורים

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'קבלת היסורין' והיסורים הם בבחי' הים, שכן נמשלו לגלי הים ע"ד (תהלים נב ח) כל משברין וגליך עלי עברו, וזה כ' כאן ירעם הים ומלואו דאפילו שיש לבנ"י יסורין ל"ע שרים לד' כמו בימים הטובים,

והנה מעלת קנין התורה בקבלת היסורין י"ל, בב' דרכים

א. דכיון שאדם עוסק תורה מתעלה כמבואר בפרק ו' דאבות, ממילא מדקדק ד' עמו ביותר, כיון שהוא קרוב ביותר להקב"ה ועליו נא' (תהלים נ) 'וסביביו נשערה מאד' וממילא אם לא יהיה מוכן לקבל יסורין לא יהיה ביכולת לזכות לתורה דיפריע לו היסורין

ב. כיון דיסורין מזככין האדם וממרק אותו כמבואר בחז"ל (ברכות ה א) ולזכות לתורה צריכים נפש מזוכך ממילא צריך לקבל היסורים באהבה דאע"פ שהוא קשה אבל היסורים מביאים אותו לתורה ולכך צריך לשמוח עמם שבזה רואים חשיבת התורה בעיניו, ועכ"פ מאיזה סיבה שהיא הוא א' מהקנינים, וענין זה דתורה מגיע עם יסורין מובא ג"כ בשם הרשב"י (שם) דג' מתנות נתן הקב"ה לישראל וכולם ע"י יסורין והם תורה ועוה"ב וא"י, ומזה חזינן ג"כ גודל מעלת התורה שמדמין אותו לעוה"ב, ויוצא דקנין קבלת היסורין הוא דבר מפואר שבהתורה וזה עוד אופן במדת תפארת שבנצח,

והנה אצל בנ"י בקבלת התורה היה להם ג"כ קנין זה, דשעבוד מצרים היה בשביל זיכוך עם ישראל ע"י יסורי גלות מצרים, ועי"ז זכו לקבל התורה כדכתיב (דברים ד כ) ואתכם לקח מכור הברזל, ובמדרש מובא דעיקר השעבוד היה פ"ו שנים, ודבר זה מרומז בהפסוק כי הס'ת של ירעם הים ומלא'ו בגימ' פ"ו, והר"ת של ירעם הים ו'מלואו עולה אה"ה הוא השם בו נגאלו ממצרים.

כה לעומד - נצח שבנצח

כו. אז ירננו עצי היער מלפני ד' כי בא לשפוט הארץ

פירוש הפסוק עי' מצודות וז"ל: עצי היער הוא ענין מליצה לומר שמאוד יתרבה השמחה בעולם, מלפני ד' הרננה תהיה מלפני ד' כאשר יבוא לשפוט את הארץ לשלם כל אחד גמול כמפעלו. ע"כ

ומידת היום היא 'נצח שבנצח' וי"ל א' מענינה דנצח ענינו נצחון לנצח במלחמת היצר, וכפל המדה הוא שכן כל ימי חיינו אנו במלחמת היצר, וכשנוצחים מלחמה אחת מגיעים למלחמה אחרת היותר עמוק מהראשון, וזה, נצח שבנצח' נצחון שמוטמן בתוך נצחון אחר, וענין זה עושה שיהיה חסר להאדם קצת משמחתו בעת נצחון היצר, כיון שעכ"פ לא נגמר עבודתו וכ"ז הוא בעוה"ז אבל לעתיד לבוא דתמלא הארץ דעה את ד' יהיה השמחה בשלימות דאז יהיה היצר מנוצח, וזה הפשט בהפסוק אז ירננו כל עצי היער, אז לעתיד לבוא ירננו בנצחון היצר כיון שיהיה בשלימתה.

אופן שני במדת, נצח שבנצח' המונח בהפסוק, דנצח בגימ' כמנין ב' פעמים עד וע"ד הוא לשון נצח כמו בטחו בו עדי עד וכד', וא"כ י"ל דנצח' הכוונה המס', עד' שמשמעו נצח. ש, בנצח' הכוונה להמספר האמצעי דהנוטריקון של נצח שהוא ע"ד [ובאמת אין לו מספר אמצעי אבל אחר ע"ד נגמר חלק הא' דנצח נוט ב' פעמים ע"ד] ו, עד' כידוע שהוא המספר של שם הבטחון אכדט"ם, והנה מעלת בעל הבטחון הוא דמי ששם בטחונו בד' ב"ה אזי אפילו מעשיו אינם כשורה מ"מ בזכות בטחונו בו ינצל מהדין, כמבואר בילקוט שמעוני תהלים [רמז תשי"ט] עה"פ (תהלים לב י) רבים מכאובים לרשע והבוטח בד' חסד יסובבנו, אפילו רשע שבוטח בד' חסד יסובבנו, וי"ל דענין זה כ' כאן דהנה עצי היער הם עצי סרק בלא פרי המרמז על האנשים ריקנים בתורה ומצות, וע"י הבטחון שיש להם ירננו אפילו העצי היער, וזה יעזור לו בעת הדין וזה לפני

ד' כי בא לשפוט הארץ דע"י הבטחון יצאו גם הם זכאים בדין.

אופן שלישי במידת 'נצח שבנצח' המונח בהפסוק י"ל דהמדה מורה על הנקודה הפנימית שבאדם שהוא חלק אלהי ממעל כמבואר בספה"ק, ונקודה זו נשאר לנצח נצחים דאפילו יגיע לשאול ל"ע לא יגיע הפגם להנקודה הפנימית דבל ידח ממנו נדח, ולבסוף יבוא על תיקנו, וזה נצח הנצחיות שישאר ע"י החלק הנצחי שמונח בכל א' מישראל, וזהו הפשט בהפ' כאן אז ירננו עצי היער, דמדבר על העתיד דע"י הפנימיות שבתוך כל אחד יזכו אז לרנן ולזמר לו, בעת שיבא ד' לשפוט הארץ ויבא העולם לתכליתו.

אופן רביעי במדת, נצח שבנצח' המונח בהפסוק י"ל דהוא כחו הנצחי של משה רבינו, וזה, נצח' דבר הנצחי, שבנצח' שיש בכוחו של משה רבינו והוא מה שכוחו קיים לעולם וכדברי חז"ל בזה"ק איתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, והם הצדיקי הדורות שהם מתקנים כל המתחברים עמהם אפילו הם אנשים פשוטים, כמו שא' (יוצר שחרית ליום א' דסוכות) דמכפרים אלו על אלו, וזהו אז ירננו

עצי היער הם בני"י הריקנים מתורה ומצות דיתוקנו ע"י מדה זו דהוא כוחו של משה רבינו כמבואר.

והנה בתשובות חת"ס (יו"ד סי' רג וכן בתשו' חדשות סי' יא) מבאר דכפי שהמידות מתחילות מלמטה למעלה מחסד שבחסד למלכות שבמלכות ה"נ ישנו סדר שהן מתחילות מלמעלה למטה כלומר דהיום הראשון הוא מלכות שבמלכות ויורד למטה עד חסד שבחסד ובאמצע והוא נצח שבנצח הם נפגשים ביחד וזה אני לדודי ודודי לי, דכפי שאנו הולכין ומתקרבין אליו ית' כן נמי הוא כביכול מתקרב אלינו מלמעלה למטה ולפי"ז מסביר כי ל"ג בעומר יש לו שייכות מיוחד לתורה, דלפי הסדר הנ"ל נמצא כי יום ל"ג בעומר מכוון למידת תפארת שבתפארת כפי המנין שמלמעלה למטה ומידה זו מורה על תורה עי"ש, ולפי"ז ביום כ"ה שהוא באמצע ימי הספירה שוין הם המדה בין המנין מלמטה ובין המנין שלמעלה ונעשה איחוד מכל הספירות וא"כ

י"ל דביום הזה יש לו הכוחות של כל הספירות ביחד מתאחד כל הכוחות כולם ויכולים להכין עצמנו כדבעי לפני ד' לקבלת התורה,

אופן חמישי במדת, נצח שבנצח

המונח בהפסוק נתבאר מדברי הרא"ש (פרק לולב הגזול סימן כו) וז"ל: והא דמנענעים באנא ד' הושיעה נא אע"פ שאינו לא תחילת הפרק ולא סוף הפרק, היינו ע"פ המקרא דכ' בד"ה אז ירננו עצי היער וגו' וכ' בתריה הודו לד' כי טוב, וכתוב נמי בתריה ואמרו הושיענו אלהי ישענו, ואיתא במדרש לפי שבר"ה באין לדין ישראל ואומות העולם ואין יודעין מי יצא זכאי ומי יצא חייב נתן הקב"ה מצוה זו לישראל שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא מלפני השופט זכאי שהוא שמח, והיינו דכ' ירננו עצי היער כלומר ירננו בעצי היער כאשר יצאו מלפני ד' זכאין כשבא לשפוט את הארץ ובמה ירננו בהודו ובהושיעה נא ע"כ.

נמצא מדברי הרא"ש דמקראות דידן מיירי בחסדי ד' שנתן לנו ד' מינים לשמוח בהם אחרי המשפט ולהודיע כי יצאו זכאין בדין ודין נצח, וזה ענין המדה, נצח' הנראה לכל

שבנצח' בעת נצחונם בדין,

וקשה על פי' הרא"ש דלמה נקט הפסוק רק ג' מינים שבאילן שכן אמר 'עצי היער' ומ"ט לא הזכיר אתרוג שהוא פרי, וי"ל ע"פ המבואר במדרש דאתרוג הוא כנגד הצדיק דיש בו טעם וריח, והג' מינים האחרים הם לעמת שאר ישראל שיש בהם חסרון, ולפי"ז י"ל דכיון דהכא מיירי בהודאה לד' על נטילת לולב שמודיע נצחוננו בדין א"כ זה שייך בעיקר על הג' מינים שהם לעמת אותן מישראל שהיו בספק האם ינצחו בדין ולא על האתרוג שהוא לעומת הצדיק שאצלו לא היה בכלל הספק,

ולפי' המבואר מהרא"ש ומהמדרש דמקרא זה דמיירי בנטילת לולב מורה על נצחון כל איש ישראל ואף הפחות שבהם שהוא בכח' ערבה שאין בה טעם וריח, וא"כ מגיעים אנו לעוד ענין במדת, נצח שבנצח' דהכוונה הוא נצחון גדול וחזק כיון שהוא לכל אחד מישראל אף להפחותים..

קנין תורה [כ"ה]- מכיר את מקומו

וקנין התורה של יום זה הוא 'מכיר את מקומו' ומדה זאת נצרכת היתה בבריאת העולם דבאילנות נאמר עץ פרי עשה פרי למינו, דהיינו שיצמחו כל מין בפני עצמו ואי' בחז"ל (חולין ס א) דהזרעים אע"פ שלא כ' אצלם למינהו למדו מק"ו לצאת כל מין בפנ"ע מהאילנות, וי"ל דמדה

זו יכולים ללמוד ביותר מהאילנות שלא עושים פרי דאצלם אין כאן סיבה להיות בנפרד כיון דאינו יוצא מהם פרי, וזה אז ירננו עצי היער דע"י שיצאו כל אחד בפנ"ע, ולמידים מהם כי כל אחד יכיר את מקומו הראוי לו, וכיון דלמידן מהם דבר של תכלית מרננים הם לד' על שזכו לזה,

וענין המדה הוא דאם אינו מכיר את מקומו פעמים שסבור כי הוא כבר צדיק ואדם שלם ובאמת עדיין אינו כך ועי"ז מגיע למדת הגאווה ומתרחק מן השי"ת, ומאידך יש שסבור שכיון שעבר עבירה כבר אינו נחשב לכלום, ועי"ז מגיע לעצבות ומתרחק ג"כ מן קונו, וזה הענין של מדת, נצח שבנצח' כמו שמוכא לעיל דבפנימות כל אחד ואחד באיזה מצב שהוא יש לו נקודה טובה וע"י שיכיר את מקומו יהיה ביכולתו להגביה את הנקודה הפנימי ויבא לתכליתו.

בו לעומד - הוד שבנצח

בו. הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו

במקרא זה איכא ג' פירושים א. הודו לד' כי טוב היינו הקב"ה הוא עצם הטוב ואינו כשאר הנבראים והנמצאים שאין שייך בהם עצמיות כיון שכל כולם מקבלים מד' יתברך. ב. הודו לד' כי טוב היינו בזה שהוא ית' עושה טוב לכל. ג. הודו לד' כי טוב היינו שטוב ונעים הוא להודות לד'.

ופי' זה הוא כענין מידת 'הוד שבנצח' דהוא ההודאה שאנו מודים לפני ד' הנצחי. ויום זה הוא כ"ו לספירה, ומנין זה ירמוז על שם הוי"ה המהוה את כל העולמות, והרי לא ברא העולם הזה אלא בכדי להודות לו כמבואר בדברי רמב"ן בסוף פ' בא באריכות, בבחי' הודו להוי"ה כי טוב כיון דההודאה הוא תכלית כל הבריאה, והנה בגמ' (פסחים קיח א) מבואר דיש כ"ו פעמים בקרא 'כי לעולם חסדו' לעמת כ"ו דורות שמאדם הראשון עד מתן תורה שזן הקב"ה אותם בחסדו

שכן לא היה להם זכות התורה, הרי דמס' כ"ו שייך ביחוד למקרא זה.

אופן שני במדת, הוד שבנצח' דהוד שבנצח היא הודאה לד' בזה שחסדיו הם נצחיים, וזה הודו לד' כי טוב כי 'לעולם' חסדו היינו כי חסדיו נצחיים.

הוד שבנצח - קרני הוד של משה

אופן שלישי במדת, הוד שבנצח' המונח בהפסוק י"ל דהנה דמשה רבינו מידתו נצח והוא זכה לקרני הוד, ובחז"ל (שבת פח) שההוד בא מכתריהם של ישראל שקבלו באמירת נעשה ונשמע ואחר חטא העגל נאמר בהם (שמות לג ה) ועתה הורד את עדיך וזכה משה ונטלן שנאמר (שם ז) ומשה יקח את האהל, ובגמ' שם אי' דעתיד הקב"ה להחזירן לנו לעתיד לבוא דכ' ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם היה כבר על ראשם יחזרו להם לעתיד לבוא, וזהו

כי לעולם חסדו שלעתיד לבוא יחזיר לנו המתנה שנטל ויוצא דמתנתו הוא לעולם'.

וביותר מבואר ענין זה בקרא דידן ע"פ הגמ' (פסחים קיח א) דדורש הפסוק הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו, דהקב"ה נפרע מהאדם בטובתו כגון בשורו ובתרנגולתו, דהיינו אע"פ שכל רכושו מאת הבורא מ"מ נחשב חסרונו כאילו לקחו מעמו דבר שהוא שלו, והנה בענין הכתרים הנ"ל היה ממש כענין זה כי בקש משה רחמים על ישראל והקב"ה שמע תפלתו והעביר כעסו ונפרע מהם בהורדת כתריהם למרות שהכתרים הם מאתו יתב' מ"מ נפרעו מהם בלקיחת המתנה כאילו היה מעולם שלהם, וזהו פי' הודו לד' כי טוב בטובתו שנתן לנו ד' והם הכתרים בעת מתן תורה, ומתנה זו חשב ד' כמי שהיה 'לעולם' חסדו שהכתרים שייך לנו מאז ומקדם ולכך נטילתן מכפר עליהם.

קנין תורה [כ"ו] - שמח בחלקו

וקנין התורה של יום זה הוא 'השמח בחלקו' והשמח בחלקו דרכו שמודה בכל עת לד' על חלקו הטוב ורואה בכל עת חסדי ד' עמו בבחי' הודו לד' כי טוב ואף רואה הוא חסדי ד' עם כל הבריאה בבחי' כי לעולם חסדו היינו חסדי ד' שבכל העולם.

והנה כ' אוה"ח הק' (וזאת הברכה) עה"פ (דברים לג ג) ישא מדברותיך מהאר"י ז"ל דבכל שבת מחזיר משה הכתרים לכל ישראל וזהו

פי' מה שתקנו בתפלה 'ישמח משה במתנת חלקו' דבכל שבת, יש לו רק את חלקו, נמצא כי קרני ההוד של משה שבא מכתריהם של ישראל - 'הוד שבנצח' שייך בזה קנין ד'שמח בחלקו' ולכך מחזיר הכתרים לבנ"י בכל שבת.

בז לעומד - יסוד שבנצח

בח. ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקבצינו והצילנו מן הגוים להודות לד' קדשך להשתבח בתהלתך

וניצוח היצר נצרך יסוד התפילה, דאלמלא הקב"ה עוזרו א"א להנצל ממנו כמבואר בגמ' (קידושין ל ב) והיא תפילה בבחי' ואמרו הושיענו אלהי ישענו.

אופן שני במדת 'יסוד שבנצח' המונח בהפסוק י"ל היינו קדושה שהוא דבר נצחי דרך דברים שבקדושה נשארים לנצח ושאר דברים הם כלים ונפסדים, והנה קדושה מביא לאחדות כמו שאנו רואים שבביהמ"ק שהיה המקום הקדוש ביותר והיה האחדות הגדול ביותר דהיו עומדים צפופים ומשתחווים רוחים, וכן להיפוך האחדות מביאה קדושה כמבואר באריכות בספה"ק, ותמצא דבקרא דידן ישנם ה"פ לשון רבים שענינו אחדות א. ואמרו ב. הושיענו ג. אלהי

פירוש הפסוק עי' מצודות וז"ל: דוד אמר להם התפללו לד' בעבור בני הגולה שתהיה לאחרונה, ואמרו בעבורם הושיענו כי אתה מעולם אלהי ישענו. וז"ל הרד"ק: בכל יום ויום התפללו על קבוץ הגליות שעתיד להיות להודות וגו' על התשועה הבאה, [היינו דאנו מובטחים שד' יושיענו ובטרם הישועה אנו מודים ע"ז] להשתבח בתהלתך, לשבח את עצמנו בתהלתך, כי לשבח יחשב להדבק בד' המהולל מאד ע"כ, והיינו דע"י ההודאה לד' אנו מתדבקים אליו והוא שבת לנו. ומידת היום הוא 'יסוד שבנצח' וי"ל ענין בו והוא היסוד והתוקף לעסק התורה הנצחית, שהוא התפילה דשמעתתא בעי צלותא (מגילה כח ב) דבכדי לזכות לתורה צריכים להתפלל ע"ז כידוע, וכן לכיבוש

ישענו ד. וקבצינו ה. והצילנו, ומרומז בזה על ה' כוחות שמתייחדים היום דהם הה' מדות שהם עד מדת היסוד. והאחדות היא סיבה לגאולת ישראל דהרי הביהמ"ק השני לא חרב אלא בשביל שנאת חנם כמבואר בגמ' (יומא ט ב) ולכן הגאולה לא באה אלא ע"י שיהיה בבניי אחדות ושלום, בבחי' וקבצנו והצילנו מן הגוים כיון שע"י האחדות תהיה הגאולה.

אופן שלישי במדת יסוד שבנצח' המרומז בהפסוק והוא יסוד תורת נצח והם הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן והרמז דבפסוק זה י"ג תיבות, וכן נמי ענינו תושבע"פ דהוא יסוד התורה שבכתב אשר קיבלנו באהבה בימי הפורים כמבואר בגמ' (שבת פח א) ואז הציל ד' אותנו מן הגוים וע"ז תפילתנו הושענו להבא, כפי שבנס פורים היית אלהי ישענו.

קנין תורה [כ"ז] – עושה סיג לדבריו

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'עושה סיג לדבריו' והיינו ששומר על דיבורו וזה סיבה לגרום לאחדות, דע"י שמקפיד לדבר כהוגן וכן נזהר שלא לפגוע בדבריו לחביריו ע"ז הוא מתאחד עמהם. ומרומז הקנין בהקרא דהר"ת של ל'הודות ל'שם ק'דשך בגימ' כפי הר"ת של ע'ושה סיג לדבריו.

כח לעומד - מלכות שבנצח

כמ. ברוך ד' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן והלל לד'

סיפא דקרא מסביר במצודות: צוה דוד שיאמרו כולם אמן, רוצה לומר אמת הדבר, אף יאמרו הלל לד' כל אחד לפי מהללו.

והנה עד כאן התפלה הוא מדברי הימים א' ט"ז, ומכאן ואילך הן פסוקים מלוקטים מס' תהלים. ומידת 'מלכות שבנצח' הנוהגת היום י"ל א' מענינה כי מלכותו של הקב"ה למרות שמגעת בכל העולמות מ"מ ניכרת בעיקר בעולם הנצח הוא עולם העליון, וזהו ברוך ד' וגו' מן

ישראל (ברכות ו א) מן העולם הוא עולם הזה שחידוע נכרא ע"י מידת הגבורה והצמצום ועד העולם הוא עולם הבא כמבואר בתחילת פרק הרוואה, הוא מידת 'הנצח', ואמר כל העם אמן והלל לד' הוא ההודאה וההלל על מידת החסד שנתגלתה בעולם.

אופן שני במדת, מלכות שבנצח' הכ' כאן, והוא דכל אחד מישראל אפילו הפשוטים כשמצח יצרו אפילו בדבר קטן הוא מלך עליו ויש לו מלוכה על דבר נצחי, וזה ואמר כל העם שרומז אפי' על פשוטי העם שעל כל אחד להודות לד' על שיש לו שייכות למלכות שמים והוא ע"י שבא בקשרי מלחמה עם היצר וזוכה לכבשו . והנה כ' כי יד על כס י"ה (שמות יז טז) דהקב"ה הרים ידו לישיבע בכסאו להלחם בעמלק, דעמלק מתנגד לכסא ד' ולמלכותו, ובקרא דידן י"ד תיבות לרמז על יד על כס י"ה להשבע כי לעתיד לבא מלכותו ית' תהיה בשלימות לנצח.

העולם ועד העולם מעולם הזה עד עולם העליון דשם ניכרת בעיקר מלכות ד'.

וי"ל דבמקרא זה עצמו ניכר ענין המלכות בזה שדוד המלך הלל בעצמו את הקב"ה באמרו ברוך ד' וגו' ואח"כ ענה העם אחריו אמן והלל לד' שכן היא הנהגת המלכות שהעם נוהגין כפי שהמלך נוהג, והוא דוגמא למלכות שמים שהעולם נוהג על פיה.

ואמר כל העם – אפילו פשוטי עם יש להם חלק במלכות שמים

והנה ביום זה נשלמו ד' שבועות של ספירת העומר וי"ל שהם כנגד הד' אותיות של השם הו"ה ב"ה, והוא אומרו במקרא דידן ברוך הו"ה וגו' ועוד י"ל כי לאחר ד' שבועות הללו נרמזו מידות החסד והגבורה התפארת והנצח במקרא הזה: ברוך הו"ה אלהי ישראל מורה על התפארת כי הוא כביכול מתפאר בזה שהוא אלוקי ישראל כדמצינו שכ' בתפילין של הרבש"ע מי כעמך ישראל ועוד שבחי

קנין תורה [כ"ח] – אינו מחזיק טובה לעצמו

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'אינו מחזיק טובה לעצמו' וענינו דמכיר דכל המעלות שיש לו באמת הן רק מתת ד' ואין לו מעצמו כלום, וזה ע"ד ידיעת המלאכים וצבא השמים שאע"פ שהם גדולים מאד יודעים הם שכל מעלתם הוא רק מיד ד' ולכך אין בהם גאוה לעולם,

וכמו"כ בני האדם אין להם במה להתגאות, וזהו ברוך ד' מן העולם הזה ועד העולם העליון ונכללו בזה כל עולמות המלאכים ושאר צבא השמים, וצריכין אנו להתדמות בענין החזקת טובה לנו כמו צבא השמים .

כ"ט לעומר - חסד שבהוד

ל. רוממו ד' אלהינו והשתחוו להדום רגליו קדוש הוא תהלים

צט ה

אותו ישראל, וזהו רוממו ד' בשביל שהוא אלהינו ומתפאר בנו ומוצא קורת רוח בתהלותנו.

השתחוו להדם רגליו - בכח אהרן הכהן

אופן שני במדת, חסד שבהוד' המונח בהפסוק י"ל דהוא הכוח של אהרן אשר מדתו הוא הוד כידוע, ומדת היה מדת החסד שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כמבואר בפ' חקת ברש"י עה"פ ויבכו אותו כל בית ישראל, והכוח והזכות של אהרן הכהן נמשך לזרעו הכהנים הגדולים המשמשים אחריו, כמו שרואים מה שאמר הקרא לגבי הבגדי כהונה דהם החשן והאפוד שהם עשו לעורר רחמים על בני"ב בכל עת, וכד' בקרא (שמות כח כט) לזכרון לפני ד' תמיד, ובפרט ע"י עבודת הקרבנות שהיו לריח ניחוח לד', ובעבודתו במקדש ובפרט ביוה"כ

פירוש הפסוק מסביר במצודות ד' וז"ל: להדום רגליו, הוא בית המקדש, ואחז במשל כאילו ממכון שבתו השמים יוריד רגליו לנוח בבית המקדש. קדוש הוא, וחלה הקדושה בהדום רגליו.

ומידת היום הוא 'חסד שבהוד' וענינו י"ל דהוא חסד ד' עלינו שיש בנו יכולת להודות לו, וכמאמר הרה"ק ר' ברוך ממבעזבזי זיע"א על מה שאנו א' במודים על שאנו מודים לך, דהפשט הוא שאנו מודים להשי"ת שזיכה אותנו להודות לשמך, ולא עוד אלא מעלה מיוחדת ישנה בהילול דבני ישראל שכביכול הקב"ה בעצמו מתעלה ע"י תהלתנו כדכ' בקרא (תהלים כב ד) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל דפי' הקב"ה כביכול יושב ומוצא מנוחה בתהילות שמהללים

הביא בליבות ישראל התדבקות לד' עד כדי השתחואה בעת ששמעו את השם המפורש יוצא מפיו, וענין ההשתחואה הוא ביטול לגמרי לד' וזה כ' כאן רוממו ד' אלהינו, והשתחוו לחדום רגליו' וי"ל כי הח' תיבות שבמקרא הוא כנגד ח' בגדי כהונה שעל ידם נמשך חסד ורחמים לישראל.

והר"ת של חסד ה'וד עולה י"ג ובמס' שקלים (טז) מבואר דהיו י"ג השתחואות במקדש כנגד י"ג השערים, והם מרמזים כנגד הי"ג מדות של רחמים הפותח כל השערים שבשמים, ומיוחד הענין ליום הזה דידוע מהזוה"ק דמיום זה שמתחיל השבוע של הוד ה'תרעין פתיחין להשפיע טוב ורחמים עלינו.

קנין תורה [כ"ט]- אהוב

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'אהוב' ומקושר הוא עם מדת, חסד שבהוד' דהוא מדת אהרן הכהן כמבואר, דע"י החסד והשלום שעשה אהרן הכהן נעשה אהוב על כולם כד' בקרא (במדבר כ טז) ויבכו את אהרן וגו' כל בית ישראל, וטעם דאהוב הוא א' מקניני התורה מובא בפ' ריב"ש על מס' אבות דע"ז שהוא אהוב הבן תורה לבני אדם ילמדו ממנו כיצד ללמוד תורה ע"כ, וכמו"כ י"ל דאם הנה כי כן יש לומר כאן דאם האהוב אומר לכל בנ"א רוממו כולם ד' אלהינו וגו' שומעים לו ומשתתפים עמו להודות לשמו יתב'.

ל לעומד - גבורה שבהוד

לא. רוממו ד' אלהינו והשתחוו לחר קדשו כי קדוש הוא ד' אלהינו תהלים שם ט

פירוש הפסוק עי' רש"י דקאי לעיל ושמואל, 'ונוקם על עלילותם' דד' משלם להצדיקים על מעשיהם בעוה"ז אל נושא היית להם' דד' נושא עון ישראל בשביל משה אהרן כמו שמבאר רש"י שם, ואח"ז אמר

כי קדוש הוא ד' אלהינו וז"ל רש"י:
על אשר הוא מדקדק עם הצדיקים
הוא מקודש בעולם, וכן הוא אומר (שמות כט מג) ונקדש בכבודי -
במכובדי,

והשייכות למידת 'גבורה שבהוד'
הוא דזאת שהשי"ת
מתנהג בגבורה ומדת הדין עם
ה'הוד' הם הצדיקים שהם ההוד
שבעולם בזה נתקדש ונתגדל שמו
'תב',

גבורה שבהוד - על האדם להתגבר
בהודאתו לד'

אופן שני במדת, גבורה שבהוד'
המונח בהפסוק הוא התגברות
ההודאה והוא לרומם ד' פעם אחר
פעם, ולכך כ' שוב רוממו לד' אלהינו
למרות שכבר כתב זאת לעיל.

והנה מדת הגבורה הוא מדת יצחק
אבינו והרי יצחק קרא המקדש
שדה (פסחים פח א), ובדברי הגר"א
[המובא לעיל אות י"א] מבואר דהר

הבית הוא בזכות יצחק, וזהו שלעמת
יום זה נכתב והשתחוו להר קדשו.

אופן שני במדת, גבורה שבהוד'
המרומו בהפ' דלמרות שכל
הבריאה צריכים להודות לו, מ"מ
הודאה מיוחדת נצרכת לבנ"י להודות
להשי"ת כיון שהוא מיחד שמו עלינו
ומשגיח ביותר על עמו הנבחר, וזה
'גבורה שבהוד' שהוא החלק שאנו
צריכים להתגבר בהודאה אליו, ובפסוק
זה בשונה מקרא דלעיל דכאן כתב ד'
אלהינו בסוף הפסוק, להורות על
חובתנו להודות ע"ז שד' הוא אלהינו
שמיחד שמו עלינו יתר מכל העולם.

אופן שלישי במדת, גבורה שבהוד'
המרומו כאן דהוד הוא מידת
אהרן כידוע, וגבורת אהרן היתה בעת
המגיפה שלקח קטורת ועמד בין
המתים והחיים, ועצר מלאך המות
מלהמית, וזה בכוח י"א סממני
הקטורת ורמז לכך כי ישנם י"א תיבות
בקרא דידן.

קנין תורה [קנין ל'] - אוהב את המקום

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'אוהב את המקום' וי"ל כי כמו שהוא
אוהב הקב"ה כן הקב"ה ג"כ אוהב אותו דכמים פנים אל פנים,
והראשון שנכתב במקרא שד' אהבו הוא זקננו אברהם דכ' (בראשית יח
יט) כי ידעתיו וגו' וכן כ' זרע אברהם אוהבי, ואברהם קראו למקדש הר
כמבואר בפסחים (שם), ולכך קרא הפ' כאן המקדש הר קדשו כמו שקראו
אברהם.

ויש לאחד יותר הקנין עם הפ' דקורא המשנה הקב"ה כאן בשם 'מקום' ובודאי אין שמו המיוחד של השי"ת אבל לפעמים קוראים אותו ככה, והטעם הוא כמו שמבואר בחז"ל (תענית כא ב) דהקב"ה הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, הא הטעם דשייך להשתחוות לד' בכל מקום דהרי אין לו מקום מיוחד, וזה מה שכ' כאן והשתחוו להר קדשו, דלא כ' בהר קדשו, רק להר קדשו דהוא נגד ירושלים, דבכ"מ שימצא האדם יכון מחשבתו לירושלים ולמקום המקדש כמו שנתבאר בחז"ל (בברכות ל א) ואפילו אם אין האדם מצוי בהר קדשו, אבל הרי הקב"ה נמצא בכ"מ וזה כי קדוש הוא, וקדושה הוא למעלה מן המקום שד' מקומו של העולם.

לא לעומד - תפארת שבהוד

לב. והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו תהלים עח לה

פירוש הפסוק פי' במצודות ד' דקאי אלעיל ו'לבם לא נכון עמו' ועם כל זה והוא רחום יכפר עון ולא ישחית האדם בעבור עונו. והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו עי' רש"י וז"ל: והרבה פעמים רבות להשיב אפו מהם, ואף אם נפרע מהם לא העיר עליהם כל חמתו כי אם מעט מעט, לפי שזכר כי בשר המה ויצה"ר טמון בלבם וכו' ומדת היום דהוא 'תפארת שבהוד' י"ל דענינה הוא להודות להשי"ת עם כל הז' מדות שבו שהם חג"ת נהי'ם על כל מדה הודאה אליו, וכאן בהפ' יש ז' שבחים [דאפילו שהוא תפילה אבל מונח בו ג"כ שבח דמתפללין רק למי שיכול לענות הבקשה]

והם א. והוא רחום ב. יכפר עון ג. ולא ישחית. ד. והרבה להשיב אפו. ה. ולא יעיר כל חמתו. ו. ד' הושיעה ז. המלך יעננו ביום קראנו. אופן שני במדת 'תפארת שבהוד' המונח בהפ', דזה ירמוז על אהרן הכהן ובגדי הכהונה אשר עליו אשר מידתו הוד ובגדיו בגדי הכהונה

שעליו הם לכבוד ולתפארת כד' בפ' תצוה, ובפרט הציץ שהם פאר לכהן שכן הושוו לתפילין כמבואר בגמ' (שבת יב יומא ו) כיון דבשניהם חקוק שם ד', ותפילין נקרא פאר (ברכות יא ועוד) והנה בגדי כהונה מכפרים על כמה חטאים כמבואר בגמ' (זבחים פח ב בערכין טז א) וזהו והוא רחום יכפר עון בבגדי הכהונה, והרמז בקרא דידן והוא רחום - הוא עולה י"ב רומז על חשן ואפד שבהם נושא אהרן שמות י"ב שבטים לזכרון לפני ד' ובזה ממשיך עליהם רחמים.

אופן שלישי במדת, תפארת שבהוד' דתפארת הוא מידת יעקב אבינו ו'הוד' הוא מידת אהרן, ואהרן הכהן בבאו לפני ד' בחושן בשמות י"ב שבטים חקוק היה שם אף תיבות 'שבטי ישרון' כמובא (יומא ע"ג ב) והוא זכות יעקב אבינו שנקרא ישראל וישורון שהמשיך הכ"ג רחמים על ישראל בכח יעקב אביהם ובזכותו מבקשים והוא רחום יכפר עון וגו'.

ולו אנחנו - ע"י ל"ז פעמונים שבמעיל

ועוד י"ל פי' בהפסוק ע"פ דרוש ע"פ ממה ששמעתי מהר"ר ברוך פערלמאן שליט"א כי הענין שהיו ל"ז פעמונים במעיל, הוא דישנם ל"ז קשרים בין ישראל לקונם כמבואר

מהאר"י הק', ולכך יש ל"ז כריתות כנגדם ומי שנכשל בא' מהם ל"ע מתנתק ממנו הקשר לקונו, והכהן גדול ע"י הל"ז פעמונים שתולין על יד הרמונים היה מקשר אפילו ריקנים שבישראל לאביהם שבשמים, דרימון רומז לאותן ריקנים כפלח הרימון כמבואר בגמ' (ברכות נו ועוד) עכ"ד, והנה כתיב (תהלים ק ג) 'הוא עשנו ולא אנחנו' והכתיב ולא באל"ף והקרי הוא ולו בוא"ו, וכ' בסה"ק דעבודת האדם הוא להפך מצב של 'לא אנחנו' דהיינו ריחוק מעמו ית' ח"ו, לבחינה של 'לו אנחנו' כלומר קירוב אליו ית', וי"ל כי על זה מורין ל"ז פעמונים כי יזכו ישראל לבחי' ול"ז אנחנו, ולפי"ז י"ל דזהו הפשט ולא ישחית דהיינו שתבא בזכות הכ"ג עם הל"ז פעמונים השחתה וביטול לבחי' 'ולא אנחנו' ונזכה כל אחד מישראל למעלת 'ולו אנחנו'.

ופי' והרבה לחשיב אפו י"ל דרומז על הציץ דאי' בחז"ל (פסחים פ; יומא ז). כי מרצה אפילו על דבר גדול כטומאת מקדש וקדשיו, וזהו והרבה לחשיב אפו שישוב חרון אפו מחטא זה, ולא יעיר כל חמתו אע"פ שהציץ אינו מרצה על המזיד ושם ישנה חמתו ר"ל מ"מ כל חמתו איננה כיון דעל השוגג מרצה.

וּפִי' בַד' הוֹשִׁיעָה וּגּוֹ' יִלְלֵה גִ'כ בְּדֶרֶךְ
 דֶּרֶשׁ עִפּ' הַמְּבֹאֵר בַּחז"ל, (יומא
 ו ב) לַחַד מִד' דְּצִיץ אֵינוֹ מֵרָצָה כִּשְׁהִיָּה
 מוֹנַח עַל הַכִּי"ג וְאֵם לֹא אֵינוֹ מֵרָצָה,
 וְהֵנָּה בַּיּוֹם רָגִיל הִיָּה בַּעַת עֲבוּדָתוֹ בְּזִמָּן
 שֶׁמֵּבִיא הַכִּפְּרָה מוֹנַח הַצִּיץ עָלָיו, וְרַק
 יוֹם א' בִּשְׁנָה וְהוּא יוֹה"כ הִיָּה חֶלֶק
 מֵהַיּוֹם שֶׁלֹּא הִיָּה מוֹנַח הַצִּיץ עָלָיו בְּזִמָּן
 שֶׁעָבַד עִם בְּגָדֵי לֶבֶן וְאִזְנָה נַעֲשֶׂה הַרִיצוּי
 עִי' שֶׁהִיָּה קֶרֶבֶן שֶׁל צִיבוּר וְטוֹמָאָה
 הוֹרָה בְּצִיבוּר, וְזֶה כ' כֹּאן, ד' הוֹשִׁיעָה,
 שֶׁהִשְׁמִיט מוֹשִׁיעַ אוֹתֵינוּ בְּכָל עֵת בְּרִיצוּי
 הַצִּיץ, הַמֶּלֶךְ וְאֶפִּילוֹ בְּזִמָּן שֶׁד' מֵרָאָה

מִלְכּוּתוֹ עָלֵינוּ בְּיוֹתֵר וְהוּא יוֹה"כ גִּ'כ
 יַעֲנֵנוּ' יִהְיֶה לָנוּ כִּפְּרָה לְמָה לְפִי שֶׁהוּא
 בַּיּוֹם קִרְאָנוּ' לְשׁוֹן רַבִּים דְּכִיּוֹן שֶׁהַקֶּרֶבֶן
 בֹּא מֵהַצִּיבוּר יֵשׁ לָנוּ רִיצוּי בְּלִי הַצִּיץ.
 וַיּוֹם זֶה ט"ז אֵייר בּוֹ הַחֹל ה'מָן' לִירֵד
 מִן הַשָּׁמַיִם (שְׁמוֹת טז א ז) וְהֵנָּה
 בְּגָמ' (יומא עה.) מְבֹאֵר דֶּהֱמָן נִקְרָא
 'לֶבֶן' כִּיּוֹן דֶּהֱיָה מְלַבֵּין עוֹנֲתֵיהֶם שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל וּבִרְשִׁי' כ' דְּלִפִּי שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִין
 אִם יָבוֹא הֵמָּן לְמַחֵר הָיוּ מִשְׁעַבְדִּים אֶת
 לִבָּם לְשָׁמַיִם, וַיִּלְלֵה כִּי זֶהוּ הַפֶּשֶׁט כֹּאן
 וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן עִי' יִרְדֶּת הֵמָּן
 בַּיּוֹם זֶה בְּזִכּוֹת שֶׁעָבַד לֶבֶן לְשָׁמַיִם.

קִנְיַן תּוֹרָה [ל"א] – אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת

וּקִנְיַן הַתּוֹרָה שֶׁל יוֹם זֶה הוּא 'אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת', וְהַבְּרִיּוֹת הַכוֹנוֹנָה אֶפִּילוֹ
 פְּשׁוּטֵי עַם, שְׁאוֹהֲבֵם מִחֲמַת שֶׁמִּלְמַד זְכוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִדָּה
 טוֹבָה זֹו נוֹהֵג בֶּה הַקִּבְלָה בְּכַבּוּדוֹ וְעֲצָמוֹ דְּרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו וּמִכְפֹּר
 עוֹן אֶפִּילוֹ לְפַחְתֵּי דְרָגָה כְּדֹכ' כֹּאן וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וּגּוֹ', וְזֹו הִיָּה
 מִידַת אֶהְרֵן הַכֹּהֵן, תַּפְאֶרֶת שְׁבַהּוּד' דֶּהֱיָה אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוּדֵף שְׁלוֹם וְאוֹהֵב
 א' הַבְּרִיּוֹת וּמִקְרֶבֶן לְתוֹרָה.

לֵב לְעֹזֶמֶד – נִצַּח שְׁבַהּוּד

לֵג. אֶתָּה ד' לֹא תִבְלֵא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חֶסֶדְךָ וְאַמְתָּךְ תִּמִּיד
 יִצְרוּנִי תַחֲלִים מִיָּב

פִּירוּשׁ הַפְּסוּק עִי' מִצְוֹדוֹת דְּקֹאֵי עַל כִּסִּיתִי בַּתּוֹךְ לִבִּי וּגּוֹ' חֶסֶדְךָ וְאַמְתָּךְ
 קִרָּא דְלַעִיל כְּדֹכ' צְדָקָתְךָ לֹא לִקְהֵל רַב' דְּדוּד הוֹדָה לַד' בְּרַבִּים, וְלִכֵּן

בַּחֵם

הַיּוֹם

סָג

מבקש גם אתה ד' השב גמול ולא תמנע רחמך ממני. ואמתך אמתת הבטחתך.

ומידה הנוהגת ביום זה הוא 'נצח שבהוד' וי"ל א' מענינה הוא הנצחיות שבהוד, היינו דהאדם המודה לד' נשאת זכותו לנצח, וכמו שבקש דוד בקרא דידן כיון ש'צדקתך לא כסיתי בליבי' והודה לד' ברבים תעמוד לו זכותו שלא יכלה ד' רחמיו ממנו, אלא חסדך ואמתך תמיד יצרוני שישאר הזכות לשמירה לנצח נצחים.

אתה ד' לא תכלא רחמך - בנ"ה
עולמות שהוא לבדו מושל בהם

אופן שני המרומוז במדת, נצח שבהוד' המונח בהפסוק וי"ל דהר"ת דנ'צח ה'וד הוא ה"ן ומובא בספר גלאנטי דישנם תתקנ"ה עולמות ובתת"ק עולמות שבהם שליטת מלאך מט"ט עליהם ובנ"ה עולמות שבהם אין לו שליטה בהם אלא הקב"ה לבדו מולך בהם וזהו ה"ן לד' אלהיך השמים ושמי שמים (דברים י יד) [עי' בספר הק' מעשה רוקח ואתחנן לפרש עפ"ז דברים נפלאים] וי"ל דבמקום שישנה רק שליטת הקב"ה בעצמו מתגברים שם הרחמים כיון שאין שם מלאך שיכול לקטרג כמו שמתפלל דוד נפלה נא ביד ד' וביד אדם אל אפלה וזה כ' כאן אתה ד' לא תכלא רחמך דכיון

דבאותו נ"ה עולמות הקב"ה לבדו מולך שם ולכך לא תכלא רחמך ממני, מ"ט ימי הספירה עולין כמנין ל"ב טו"ב

והנה ידוע מס' בני יששכר דעד ל"ג בעומר ישנם ל"ב ימים כמנין ל"ב ומל"ג בעומר עד שבועות ישנם עוד י"ז יום כמנין טו"ב ויחדו הוא כמנין ל"ב טו"ב, והנה ביום זה נשלם מנין ל"ב וזה מורה על עבודת המידות שבלב, ומיום זה מתחיל עבודת הטו"ב שהוא תורה דאין טוב אלא תורה דכ' (משלי ד ב) כי לקח טוב, וחכמת התורה נעלה מן המידות, וי"ל דכיון שנשלם חלק עבודת הלב שמא יחשוב אדם בליבו שבכח מעשיו הגיע לאן שהגיע ע"ז כ' אתה ד' לא תכלא רחמך ממני שצריך לדעת דכל הצלחתו הוא רק מחמת רחמיו ית"ש. והנה 'נצח שבהוד' נצח הוא מידתו של משה ומהותו היא חכמת התורה, והוד הוא מידת אהרן, ומהותו שהיה אוהב שלום ורודף שלום שענינו מידות טובות נמצא שביום שנשלמו ל"ב ימי הספירה מתאחדים כאחד במידת 'נצח שבהוד' המידות והחכמה.

וזהו אמרו חסדך ואמתך תמיד יצרוני דחסדך מורה על מידותיו ית', ואמתך הוא תורת אמת, המה כאחד תמיד יצרוני ישמרו האדם תמיד מכל פגע רע חלילה.

קנין תורה [קנין ל"ב] – אוהב את התוכחות

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'אוהב את התוכחות' והוא דבר שבלב כמו שא' הגמ' (ברכות ז א) טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות, ויום זה הוא ל"ב לעומר יורה על דבר שבלב, וכיון שאדם אוהב את התוכחות היינו דנותן לבו לתקן מעשיו, לכך מדה כנגד מדה נוהגים עמו ג"כ מלמעלה במידת הרחמים ובזכות זה מבקשים לא תכלא רחמיך ממני חסדך ואמתך תמיד יצרוני.

לג לעומר – הוד שבהוד

לד. זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה תהלים כה ו

בה הסתירו עצמם היה רשב"י מרפא כל מה שהזיק ר' אלעזר בנו בנתינת עיניו כדאי' בגמ' (שבת לג ב), והתנהג במידת הרחמים.

עד מתן תורה השי"ת זן אותנו בחסד

עוד י"ל פשט בהפסוק ע"פ בני יששכר המובא לעיל דעד ל"ג בעומר ישנם ל"ב ימים כמנין ל"ב, ומל"ג בעומר עד שבועות ישנם טו"ב ימים וכאחד הם עולין ל"ב טו"ב עיי"ש ואין טוב אלא תורה, ומבואר בסה"ק [בזרע קודש על ל"ג בעומר ועוד] דמל"ג בעומר מתחילים האורות של שבועות. והנה מבואר בגמ' (פסחים קיח א) דישנם כ"ו פעמים 'כי לעולם חסדו' כי כ"ו דורות זן אותם הקב"ה

פירוש הפסוק עי' רש"י וז"ל: כי מעולם המה מימות אדם הראשון שאמרת לו ביום אכלך ממנו מות תמות (בראשית ב יז) ונתת לו יום משלך שהוא אלף שנים.

וז"ל הרד"ק: זכר לי עתה רחמיך וחסדיך שהיה לי תמיד, וזהו כי מעולם המה כלומר בעת היצירה היו לי רחמיך וחסדיך בבטן אמי ובגידולי אחרי צאתי, וכיון שגדלתני והבאתני עד הלום, ראוי לחמול עלי כי מעשיך אני.

ויום ל"ג בעומר הוא יום הילולא דרשב"י ירמוז על החמלה והרחמים על בני אדם שכן רשב"י לאחר שיצא הוא ובנו ר"א מן המערה

בחסדו בלי זכות התורה, וזהו זכור רחמך וחסדיך כי מעולם המה דכפי שזן את אותן דורות מעולם בחסד וברחמים כן אנו מבקשים כי יזון אף אותנו בחסדו כעת שאנו טרם קבלת התורה ועדיין אין בידינו זכות התורה בשלימות, וע"ד דרוש י"ל כי מעולם המה אותן דורות שנאמר בהם כ"ו פעמים כ"י לעולם חסדו.

זכור רחמך וחסדיך מיתוק הדין ע"י שם הבטחון

עוד י"ל הפשט בהפסוק ע"פ דברי הרה"ק מרוזין זיע"א דסוד ל"ג בעומר הוא לגלות הרחמים שבדין והם האותיות שלפני אלהים דהיינו אכדט"ם ובפרשת משפטים מבאר יותר דהקב"ה הוא אור בפשיטות בלא צמצום כלל ובכדי לברוא העולם היה נצרך צמצום אחר צמצום עד שנברא העולם ולכן ההנהגה בו במידת הדין אבל בתוך הדין יש רחמים ע"י תשובה והוא ע"י האותיות שלפני אלהים עיי"ש. והנה התיבה שיש לכוון היום לפי סדר המנורה הוא אלהים והיינו דכוחו של היום הוא להפוך האלהים לרחמים, וי"ל שזה נרמז בקרא זכור רחמך וחסדיך כי מעולם המה דבראשית היה הכל רחמים פשוטים אלא בכדי שיוכל להברא העולם הזה היה נצרך לעשות הצמצום ומזה נעשה

דין אך בשורשו הכל רחמים גמורים, וביום זה ל"ג בעומר יש כוח מיוחד להמתיק הדין בשורשו שהוא רחמים כמו שעשה ר' שמעון בר יוחאי.

עוד י"ל פי' בהפסוק דהנה הובא לעיל דמיתוק שם אלקים באותיות הקודמין אכדט"ם הוא כמספר ע"ד הוא שם הבטחון כאמרו בטחו בה' עדי ע"ד, והאמונה ובטחון הלא אחד הם, ועל האמונה נברא העולם, והנה העולם נברא בשביל ישראל כדאי' במדרש רבה בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית, ובשביל תרי"ג מצוות שיעשו בני"י כפי שכ' בעה"ט בראשית בגימ' ישראל בחר בעמים וכן בגימ' תרי"ג יצ"ר דהקב"ה ברא העולם כדי שבנ"י יקיימו התרי"ג מצוות, ומ"מ בגמ' (מכות כד א) כ' בא חבקוק והעמידן על אחת והוא האמונה כד' (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה, שכן בירידת הדורות ומיעוט הלבבות החיזוק באמונה יביא את ישראל לשאר התורה, והיינו דיסוד הכל הוא האמונה בד' ואם איש ישראל מאמין באמת בהקב"ה כבר יש בידו כל המצוות הכלולים בה, נמצא דבשביל מצות אמונה נברא העולם, וזה זכור להשפיע רחמך וחסדיך עלינו דהרי 'כי' מעולם המה הוא האמונה ובטחון שכן כ"י עולה ל' ולמ"ד במילוי גימ' ע"ד הוא שם הבטחון.

קנין תורה [קנין ל"ג] – אוהב את המישרים

וקנין התורה של המכוון ליום זה הוא 'אוהב את המישרים' והמדה הזאת בשלימתה הוא האדם הישר בכל עניו, כמו רשב"י דעליו נאמר בפיוט בר יוחאי 'נעשה אדם נאמר בעבורך', וכתוב בקהלת האלהים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, ורשב"י בודאי היה ישר בתכליתו כמו שבראו ד' דהרי נעשה אדם נאמר בשבילו, ושייך שפיר ליומא דהלולא דר"ש בר יוחאי ל"ג בעומר זה הקנין של 'אוהב את המישרים', והנה כ' בתהלים (צו יא) ולישרי לב שמחה, דישרות הלב מביא שמחה, ולכך ל"ג בעומר יומא דהלוליה דרשב"י הוא יום שמחה לכל ישראל.

לד לעומד - יסוד שבהוד

לה. תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו ועוזו בשחקים תהלים סח לה

ועוה"ז נברא באות ה"א והנה ר"ת של יסוד ה'וד הוא י"ה נמצא דנרמז במידת היום חיבור ב' העולמות ואף במקרא דידן נמצא החיבור בין ישראל דהמה עם ה' בזה העולם ובין השחקים דהוא בבחי' עולם הבא.

יסוד שבהוד - ההודאה היא יסוד וקיום העולם כולו

עוד ענין במדת, יסוד שבהוד' המונח בהפסוק דהנה כתוב (תהלים כב ד) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל היינו

פירוש הפסוק מבאר רד"ק וז"ל: תנו עוז בדברים תנו לו העוז, כי עוזו עשה לכם נקמה באויבים, ולא בכחכם, על ישראל גאותו ועוזו בשחקים וי' ההשוואה, כלומר כמו שנראה עוזו בשחקים כמו שנ' (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל, כן נראה גאותו על ישראל כי נלחם בעבורם באויבים בגאון ובעוז,

ומידה הנוהגת היום היא יסוד שבהוד', והנה אי' בחז"ל (מנחות כט ב) דעוה"ב נברא באות יו"ד

שכביכול הקב"ה יושב על תהלות ישראל דהתהלות הוא כמו כסא לישוב עליו והוא דוגמת יסוד הבית שכל הבית יושב עליו, והנה ביסוד הבנין יש בו ב' דברים עיקרים

א. מציאות היסוד שהוא מונח מתחת הבנין והבנין עומד עליו ובנין בלי יסוד אינו נקרא בנין,

ב. והוא החוזק והכוח של הבנין דהתוקף של הבנין תלוי ביסודו וכל כמה שהיסוד הוא יותר חזק ככה הוא בנינו, וככה הוא בתהלות ישראל שהם, יסוד' העולם, שבהוד' ע"י הודאתם להשי"ת, דיש לזה ב' המעלות כמו כל יסוד

א. המציאות כמו שמבואר (בתהלים כב) שהקב"ה כביכול יושב על תהלות ישראל שככה עשה ד' שכבודו דהוא כל העולמות יושב על תהלות ישראל

ב. דהתהלות נותן חוזק ותוקף בקיום כל העולמות כמו יסוד הבנין, וכל זה כ' כאן בהפ' דמתחלה מדבר על חלק הב' והוא התוקף שבתהילה וזה, תנו עוז לאלהים' ואח"כ ממשיך על חלק האחר והוא מציאות הדברים שכבודו יושב על תהלתם וזה, על ישראל גאותו'. וממשיך הפ' דאע"פ דו, עוזו בשחקים' דשם רואין גבורתו אבל יסוד הכל הוא עם בני ישראל בזו העולם.

וי"ל עוד בפ"י ועוזו בשחקים ע"פ הגמ' (חגיגה יב ב) דאחד מן הרקיעים נקרא 'שחקים' דבו שוחקים וטוחנין מן לצדיקים לעתיד לבוא [כג' הילקוט] וזה על ישראל גאותו דהיינו ישראל במעשיהם הטובים נותנין עלוי להקב"ה כביכול, וביותר מקבל הקב"ה עלוי ועוז ממעשי הצדיקים וזהו ועוזו בשחקים, דהיינו מהצדיקים שנותנים להם שכר בהשמים שנקרא שחקים .

קנין תורה [קנין ל"ד] - מתרחק מן הכבוד

וקנין התורה של היום הוא 'מתרחק מן הכבוד' וקנין זה הוא ענף ממדת הענוה דיודע בעצמו דהגדולה אינו שלו אלא מאת ד', ועוד דכבוד בשר ודם הוא שקר והאדם השלם מתרחק ממנו מן השקר, והוא הענין הכ' כאן תנו עוז לאלהים שהוא מודה שהגדולה והכבוד הוא רק של הקב"ה, וזהו ההמשך על ישראל גאותו, דהקב"ה מתעלה ומתגאה על ישראל בזה שהם מכירים שכל גדולתן הוא מד' כמו ועוזו בשחקים דבשמים יודעים העליונים גדלות הבורא דאין עוד מלבדו ככה הוא נמי אצל בני ישראל בעולם הזה.

לה לעומד - מלכות שבהוד

לו. נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עוז ותעצמות לעם ברוך אלהים תהלים סח לו

פי' קרא דידן אע"פ שנורא אלהים אבל אל ישראל, היינו שם א"ל המונח בשם אלהים, הוא נותן עוז ותעצמות לעם, שרואים שחלים הרחמים עליהם ובזה מתחזקים, ועי"ז ברוך אלהים אפילו בזה השם הוא מתברך על ידי שמהללים שמו ב"ה.

ויוצא מזה דיש ב' סוגי הודאות של עם בני' לד' א. כשרואים מיד חסד ד' מודים לו עי"ז ב. והוא כשרואים בתוך הדין שד' מיחל עליהם רחמים ג"כ נותנים לו שבח

ומדת יום זה היא 'מלכות שבהוד' והוא ג"כ ענין זה, דמלכות הרי הוא מדה שכולל הכל, ו, שבהוד' היינו דאנו מודים לד' בכל סוגי שבחים בין על חסד בתחילתו ובין על רחמים בדין.

יראת המקדש מביאה לאחדות ישראל

אופן שני במדת מלכות שבהוד דהנה ביהמ"ק נקרא הוד כמבואר בתז"ל (ברכות נח א) כיון דהיה ההוד

פירוש הפסוק עי' רש"י וז"ל: ממה שהחרבתו אתה יראוי, אם למקדשו לא נשא פנים ק"ו לרשעי עכו"ם. וז"ל המצודות: ממקדשיך מן הכבוד השוכן במקדש תבוא היראה לבני אדם, כי משם יצאו כל הנפלאות, אל ישראל הוא, חוזקן של ישראל הוא [מפרש אל לשון חוזק] ומעולם נותן עוז וחוזק לעם הידוע הנבחר לו, ובעבור זה יהיה אלהים ברוך.

ע"י חסד אל אנו יכולים לברך אף שם אלהים

והנה לכאוי צ"ב מ"ט פתח בנורא אלהים והמשיך באל ישראל וגו' וי"ל דשם אלהים הוא מדת הדין כידוע וכולם מתיראים מהדין, ופעמים נמנעים מלהלל ד' בשביל מדת הדין שבו, אבל בשם אלהים יש ג"כ שם הרחמים והוא שם אל דהוא רחמים כידוע כד' (תהלים נב ג) חסד אל כל היום, נמצא דבשם אלהים משתתפים רחמים ודין, ובשם זה מהללים ד' על מה שמרחם על עמו בדין, וי"ל שזהו

כחם

היום

סמ

שבעולם, והמשכן והמקדש ענינם אחד דמשכן נקרא נמי מקדש (שבועות טז ב) דהוי קדושה אחת כידוע, ובעת הקמת המשכן בראש חודש ניסן אותו היום נטל י' עטרות כדאיתא ברש"י פ' נשא (עה"פ ויהי המקריב ביום הראשון) ועטרה הוא ענין מלוכה א"כ ביום הקמת המשכן נתקיים בו 'מלכות שבהוד'.

והנה באותו היום נסתלקו נדב ואביהוא, בהקריבם אש זרה, ואע"פ שהיו צדיקים גדולים לא ויתר ד' להם ונתקדש עי"ז שמו כמו פירש"י כאן בתהלים, וכן בפ' שמיני (עה"פ ועל פני העם אכבד) שמביא דרשת חז"ל על פ' נורא א' ממקדשיך אל תיקרי ממקדשיך אלא ממקדושיך דכשר' עושה דין עם הצדיקים מתקדש ומתעלה ד' כביכול, וזהו מה שכ' כאן נורא אלהים ממקדשיך שנתירא שמו ביום זה ע"י שנפרע מהצדיקים.

וביון דהפסוק מדבר על אותו היום שנתחנך המשכן יכולים לפרש הסיפא דקרא אל ישראל הוא נותן עז ותעצומות לעם דהיראה שהיתה נשפעת במשכן ובמקדש היתה מאחדת את עם ישראל כאחד כמפורש שהיו עומדים צפופים ומשתחוים רווחים (אבות ה) וזה אל ישראל נותן להם עז ותעצומות לעם ע"י קדושת הבית שמאחד אותם

כאחד, ואחדות זו נותנת כח אף לפשוטי העם ע"ד דאי' בחז"ל (סנהדרין) דדורו של אחאב הרשע אע"פ שהיו עובדי ע"ז מ"מ כשהיו יוצאין למלחמה היו נוצחין כיון דהיה להם אחדות.

וענין המלך הוא ג"כ מאחד את העם כאחד למען מטרה אחת וזה ענין שלישי במדת 'מלכות שבהוד' כוח האחדות שהביא בנו ההוד דהוא המשכן והמקדש וכל זה התחיל בראש חדש ניסן.

ובררך רמז י"ל כי בפסוק זה ישנם י"ב תיבות כמנין י"ב שבטי י"ה המתאחדים כאחד.

עוד י"ל פשוט בהפסוק ע"פ המדרש דישאל נוטלים ד' מינים ביחד שנרמזים בו צדיקים ורשעים ואלו מכפרים על אלו, הרי דזכות הצדיקים עומדת ג"כ לאחרים, וזהו אל ישראל, דישאל הם נכבדי ישראל המעוררים מדת אל הוא מדת החסד, וע"י אחדותם עם שאר העם מעוררים ג"כ עליהם רחמים, וזה 'הוא נותן עוז ותעצומות לעם' דע"י האחדות עם הצדיקים מקבלים אף פשוטי העם כוח ועז, והוא הוט' י"ב כמנין הי"ב שבטים ביחד ברוך אלהים שנתן מתנה זו שיכולים להעזר א' מן השני.

קנין תורה [קנין ל"ה] – לא מגיס לבו בתלמודו

וקנין התורה של יום זה הוא 'לא מגיס לבו בתלמודו' ומידה זו מביאה לידי אחדות דמי שמגיס לבו קשה לו להתחבר עם חברו, משא"כ מי שהוא עניו הוא מקבל את חברו כמו שהוא ומתאחד עמו והוא הענין של, מלכות שבהוד' דהוא אחדות ע"י המשכן והמקדש. ועוד קשר בין קנין היום למדת היום דמי שמגיס לבו היינו דמתגאה בתורתו על אחרים ולבסוף משכח התורה דאינה משתמרת אלא על מי שמתנהג בענוה כמבואר בגמ' (תענית ז א) דאין ד'ת מתקיימין אלא במי שדעתו שפילה, ואז נתקיים מדת 'מלכות שבהוד' דהוד היא התורה ע"ד חגור חרבך גיבור הודך והדרך (תהלים מה ד) ומלכות היינו דהוא מולך עליה ושולט בכולה כשאינו משכחה.

לו לעומד - חסד שביסוד

לז. אל נקמות ד' אל נקמות הופיע תהלים צד א

להפרע מהרשעים בזה נעשה חסד לעם ישראל שנצולים מהם ובזה מתגלה צדקתם בעולם.

אל נקמות הופיע - ליתן מומן עכו"ם לישדאל

אופן שני במדת, חסד שביסוד' המונח בהפסוק, דיסוד הוא התוה"ק ובנ"י ששניהם הם יסודי העולם, והחסד שהקב"ה עשה עם בנ"י בעת נתינת התורה הוא מה שמבואר בגמ' (ע"ז ג) שכפה רק עלינו ההר כגיגית

פירוש הפסוק עי' רד"ק וז"ל: אל כלומר אתה יכול על הנקמות, לכן אתה האל הופיע הגלה עלינו וקח נקמתך מהם, וכמו"כ מפרש רש"י וז"ל: הראה וגלה לנו את נקמתך.

ומדת היום 'חסד שביסוד' כי חסד עושה ד' עם ישראל אשר הם יסוד העולם, בזה שנוקם נקמתם והנקמה הוא בשם אל שמדתו הוא חסד, שכן בזו שמידת הדין גובה חובו

עא

היום

כחם

שור של ישראל אפילו תם חייב נזק שלם,

וזה כתוב בהפ' אל נקמות ד' אל נקמות הופיע דהופיע ממונם לישראל כיון שרק בניי זכו לקבל התורה ולא הם,

והרמז לזה דהיום הוא יום ל'ו לספירת העומר, שהוא כמנין ל'ו מסכתות שבש"ס, שהם יסוד העולם וזכו לזה רק בניי ולא האומות.

בעת קבלת התורה ולא כפה ההר על אומות העולם, וזה 'חסד' שביסוד 'חסד בתורותו, והחסד שנעשה בזה הוא חוץ מעצם הדבר שרק אנו זכו להתוה"ק ולא האומות, גם רווח ממון לבניי והפסד ממון לעכו"ם נעשה עי"ז כמבואר בגמ' (ב"ק לח א) עה"פ (דברים לג) הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונם לישראל, כלומר שנכסי אומות העולם שייך לישראל, ואם שור של ישראל נגח שור נכרי ישראל פטור מלשלם, ולהיפוך שור של נכרי שנגח

קנין תורה [קנין ל'ו] – אינו שמח בהוראה

וקנין התורה של יום זה הוא 'אינו שמח בהוראה' וענינו כי היודע גודל האחריות שעליו שאם לא הורה כהוגן נעשה עוות הדין ונפרעין ממנו, שהרי אל נקמות הוי"ה ונפרע מאותן המעותין הדין.

ורמז בדבר כי ר"ת וס"ת של מקרא זה הוא ע"א ירמז על הסנהדרין שבה ע"א דיינים שמזה ג"כ יכול לראות כמה שיקול הדעת צריכים להוראה דלדברים גדולים אסור לפסוק בלי ע"א סנהדרין.

לז לעזמר - גבורה שביסוד

לח. הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים תהלים שם

פירוש הפסוק פי' במצודות: הראה ומקושר הוא למידת היום דהוא רוממותיך, והשב גמול על 'גבורה שביסוד' דבמה המתגאים למולך. שהשי"ת מתגבר בכוחו על הגאים ועל

רשעי עולם בזה נתקיים יסוד העולם
הכוונה קיום העולם דכשהרשעים
מתנשאים בעולם הוא חורבן העולם.

השב גמול על גאים - ועל ישראל חסד
ורחמים

עוד י"ל פי' בהפסוק השב גמול על
גאים שכן ידוע מספרי החסידות
דישנה הנהגת הצדיקים דכשמתעורר
ח"ו דין בעולם אזי מעבירים אותה על
ראש הרשעים ע"ד דאי' עה"פ (תהלים
קיו ב) 'כי גבר עלינו חסדו' דאם
מתגברים הדינים בבחי' 'גבר' אזי אנו
מבקשים 'עלינו חסדו' שעל ישראל
יחולו חסדים והגבורות יחולו על ראש
הרשעים, וזהו השב גמול על גאים
שישוב הדין על ראש רשעים ועל
ישראל חסד ורחמים.

והרמז בדבר כי ר"ת ה'שב ג'מול ע'ל
ג'אים עולה כמנין א"ף, דהיינו
שאנו מתפללין שיחול על הגאים האף
ולא עלינו, עוד רמז דגמול על גאים
בגימ' רג"ל, דכשד' נפרע מהרשעים
נעשה מזה רגל ויו"ט כמו שהיה במשך
גלותינו כחנוכה ופורים וכד'.

הנשא שפט הארץ - ע"י מדת ענוה
מתנשא כבוד ד'

אופן שני, במדת גבורה שביסוד'
המונח בהפס', דידוע דמדת
ענוה נקרא יסוד דכמו דיסוד מונח

בארץ כן מי שהענו מחזיק עצמו כעפר
כמו שא' אברהם ואנכי עפר ואפר,
וא"כ הגבורה שבו הוא כוחו הגדול
של מדת ענוה, והנה מי שהוא בל
גאווה הרי הוא מורד במלכות שמים
ל"ע כמבואר אגרת הרמב"ן הידועה,
וא"כ להיפוך מזה מי שהוא עניו
מגביה כבוד שמים דמחשיב נותן כבוד
להשי"ת ולא לאחר ולכך מיוחד למדת
היום להתפלל, הנשא שופט הארץ'
דהוא הקב"ה שרק כבודו יתב' יתנשא,
והרמז בהפ' למדת ענוה דאות ראשונה
ואחרונה דמקרא דידן הם
אותיות מ"ה הרומז למדת ענוה כמו
שאמר משה (שמות טו ז) 'ונחנו מה'.

אופן שלישי במידת 'גבורה שביסוד',
המונח בהפ' כי מידת יסוד היא
מידת יוסף כידוע, וא"כ הגבורה
שביסוד הוא החוזק והתוקף של יוסף,
ובחז"ל (ב"ב קכג ב) דבית יוסף להבה
השורף ומכלה בית עשו הרשע, והנה
קליפת עשו שורשו הוא מדת הגאווה
כמו שרואים שיצא ממנו עמלק בגימ'
רם כמובא בספה"ק וכוחו של יוסף
הוא לכלות מדת הגאווה מהעולם ועי"ז
יש התנשאות לכבוד שמים כמבואר
ולכך מתפללין, הנשא שופט הארץ'
והוא ע"י ש, השב גמול על גאים' שיש
ד' גמולו על גאים כמבואר

אופן רביעי במדת, גבורה שביסוד' ידי עיון בדיני ממונות רואים משפטי המונח בהפ' י"ל דיסוד הוא ד' שהם אמיתים ומוצדקים, ותורה הרי התוה"ק יסוד וקיום העולם והגבורה הוא חכמתו של כביכול, וזה מה שכ' שבו הוא כוחו החזק בהתורה והוא דיני ממונות שהם כמעין הנובע דיני ממונות נתגלה דרך ד' הוא כמבואר בחז"ל (בבא בתרא קעה ב) ועל השופט היחיד והאמיתי בארץ

קנין תורה [לז] – נושא בעול עם חבירו

וקנין התורה של יום זה הוא 'נושא בעול עם חבירו' וי"ל דזה מקושר עם מדת, גבורה שביסוד' דהוא גבורתו של יוסף הצדיק, דאצלו ראוי כל ימי חייו מדה זו שנשא בעול עם אחרים דכשהיה נער היה רועה עם בני בלהה וזלפה לקרבם כמבואר ברש"י תחילת פ' וישב, וגם מה שדבר על השבטים ליעקב היה משום שדאג עליהם שלא יתקלקלו ח"ו, וכשבאו השבטים אצלו עוד לפני התגלותו ריחם עליהם כמבואר ברש"י בפ' מקץ עה"פ וכ"ש מה שעשה כשנעשה מלך שפרנס את העולם וביותר כלכל כל בית אביו כמבואר הכל בהפסוקים,

לח לעומר - תפארת שביסוד

למ. לד' הישועה על עמך ברכתך סלה תהלים ג ט

פירוש הפסוק פי' רש"י וז"ל: עליו להושיע את עבדיו ואת עמו, ועל עמו מוטל לברך ולהודות לו סלה, ע"כ. היוצא מדבריו דכ' בהפ' ב' דברים א. מצד הקב"ה שעליו מוטל להושיע את עמו ואת עבדיו, ב. מצד עמו מוטל להודות לו ולברכו ע"ז ומדת היום הוא 'תפארת שביסוד' וא' מענינה י"ל כי תפארתם של ישראל יסוד העולם הוא בזה שהקב"ה מושיעם בכל עת, והם מחזירים לו כביכול ברכה והודאה מתוך הב' דברים ביחד נעשה ענין של פאר דהוא תפארת.

לכל בר ישראל לבטוח בו בכל עת ועידן וזה, על עמך ברכתך סלה' שאם כולם יבטחו בד' כמו יוסף יחול ברכה עלינם תמיד וכמו שנתברך יוסף במצרים במלוכה ובהכל,

תפארת היסוד - פאר חכמת התורה

אופן רביעי במדת, תפארת היסוד' המונח בהפ' י"ל דיסוד הוא מענין חיבור כידוע דמדת יסוד מחבר המדות למלכות ויסוד הרי הוא ג"כ התוה"ק כמבואר וב' הענינים ביחד יוצא דיסוד הוא החיבור להתוה"ק, והנה בהבריאה יש הרבה חיבורים שבני אדם מתחברים אליהם כגון יש ב"א שמתחברים לשירה ויש לשאר דברים יפים שבעולם אבל החיבור היותר יפה הוא ההתחברות לתורה שהוא מרומם נפש האדם ומיפה אותה, וזה, תפארת שביסוד', התפארת של חיבור בני' להתורה,

והנה החיבור להתוה"ק הוא רק לבני ישראל דהרי הגמ' (מגילה ו ב) חכמה בגוים תאמין ותורה בגוים אל תאמין, והטעם הוא דתורה אינו כשאר חכמות רק הוא חכמת ד' וצריכים נפש טהורה לזכות אליה, וגם צריכים העזר אלהי לזה, וכמו שא' בברכת התורה המלמד תורה לעמו ישראל לשון הווה שד' לומד בכל עת התורה עם בני

אופן שני במדת, תפארת שביסוד' המונח בהפ' י"ל דיסוד הרי הוא התורה יסוד העולם והתפארת שבו הם הת"ח דהם הפאר של התוה"ק דלולי הם היה התורה מונחת בקרן זוית, ות"ח יש להם שמירה יתירה מאת הקב"ה וכדברי רש"י בפ' ברכה (דברים לג ג) עה"פ כל קדושיו בידך, וז"ל אף חובב עמים אף בשעת חיבתן של אומות העולם שהראית להם פנים שוחקות ומסרת את ישראל בידם, כל צדיקיהם דבקו בכך ולא משו אחריו ואתה שומרם ע"כ וזה מה שכ' כאן לד' הישועה', בעיקר על התלמידי חכמים שד' עוזר וסומך להם לעולם, וזה ג"כ על, עמך ברכתך סלה' עמך הם הת"ח המיוחדים להשי"ת עם ד' שהם מודים ומברכים אותו תמיד

אופן שלישי במדת, תפארת שביסוד' המונח בהפ' דהנה יוסף נקרא יסוד וי"ל דהפאר שבו דהוא תפארת שבו, היה שבכל זמן שהיה בבית הסהר שם בטחונו שד' יוציא אותו לחירות וכדברי המדרש בפ' מקץ שמפרש הפ' אשרי איש אשר שם בד' מבטחו זו יוסף, ובזכות בטחונו בד' זכה להישועה הגדולה, וזה, לד' הישועה' דיוסף בטח בכל עת בישועת ד', וזה לימוד לכך א' לבטוח בד' בכל זמן, וזה לימוד

עה

היום

כחם

שד' מתחבר כביכול עם ישראל
ללמדם התורה, וזה לד' הישועה, ע"י
השם א'דני [דהוא הקרי של שם
הו"ה] מגיע הישועה וזה ע"י, על
עמך' שנתחבר שמו ב"ה עם השם
ישראל ובזה יזכו להתורה ובזכות
התורה יחול עליהם, ברכתך סלה'
הברכה לעולם.

ישראל, וזה מה שכ' כאן לד' הישועה
דפארה של תורה צריכים לעזור וישועת
ד' לזכות אליה,
ובפ"י הסיפא דקרא י"ל ע"פ דרש
דהחיבור של בני ישראל עם
התורה הוא ע"י השם א'דני דהוא
נוט' ס"ה ועם המס' של ישראל עם
הה' אותיות יוצא כמנין תורה, דהיינו

קנין תורה [לח] – מכריעו לכף זכות

וקנין התורה המכוון להיום הוא 'מכריעו לכף זכות' וידוע מסה"ק [ע"י
חפץ חיים שמבאר באריכות] שמביאים מהזוה"ק שהדן את חבירו
לכף זכות גורם שגם בשמים ידינו אותו לכף זכות, ויכריעו אותו לטובה,
נמצא כי ע"י מידה זו יזכה לד' הישועה דהשי"ת יכריע אותנו לכף זכות
ובזה יגיעי לעל עמך ברכתך סלה שאנו נברך ונהלל אותו על חסדיו
שעשה אתנו .

ועוד פ"י ב.על עמך ברכתך סלה' דאדם שמכריע חבירו לכף זכות, ע"י
התרגלות במדה טובה זו אז אפילו כשישרה ח"ו דין עליו יכריע
הקב"ה לכף זכות שהכל הוא לטובתו ותמיד יהיה שמו הגדול מבורך
בפיו וזה, על עמך ברכתך סלה' .

לט לעומד - נצח שביסוד

מ. ד' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה תהלים מו ח

גדלותו, אז יאמרו ישראל ד' צבאות
עמנו שהצילנו מיד העמים, ואלהי יעקב
יהיה לנו למשגב עד עולם.

פירוש הפסוק ע"י רד"ק ומצודות
[פסוק י"ב] דקאי על הפ'
הקודם כשד' ישבית מלחמות ויראה

ומדת היום הוא, נצח שביסוד' והוא ענין הפסוק שמתפללין שיתקיים ל,נצח' יסוד של הבריאה ומיוחד של עם ישראל בנים למקום והוא, הקב"ה' דיהיה לנו למשגב לנצח נצחים

האמונה עמוד העולם - נצח שביסוד

אופן שני במדת 'נצח שביסוד' י"ל
דהנה ידועים דברי הירושלמי (ברכות פרק ב) לעולם אל יהא פסוק זה זז מפ"ך 'ד' צבאות' עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה' וענינו שהוא מקרא של אמונה ובטחון בד' ולזה עליו להיות שגור על לשונו של אדם תמיד, וכבר הבאנו שהאמונה הוא יסוד התורה ע"ד (מכות כד א) בא חבקוק והעמידן על אחת דכ' [חבקוק ד ב] וצדיק באמונתו יחיה, וזהו הענין ד'נצח שביסוד' שהמקרא זה שהוא מיסוד האמונה עליו להיות שגור בפי האדם לנצח.

משגב לנו א' יעקב - קדושת יעקב

עומדת בעת נסיון

אופן שלישי במדת, נצח שביסוד'
המונה בהפסוק י"ל דמדת היסוד הרי הוא יוסף והנצח שבו הוא הנצחיות קדושתו שזה נעשה בעת שהתגבר בנסיונו הגדול עם פוטיפרע במצרים

והנה אי' בחז"ל (סוטה לו ב) שדמות דיוקנו שלאביו נראה לו ליוסף בעת הנסיון עם אשת פוטיפר, ולפי זה פי' מרן מהרי"ד מבעלזא זיע"א הפס' (בראשית לט יא) ואין איש מאנשי הבית שם בבית, דהכוונה הוא על יעקב שלא היה איש אלא בחי' אל דהרי אי' בחז"ל (מגילה יח א) עה"פ (שם) ויקרא לו אל אלהי ישראל שד' קראו ליעקב אל, וזה 'מאנשי הבית' מאנשים שקראו למקדש בית כמו שמצינו אצלו שקראו בית אל בפ' ויצא כמבואר בחז"ל (פסחים פח א), שם בבית' הוא היה שם בבית דדמות דיוקנו נראה ליוסף שם ועם זה עמד בנסיון. ע"כ.

ונראה לפי דבה"ק דבדיוק כ' בהפסוק
שנראה לו יעקב שקראו ד' אל, דבא לומר שמזה שמה שהציל את יוסף אז הוא כוח קדושת יעקב אביו שהיה כ"כ גדול שד' קראו אל, דהגיע שהאלהות יהיה עמו, וכל זה כ' כאן ד' צבאות עמנו משגב לנו' שהשי"ת היה תמיד עמנו אפילו בעת הנסיון הגדול, וזה בזכות זקינינו יעקב שהיה בו קדושת אל, וזה אלהי יעקב' ובזכותו היה ד' אתנו, סלה' בלי הפסק כלום.

[ובבני יששכר (חנוכה מאמר ב' אות לח)
כ' דשם הוי"ה צבאות הוא כנגד מדת הנצח עיי"ש].

קנין תורה [לט] - מעמידו על האמת

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'מעמידו על האמת' וע"י מדת האמת יש לעולם קיום, כיון שאמת קאי ושיקרא לא קאי (שבת קד א) וחותמו של הקב"ה הוא אמת ובפרט אם לא די בזה שהוא הולך בדרך האמת אלא אף מעמיד חבירו על האמת בודאי שהוא מקיים את העולם, והוא ענין במדת 'נצח שביסוד' שע"י מדת האמת דהוא, נצח' כיון דאמת קאי מעמיד יסוד וקיום העולם שיתקיים ולא יחרב, ויעקב הרי מידתו אמת שנאמר בו (מיכה כ ז) תתן אמת ליעקב וכן נאמר בו (בראשית כה כז) איש תם יושב אהלים דעסק בתורת אמת, ובזכות מדת אמת משגב ד' לנו אלהי יעקב סלה. מדייק דוקא יעקב המוכתר במדת האמת.

מ לעומד - הוד שביסוד

מא. ד' צבאות אשרי אדם בומח כך תהלים פר יג

ומשוכלל כמבואר כאן אשרי אדם בומח
בך לראות בבנין המקדש.

אופן שני במדת, הוד שביסוד' המונח
בהפ', דבנ"י הם יסוד העולם
דבשביל ישראל קיים העולם, והודם
של ישראל הוא בטחונם בד' בכל מצב
ובכל עת, וזה מה שכ' כאן אשרי אדם
בומח בך.

אשרי אדם שמתפלל בענוה לפני ד'
צבאות

אופן שלישי במדת, הוד שביסוד'
המרום בהפסוק י"ל דיסוד
הוא ג"כ מידת הענוה כמבואר שהוא

פירוש הפסוק עי' בפ"י ר"ע ספורנו:
אשרי אדם בומח בך ולא
במערכת השמים, שכן ד' שליט על
צבאות השמים, ודברי הרד"ק כאן הם
קילורין לעינים וז"ל: אשרי מי שיבטח
בך ולא ייאש לבו לאורך הגלות,
ויבטח בך שתוציאנו מהגלות ותבנה
בית מקדשך ותביאהו למקום שנכספו
הנפשות אליו עכ"ל.

ומידת יום זה הוא 'הוד שביסוד' וא'
מענינה י"ל דיסוד הוא
ביהמ"ק אשר הוא יסוד העולם, והודו
ותפארתו הוא זה דאפילו בחורבנו אנו
מקושרים אליו ומצפים לראותו מבונה

כיסוד המונח בעומק הארץ, וההוד
 שבענוה הוא דמתפלל ומודה לד' מתוך
 ענוה, דהיינו שיודע שאינו ראוי
 שתתקבל בקשתו, דבתפילה מתוך
 ענוה מתהדר הוא לפני קונו.

והנה בגמ' (ברכות לא ב) מבואר דחנה
 התפללה לד' בלשון צבאות
 דאמרה וכי מכל צבאות שיש לך אין
 בידך ליתן לי בן אחד, וזו תפילת
 העני שהיא בענוה ושפלות דמבקש
 מהבורא רק דבר מועט, וזהו מה
 שכ' כאן ד' צבאות בלשון של ענוה

וב"ן דקרא דידן מיירי מגודל מעלת
 הבטחון, יש בו כמה רמזים
 בענין זה, הנה ר"ת וס"ת הפסוק
 בגימ' ל' ובמלואו למ"ד עולה ע"ד
 הוא שם הבטחון אכדט"ם, כמו"כ
 ישנם ו' תיבות בכתוב הזה ירמז כי
 עיקר הבטחון הוא בששת ימי
 המעשה שלא יבטח במעשה ידיו,
 ועוד כי ס"ת של המקרא אשרי
 אדם במ"ח ב"ך בגימ' לח"ם דעיקר
 הבטחון בענין הפרנסתו ולחמו של
 אדם.

קנין תורה [מ] - מעמידו על השלום

וקנין תורה המכוון ליום זה הוא 'מעמידו על השלום' וי"ל כי להעמיד
 ולהביא אדם אל השלום עם הסובב לו היא ללמדו מדת הבטחון
 דביודעו כי ד' דואג למחסורו, ואין הוא יכול להוסיף ולגרוע ממה
 שמגיע לו, ממילא אינו מתקוטט עם שאר בני אדם כיון דאין הדבר
 תלוי במעשה ידיו אלא בד' אלהיו, וזה מה שכ' כאן אשרי אדם בוטח
 בך וא' ממעלות הבוטח הוא שע"י מדת הבטחון מגיע אל מדת
 השלום,

ומדת השלום הוא אף א' מעניניה של מדת ה'הוד שביסוד'
 דהביהמ"ק הוא יסוד העולם כמבואר וההוד שלה הוא
 ההאחדות והשלום שהיה בביהמ"ק כמבואר באבות (פרק ה) שלא
 אמר אדם צר לי המקום שעולין בירושלים והיו עומדין צפופין
 ומשתחווין רוחים .

מא לעזמור - יסוד שביסוד

מב. ד' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו תהלים ב י

רצון כשמודה לד' על העבר שד' יענה תפילותיו כשיתפלל בעם אחרת,

אופן שני במדת, יסוד שביסוד' המונח בהפסוק, דיסוד הרי נתבאר בס"ד דהוא מדת הענוה וא"כ יסוד שביסוד הוא התוקף והחוזק הגדול שבענוה, דהיינו דמכיר דאין לו מכוחו כלום ורק ישועת השי"ת הוא מה שעוזר לו, וזה מה שכ' כאן ד' הושיעה דרך ד' הוא המושיע בעבר והוא המושיע להבא.

המלך יעננו - ודאי בבקשת ענין רוחני

אופן שלישי במדת, יסוד שביסוד' המונח בהפסוק י"ל דיסוד הרי הוא קדושה ופרישות

והנה ידוע הענין שמבואר בסה"ק [ומקורו בגמ' (ברכות נ א) הרחב פיך ואמלאהו קאי על ד"ת] דאם אדם מתפלל על עניני רוחניות וקדושה ודאי מתקבלת תפילתו, וזהו הפשט כאן ד' הושיעה וגו' דבעניני קדושה יעננו ד' מיד וכפי שנושענו מאתו כן נוושע בעתיד.

פירוש הפסוק עי' במצודות וז"ל: ד' הושיעה כן הושיעה בכל עת, ביום קראנו בו ביום שנקרא אליך ע"כ, והוא דבתחילה אנו מודים לד' על העבר שהושיענו עד עתה ואח"כ מבקשים אנו על העתיד, דכן היא דרך תפילה כמבואר בגמ' (ברכות לב) וי"ל הענין שיש צורך להתפלל על העתיד הוא כי שמא לא תהיה אז עת רצון לקבל התפילה, או שמא לא יהיה לנו די רוחב הלב להתפלל כדבעי, ולכך אנו נושאין תפילה על הבאות.

ומידה הנוהגת היום 'יסוד שביסוד' וי"ל דא' מעניניה הוא מה שכ' כאן דתפילה מציאתו הוא, יסוד, דהוא דומה לו, דכמו כל יסוד הבית הוא השורש של הבית ובלעדו אין כאן בית, ה"נ בלי תפילה אין בריאה ודבר זה מפורש ברש"י עה"פ (בראשית ב ה) ואדם אין לעבוד את האדמה, דהיה הצמח עומד על פתח הארץ וחכה שאדם יתפלל עליה, ולפי"ז 'יסוד שביסוד' פי' תפילה המונח בתוך התפילה, דהיינו שמתפלל עכשיו בעת

אופן רביעי במדת, יסוד שביסוד' המונח בהפסוק י"ל ד'יסוד' מורה על ביהמ"ק שהוא יסוד העולם כמבואר, ויסוד קיום הביהמ"ק היה ביוה"כ כיון שבו כיפר ד' על כל עונות בית ישראל ועל טומאת מקדש וקדשיו, וא"כ יסוד שביסוד הוא, יוה"כ בביהמ"ק' והנה ביום הקדוש מלכותו ית' ניכרת בעולם כמו שמזכירין בימים הנוראים 'המלך הקדוש', וזה הפי' כאן דאנו מתפללין על יוה"כ בעת שד' נקרא מלך בעולמו וזה המלך יעננו ביום קראנו הכוונה על יוה"כ דכולם באים לקרוא ולהתקרב לו שד' יקבל אז תפילתנו כיון שהוא יום של הרבה תפילות. והנה כיון דמדת היום הוא יסוד שביסוד' דענינו קדושה וטהרה,

ומצינו מתחילת השרשת האומה רצו כבר אויבינו לסלק הקדושה מאתנו וא' מהם היה בלעם הרשע כמפורש בסוף פ' בלק שהוא יעץ לבלק להחטיא את ישראל ולפגום קדושתם וזו היתה סיבת המגיפה בהם, י"ל דענין הקרא הוא על הדבר שעצר אז המגפה והוא תפילת פנחס כד' (תהלים קו ל) ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה, ומשמע דלולי תפילת פנחס לא היה נעצר המגפה ל"ע, וזה ד' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו הוא יום קריאתו של פנחס, [ונקט לשון רבים דהיה כלול בתוכו כל ישראל והפי' יכול להתפרש גם על העבר מה שד' ענה לו בעת קריאתינו] והרמז לזה דר"ת של ד' הושיעה ה'מלך יעננו ב'יום ק'ראנו בגימ' בל"ק.

קנין תורה [מא] - מתיישב ליבו בתלמודו

וקנין התורה של יום זה הוא 'מתיישב ליבו בתלמודו' והוא מדה נעלה בקניני התורה דלבו מתאחד עם התורה הק', וזה א' מעניני מדת יסוד שביסוד' שכן התוה"ק נקראת יסוד כיון דהיא יסוד וקיום העולם, ומאידך חיבור נקרא ג"כ יסוד כמבואר, וא"כ החיבור להתוה"ק נקרא יסוד שביסוד, וע"י שמתיישב ליבו בתלמודו נפעל מדת, יסוד שביסוד' שנתחבר בכל לבו ונפשו להתוה"ק, ולזכות לזה אי אפשר רק ע"י תפילה דלתורה צריכים תפילה כמו שנתקן כמה תפילות להצלחה בתורה והם תרי רעין דלא מתפרשין א' מהשני כידוע, וע"ז מתפללין ד' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו דאף בעת עסק התורה הוא ג"כ קריאה אל ד' שאנו לומדין תורתו שהוא חכמתו ית' כביכול וצריכים סייעתא שד' יחננו מאתו יתב' דעה בינה והשכל.

מב לעזמדר - מלכות שביסוד

מג. הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאים עד
העולם תהלים כח ט

פירוש המקרא עי' רד"ק וז"ל:
הושיעם מאויביהם וברכם
במעשי ידיהם. ורעם ענינו כרועה עדרו
ירעה (ישעיה מ יא). ונשאים על העמים.
עד העולם תפלתי עליהם בין בימי בין
אחרי, תהיה כל ימי עולם, ופירש עד
העולם עד סוף העולם ע"כ.

ומדת יום זה 'מלכות שביסוד' מורה
על מלכות ישראל אשר הם
יסוד העולם, ומלכותם תתגבר לעתיד
לבוא וע"ז אמרו ורעם ונשאים עד
העולם.

עד העולם - לעת"ל אף פשוטי עם יהיו
במדרגת עזה"ב

אופן שני במדת, מלכות שביסוד'
המונח כאן בהפסוק, דיסוד
רומז על פשוטי העם שבבני"י שכן הם
בדרגה נמוכה ומונחים בארציות כעין
יסוד המונח בארץ, ומלכותם יהיה
לעתיד לבוא דאז יגביה אותם השי"ת
דאף הם יכירו כבודו ומלכותו ית',
וע"ז מתפללין כאן הושיעה את עמך
בחי' עם המה פשוטי העם, וברך את

נחלתך שיתברכו מאת השי"ת שיעלו
דרגא ויהיו נחלתו וקרובים לו, ורעם
ונשאים עד העולם אמר העולם בה"א
הידיעה כי ד' ירעם וינשאים למעלה
עד בואם לדרגת עולם הבא דהוא עולם
האמיתי וי"ל בדרך דרוש ורעם ונשאים
עד העולם הוא תפילה על העתיד ע"פ
מתני' (פרק הרואה ברכות נד) דמתחילה
היו אומרים 'מן העולם' וכיון שהיו
המינים אומרים שישנו רק עולם אחד
התקינו לומר 'מן העולם ועד העולם'
להורות דיש עזה"ז ועזה"ב, ולעתיד
שכולם יכירו בעולם הבא יהא די לומר
'מן העולם' וזה ורעם ונשאים עד העולם.
שד' ינהגם עד זמן שיהיו ביכולתו
לומר רק פעם אחת העולם,

והנה נת' דיסוד הוא ענוה, ולפי"ז
'מלכות שביסוד' הוא שלימות
הגבוהה ביותר במדת ענוה, דהוא דלא
ירגיש עצמו למאומה בבחינת מ"ה,
כמו שאמר משה (שמות טז ז) ונחנו
מה, והרמז דר"ת וס"ת של פס' זה
עולה מ"ה.

קנין תורה [מב] - שואל כענין ומשיב כהלכה

וקנין התורה של יום זה הוא 'שואל כענין ומשיב כהלכה' וביאר בתפארת ישראל דמורה על ענותנותו דאינו רוצה להראות חכמתו יתר על המידה ולכן מדקדק לשאול כענין ולהשיב כהלכה דמי שרצונו הוא להראות חכמתו אינו מדקדק בזה, וי"ל שזה ע"ד שנת' בענין 'מלכות שביסוד', דיסוד הוא ענוה ומלכות היא התורה כדכ' (משלי ח טו) כי מלכים ימלוכו כמבואר, ו'מלכות שביסוד' הוא העסק בתורה"ק המגיע עם מדת הענוה שאז יתכן קנין שואל כענין ומשיב כהלכה.

והרמז הקנין להפ' דהר"ת דשואל כ'ענין ומשיב כ'הלכה בגימ' רצו"ן וכשיתעורר הרצון העליון תהיה הגאולה, וכן רצו"ן בגימ' מש"ה עם הכולל, וידועים דברי הזוה"ק שמשנה רבינו יבוא עם הגואל האחרון, ולזאת תפילתנו הושיעה את עמך וגו' שתהיה כבר הגאולה. ועוד דבקנין זה שואלין לד' על הגאולה 'שאלה כענין' למה ארכו שנות גלותנו כל כך, והשי"ת 'משיב כהלכה' ויגאלנו ברחמים, בבחי' הושיעה את עמך וברך את נחלתך וגו' בב"א.

מג לעומד - חסד שבמלכות

מד. נפשנו חכתה לד' עזרנו ומגננו הוא תהלים לג ב

<p>פירוש הפסוק עי' רד"ק דקאי לעיל דכת' הנה עין ד' אל יראיו למיחלים לחסדו, וז"ל: ואנחנו יראיו המיחלים לחסדו נפשנו חכתה לד', לפיכך הוא עזרינו ע"כ, והיינו כיון שאנו בוטחים בו הוא עוזר לנו, והוא דוגמת מלך בשר ודם, שעוזר למי שבוטח בו, וזה בחי' 'חסד שבמלכות'</p>	<p>דד' עושה חסד כמלך במלכותו לכל מי שבוטח בו. עוד י"ל דביום זה אנו באים לשבוע השביעי אשר בסיומו נזכה לקבל תורה מאתו ית' ולזה דברנו על פינו נפשנו חכתה לד', ולמרות כי ממתינים אנו מזה זמן רב אנו בוטחים בד' שיעזרנו להגיע ליום המיוחל כי עזרנו</p>
--	---

כחם

היום

פג

ומגננו הוא, והרמז כי ס'ת של נפשנו חכת'ה ל'הו'ה עולה כמנין ט"ז חציו של מנין ל"ב בחי' לב נשבר, דאפילו כשלבנו נשבר על שאנו רחוקים מן השלימות אעפ"כ אין אנו מתייאשים אלא נפשנו חכתה לד'.

נפשנו חכתה לד' - קבלת התורה בכח האחדות

ויש לומר עוד ענין בהפסוק ע"פ ששמעתי מהר"ר ברוך פרלמאן שליט"א דמס' י"ו שהוא חצי מספר ל"ב מורה על אחדות שכן ישראל צריכים להיות כאיש אחד בלב אחד וירגישו בעצמם דרך עם זולתם הם לב שלם, כענין שמצאנו במחצית השקל דמבואר באלשיך הק' (פ' כי תשא) בשם ר' שלמה אלקבץ זיע"א דענינו אחדות דכ"א אינו שלם אלא עם זולתו, ויש לומר כי זו שאלת המלאכים השואלים 'איה מקום כבודו' אי"ה בגימ' י"ו דמה ששואלים אחד לזולתו מורה על אחדותם שאינם שלמים אלא בזולתם עכ"ד.

ומעיקר ההכנה למ"ת הוא אחדות ישראל בין איש לרעהו כפי שהיה בעת קבלת התורה, דכ' (שמות יט ב) ויחן שם ישראל - כאיש אחד

בלב אחד, וכדברי אוה"ח הק' שם הידועים שהוא א' מהג' תנאים לקבלת התורה, נמצא דכל אחד היה בענינו כחציו של ל"ב שהוא כמנין י"ו, ולזה בשבוע זה האחרון אשר בו מתחיל עיקר ההכנה למ"ת נרמז ענין זה כי ס'ת של נפשנו חכת'ה ל'הו'ה בגימ' כמנין י"ו, וזהו עזרנו ומגננו הוא 'הוא' מורה על אחדות דעולה י"ב כמנין י"ב שבטים שהם כל בית ישראל כאחד, וענין זה דמדת האחדות עזרנו ומגננו תמיד.

ויש בנותן טעם להביא כאן דהנה ישנם ג' אופנים לעורר רחמים על ישראל מאת. א. זכות שמו הגדול שהוא שם הרחמים שנשפע מזה רחמים על ישראל.

ב. זכות י"ג מידות של רחמים. ג. זכות אבות העומדת לבני בניהם. וכלם כאחד רמוזים בקרא דידן, נפשנו חכתה לד' היא זכות של שמו הגדול שם הרחמים, שהוא ושמנו אחד. עזרנו ומגננו הוא, היא זכות האבות הק' אשר זכותם מגינה על ישראל ע"ד שחותמים ברכת אבות 'מגן אברהם', וי"ג מדות של רחמים נרמז בס"ת עזרנו ומגננו הוא גימ' י"ג כמנין י"ג מידות של רחמים.

קנין תורה [מג] - שומע ומוסיף

וקנין התורה של יום זה הוא 'שומע ומוסיף' היינו דבכחו לחדש בעסק התורה מדעתו, והוא 'חסד שבמלכות', דהוא חסד מיוחד שנתן לו השי"ת דיוכל לחדש מעצמו בתורה אשר היא המלכות האמיתית כאמרו (משלי ח טו) בי מלכים ימלוכו.

מד לעומד - גבורה שבמלכות

מה. כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו במחנו תהלים לג כא

פירוש הפסוק עי' רד"ק וז"ל: דהשמחה אינו רק בישועה אלא בו ית"ש שהיה עמנו בעת הזאת. בהנצלנו מן הרעות ישמח בו לבנו, כי הכרנו כי התשועה באה לנו מאתו, כי בשם קדשו בטחנו. ע"כ. בכל ישועה ישראל שמחים בזה שהקב"ה עמהם וחיינו דד' עוזר לנו בעבור שבטחנו בו, ולכאור' קשה הא כבר אמר בפס' הקודם דד' היה לנו לעזרה בשביל שבטחנו בו שכן אמר עזרנו ומגננו הוא כמבואר, וי"ל דכאן הוסיף ואמר כי בו ישמח לבנו והוא נדבך נוסף דלא זו בלבד שאנו נושעים מכל צרה בזכות הבטחון והאמונה שיש לנו בו ית', אלא אנו שמחים בישועה בזה שאנו רואים שד' מראה חיבתו לנו ע"י הישועה, וזהו כי בו ישמח לבנו

דהשמחה אינו רק בישועה אלא בו ית"ש שהיה עמנו בעת הזאת. והמידה הנוהגת ביום זה היא 'גבורה שבמלכות' וא' מענינה י"ל כי בעת שאנו רואים שהשי"ת מתגבר על אויבינו במלכותו, מזה ניכר קרבת ד' וחיבתו אלינו ואז אנו מתקרבים אליו ביותר.

וי"ל עוד דהנה הפסוק הזה קאי לעיל דמ"ט עזרנו ומגננו הוא משום כי בו ישמח לבנו וצ"ב מהו שאמר 'כי' בו ישמח לבנו שהוא נתינת טעם, וי"ל כי עזרנו ומגננו הם ב' מיני קשר עם השי"ת דהנה בד' אנו חוסים כבן אצל אביו ובצלו אנו מתגוננים תמיד אף שלא בעת צרה וזאת בחי' מגננו, ועוד נוסף כי בעת צרה ל"ע אנו בוטחים

כחם

היום

פה

ברחמיו הגדולים שהוא יוציאנו מאפילה לאורה, וזאת בחי' עזרנו ועל הב' ענינים הללו ממשיך הפ' דעל הענין של הקשר התמידי אמר כי בו ישמח לבנו היינו בעצם מציאות ד' שהוא בשבילנו שמחה כיון דהוא מגן לנו, ועל הקשר בעת צרה ל"ע ממשיך כי בשם קדשו בטחנו בעת צרה ל"ע שאז אנו בוטחים בו שירחם עלינו.

כי בו ישמח לבנו - במידת יצחק אבינו

אופן שני במדת 'גבורה שבמלכות' המונח בהפ' דגבורה הוא מדת יצחק, ומלכות היינו מלכות ישראל השלימה כפי שתהא לעתיד לבא והיינו שהגאולה והמלכות תהיה בזכות יצחק אבינו כדכ' בס' החיד"א (פ' וארא) מס' קבלה דהגאולה העתידה תהיה ע"י תפילת יצחק, וזהו כי בו ישמח לבנו דהכוונה במידת יצחק אבינו, אבל אין אנו בוטחים ביצחק בעצמו ח"ו רק אנו סומכין בו שתפילתו תעורר רחמים בשמים כי בשם קדשו בטחנו כי שומע תפלה הוא.

אופן שלישי במדת 'גבורה שבמלכות' המונח בהפסוק, דמלכות מרמז הוא על התוה"ק כמבואר והגבורה שבו הוא התוקף של התוה"ק והוא העיון בעומקה של תורה והוא מביא את האדם להרגיש מתיקות ועריבות התורה ומביא אותו לידי שמחה

וזהו מה שכ' כאן כי בו היינו בתוה"ק ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו דאנו בטוחים בכח התורה שכולה שמותיו של הקב"ה ע"ד אמרו (דברים לב ג) כי שם ד' אקרא, שנזכה להתדבק בו, והנה במקרא זה מרומז ג' פעמים שם הוי"ה א. כי בשם קדשו בטחנו, ב. דר"ת וס"ת של הפ' הם כ"ו כמנין שם הוי"ה, ג. דיש כ"ו אותיות במקרא הזה, וג' פעמים הוא תוקף גדול כמבואר במנחות (פ"י מ"ג) וזה ג"כ ענין מדת היום שהוא 'גבורה שבמלכות' דכשמתרבה כוחו של שמו יתב' בעולם מתגבר כבוד מלכותו.

קנין תורה [מד] - לומד ע"מ ללמד

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'לומד ע"מ ללמד', והוא מעלה יתירה דלא זו בלבד דזוכה ללמוד בעצמו, אלא נותן מתנת ד' לחבירו ובזה נתרבה כוח התורה בעולם,

ובן היה סדר נתינת התורה ע"י משה רבינו שלמד עם ישראל מה שלימדו הקב"ה כמבואר בגמ' (עירובין נד ב), וזהו ג"כ ענין מדת 'גבורה

שבמלכות' דהוא התוה"ק בגבורתה, והנה לעיל אות כ"ב הבאנו דברי הגר"א עה"פ ישמחו השמים ותגל הארץ, דשמחה הוא על דבר שמתחדש תמיד, ובעירובין (נד א) מבואר דהתורה מתרבה בזה שמלמדה לאחרים, נמצא דע"י קנין זה של 'ללמוד ע"מ ללמד' נתרבה תורתו עוד, ועי"ז שמחתו בתורה מתחדשת בכל עת, וזהו כי בו ישמח לבנו ע"י התוה"ק המשמחת לב האדם.

מה לעומד - נצח שבמלכות

מו. יהי חסדך ד' עלינו כאשר יחלנו לך תהלים לג כב

שעשה בעבר וזה ענין הפ' כמבואר דמבקשים חסד מאתו יתב' על העתיד בשביל הבטחון שהיה לנו בעבר

ומרומז מדת הבטחון בהפ' דהר"ת והס"ת של הפסוק עולה ל' ולמ"ד במילוי בגימ' ע"ד כהשם של מדת הבטחון דהוא א'כ'ד'ט'ס' דתפילתנו הוא בזכות בטחונינו.

כאשר יחלנו ל"ך - ליום החמישים

והנה ביום זה א' דהוא בסיון באו בני ישראל למדבר סיני בתשובה, והמתינו בכליון עינים למתן התוה"ק, וכביכול כמים הפנים לפנים השתוקק הקב"ה ליתן תורה לעמו ישראל (עי' אוה"ח יתרו עה"פ בחודש השלשי) ותורה נקראת חסד כד' (משלי לא) ותורת חסד על לשונה, וזהו מה שמתפללין יהי

פירוש הפסוק מבאר רד"ק וז"ל: כן יהיה חסדך עלינו בכל עת ובכל זמן כמו שיחלנו, והיינו דאנו מתפללין לד' שיתנהג עמנו בחסדו תמיד בזכות הבטחון שיש לנו בו עד עתה, ובפי' ר"ע ספורנו מפרש: יהי חסדך לדורות הבאים כאשר יחלנו בדור הזה, ורואים מזה גודל שכר הבטחון שלא זו בלבד שעומד לו לשעתו אלא עומד אף לדורות הבאים, ונראה כי השכר הבטחון הוא בטחון בעצמו כעין מצוה גוררת מצוה, דכיון דבוטח בד' ממילא עוזר לו ד' ושוב בוטח בו יותר כיון שכבר ראה בישועת ד'.

ומידה הנוהגת ביום זה היא 'תפארת שבמלכות' וי"ל א' מענינה כי הפאר של המלך הוא כשהמלך חונן ונותן מתנה לאדם בעבור מעשה טוב

אחד, וכן אמרו עה"פ (שם) ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני מה ביאתן לסיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה, ולכן בעבודת יום זה היה תלוי ביותר קבלת התורה, ולכן י"ל שאנו מבקשים שנזכה אף אנו בתורה בזכות אותו דור דעה בבחי' 'תפארת שבמלכות', ובזכותם אנו מבקשים יהי חסדך ד' עלינו לעולם.

חסדך ד' עלינו דבקשתנו שהשי"ת יתן לנו תורת חסד כפי תשוקתו, וגם כפי תשוקתינו כאשר יחלנו לך כפי שאנו מחכים ומיחלים ליום, הני' יום מ"ת העולה כמנין לך והנה ישראל התחילו ביום זה בעבודת האחדות והתשובה כדרשו חז"ל (מכילתא) עה"פ (שמות) ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב

קנין תורה [מה] - לומד ע"מ לעשות

וקנין התורה של היום הוא 'לומד ע"מ לעשות' והוא תכלית הלימוד וכדכ' (דברים ה א) ושמרתם לעשותם, ואף זה פארה והדרה של כתר התורה - 'תפארת שבמלכות' שמקיימין מה שכתוב בה, ובנוסח התפילה נתקנה תפלה מיוחדת לזה בברכת אהבה רבה, ותן בלבנו בינה וכו' ללמוד וללמד וכו' ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, וזהו בבחי' יהי חסדך ד' עלינו היא תורת חסד שנישא מצוותיה על כתף ולקיימה כראוי כאשר יחלנו לך בעת בואנו להר סיני שם חיכינו בכליון עינים לקיום התורה ומצוותיה (עי' פרי צדיק ר"ח סיון מאמר ב').

מו לעומד - הוד שבמלכות

מו. הראנו ד' חסדך וישעך תתן לנו תהלים פה ח

ואותה החסד הראה אותה לנו. ע"כ. והיינו בזכות מדת הרחמים יעשה עמנו חסד אע"פ שאיננו הגונים.

פירוש הפסוק עי' רד"ק וז"ל: כי אם גברו עונינו, אתה תעשה חסד עם החוטאים ולא תגמלם כפשעם,

ולפי"ז י"ל המשך הפסוק, דאנו מבקשין מד' שיעשה עמנו חסד כמו שעשה לנו ביציאת מצרים דאע"פ שעדיין לא היה בידינו זכויות כדכ' (יחזקאל טז) ואת ערום ועריה, כן יעשה עמנו היום, וזהו וישעך תתן כפי שהיה בעת 'לנו' בגימ' פ"ו היינו בשנות קושי השעבוד דהיה פ"ו שנים. וי"ל שזו א' מעניני מידת 'נצח שבמלכות' הנוהגת היום, דרומז על מלכות בית דוד שהובטח לו שמלכותו תתקיים לנצח כמבואר (עי' שמואל ב'), וא"כ נצח שבמלכות ענינה דוד המלך, ואצל דוד בפרט בספר תהלים מצאנו הרבה פעמים שדוד המלך מבקש חסד ד' אע"פ שהוא אינו כדאי, רק מגודל הרחמיו ית"ש כגון בפרק כה ונא ועוד.

תפילת העניו - הראנו ד' חסדך

והנה יום זה ב' בסיון המכונה 'יום המיוחס' ואי' בשם הר"ר בונם זיע"א ועוד צדיקים דהוא כיון דהוא בין ימים חשובים בין ר"ח סיון ושלשת ימי הגבלה והוא עצמו אין לו חשיבות וזהו היחוס שלו דאינו מחזיק עצמו לכלום ומי שהוא עניו עומד לעולם כדאי' במד' ריש ס' קהלת והובא ברש"י שם עה"פ 'והארץ לעולם עומדת' דאינו מתקיים

אלא מי שמשפיל עצמו עד עפר, וע"י מידת הענוה ישראל קיימים לעולם וכביכול מלכותו ית"ש מתקיימת לנצח בבחי' נצח שבמלכות, דאין מלך בלא עם, ואף במקרא דידן דהע"ה מבקש בענותנותו חסד ד' הראנו ד' חסדך שאין לנו אלא חסדיו לבדם שלא בא בזכות כל שהוא והוא ענוה השלימה.

אבל בפשטות הטעם שנקרא יום זה יום המיוחס הוא לפי שאמר הקב"ה לישראל ביום זה 'והייתם לי סגולה' וגו' 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים' וגו', והנה מבואר שם ב' ענינים א. חסד ד' עלינו בזה שאנו סגולה מכל העמים ב. התביעה והחוב עלינו שנהיה ממלכת כהנים וגוי קדוש, וי"ל דלעמת זה מכוון קרא דידן ראשית הקרא הראנו ד' חסדך הוא לעמת חסדו שאמר 'והייתם לי סגולה מכל העמים' ע"ז אנו מבקשים ממנו שתמשיך מעלתנו זו לעולם ותתקיים מדת 'נצח שבמלכות', והחלק השני דוישעך תתן לנו הוא לעמת התביעה עלינו 'והייתם לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' דאנו מבקשים עזרתו וישועתו שמבלעדיה איננו יכולים להיות כן כמבואר בגמ' (קידושין ל ב) דיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו.

קנין תורה [מו] – מחכים את רבו

וקנין התורה המכוון ליום זה הוא 'מחכים את רבו' ומעלת קנין זה דע"י שמחכים את רבו אף רבו מחזיר לו הארת פנים ושוב זוכה לתורה במלא חפנים וכדברי חז"ל (תענית ח א) אם אתה רואה תלמיד שלימודו קשה עליו כברזל משום שרבו אינו מאיר לו פנים.

והוא עוד ענין במדת 'נצח שבמלכות' דכתר תורה שהוא מלכות מתקיים בו לנצח ע"י שרבו מאיר לו פנים, וי"ל דזאת תפילתנו ג"כ מאת ד' שהוא המלמד תורה לעמו ישראל הראנו ד' חסדך שיראה לנו פנים כשאנו מתעסקים בדברי תורה ויחונן אותינו בעין יפה.

מז לעומד - הוד שבמלכות

מת. קומה עזרתה לנו ופרדנו למען חסדך תהלים מד כו

ופדנו למען חסדך - שיהיו ראויים לאור התורה

אופן שני במדת, הוד שבמלכות' הנוגע ליום הזה דהנה יום זה הוא תחילת שלשת ימי הגבלה וכחלק מההכנה לתורה הוא שברון לב במה יזכה לאור התורה והרמז כי ל"ב נשבר לחצאין הוא ט"ז העולה מס"ת קומ'ה עזרת'ה לנ"ו ובנוסף לליבם הנשבר בקשו ופרדנו למען חסדך כי למרות שעדיין אינם ראויים יעשה למען תורתו תורת חסד שלא תתבייש אם בני ישראל לא יהיו ראויים לקבלה ובזכות קדושת

פירוש הפסוק עי' רש"י וז"ל: אין אנו באים בכוח מעשינו אלא

למען חסדך עשה, וכן בשאר מפר'. ומידת היום הזה 'הוד שבמלכות' והוד הוא מדת אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום כל ישראל אפילו פשוטי העם, ואהרן עשה בהנגחתו עם הבריות דוגמת הנהגת ד' כביכול שעושה חסד ומרחם עם בריותיו אף שאינם ראויים וזה נקרא בעוה"ז מלך חסד, ויוצא דההוד שלו בא ממלכות ד' וזה, הוד שבמלכות' היוצא ממלכות ד'.

התורה יזכך אותם שיהיו ראויים לה, ואז יתקיים מדת ההוד שבמלכות דמלוכת התורה ישרה על מקום מכובד ומהודר. עוד י"ל בפ"י הפ' דקומה עזרתה לנו דהנה ישראל למרות תשוקתם לעלות להר לא עלו בגין צווי ד'

כאמרו 'והגבלת את העם' (שמות יט יב) כן בקשתם מאת ד' שינהג עמהם מידה כנגד מידה שאם מדת הדין נותנת לילך ולהפרע מישראל אזי קומה עזרתה לנו ותעכב מדת הרחמים את הדין.

קנין התורה [מז]- מכוון את שמועתו

וקנין התורה של יום זה הוא 'מכוון את שמועתו' והיינו דאינו נוטה מהעיקר כלל ומדייק שמועה ששמע מרבו כדבעי, וזה דוגמת מצות הגבלת העם שהחלה ביום זה, וזו הוראה שעליהם להגביל עצמם שלא יצאו מהמכוון אפי' בכל שהוא.

מח לעזמר - יסוד שבמלכות

מט. אנכי ד' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו תהלים פא יא

פירוש הפסוק עי' מצודות דוד וז"ל: רוצה לומר הנה הלא אני המעלך מארץ מצרים וידי בכל משלה, ולזה הרחב פיך לשאול ממני כל חפצך ואמלאם אם תשמע לי, וז"ל רש"י: הרחב פיך לשאול ממני כל תאות לבך, ואמלאהו ככל אשר תשאל אמלא. ע"כ.

הרחב פיך - בתפילה לזכות בתורה
הנה בשים לב נקט כאן הלשון שפתח בה בסיני 'אנכי ד' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' ובא כאומר דכיון שהוצאתי את ישראל ממצרים ונתתי להם התורה לפיכך רצוני שתרחיבו פיכם בתפילה בכל שנה ושנה לבקש ממני לזכות בתורה בשלימות והוא אומרו הרחב פיך ואמלאהו ואי' בגמ' (ברכות נ א) דקאי על ד"ת וברש"י שם לבקש כל תאוותך, כלומר מעתה עליכם להתפלל ולבקש שאכן תזכו לתורה בשלימות, ולכן נקט המעלך ל' הוה וכו' בחת"ס

כחם

היום

צא

ע"ז (בדרוש לשבועות) שהקב"ה מעלה אותנו מטומאת מצרים בכל עת, ולפי"ד בא כאומר כי בכל שנה ושנה הקב"ה מעלה אותנו ממצרים ונותן לנו תורה ולכן עלינו להשתוקק אליה ולעמול בקנינה. ואכן ביום זה נשלמו מ"ח קניני התורה ומעתה ישראל הם כלי מוכן לקבל תורה.

והנה אמרו הרחב פיך ואמלאהו הרי לנו כי הקב"ה רוצה שנקנה התורה בשלימותה וחפץ שנשתוקק אליה ונבקש קרבתה והוא מחסדו הגדול כמבואר בגמ' (ברכות ה א) דלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה דמידת בשר ודם המוכר חפץ לחברו מוכר עצב ולוקח שמח, אבל הקב"ה נתן תורה לישראל ושמח שנא' (משלי ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו. דד' מבקש שלא נעזוב התורה

אלא נעמוד על ערכה ונחזיק בה תמיד, והרמז לזה דפי"ך במלואו דהוא פ"א יו"ד כ"ף, המלוי שלו לבדו עולה צ"א כמנין שם הרחמים ה'ויה כשכלול בו שם א'דני המורה על הרחמים בשלימותן, וזה ואמלאהו דע"י המילוי של תיבת פי"ך תזכו לתורה אשר היא מרחמיו ית', ועוד דר"ת של ה'רחב פיך ו'אמלאהו שוב עולה צ"א להורות על הנ"ל.

ומידה הנוהגת ביום זה היא יסוד שבמלכות וי"ל א' מענינה הוא המ"ח קניני התורה שנגמר היום, דהם יסוד גדול לקנות כתר התורה ומלכותה דהם כיסוד בנין שעל ידו עומד כל הבנין, והר"ת של יסוד מ'לכות - י"ם כמנין נ' ירמוז על כללות נוסף הימים שממתינים ישראל לקבלת התורה.

קנין התורה [מת] - האומר דבר בשם אומרו

וקנין התורה של יום זה הוא 'האומר דבר בשם אומרו' ובמעלת קנין זה אמרו דהוא מביא גאולה לעולם כמבואר במשנה באבות פרק ו, וי"ל דבדיוק בגמרה של המ"ח קנינים מביא הקנין לגאולה, דדבר זה ידוע דגאולת מצרים הוא שורש כל הגאולות, וגאולת מצרים היה בזכות שקבלו התורה והכינו עצמם לזה בקניניה, כמו שא' ד' למשה בסיני בהוצאת העם ממצרים תעבדון א' האלהים על ההר הזה, הכי נמי בשאר הגאולות הוא על ידי מ"ח קניני התורה, וענין זה מרומז כאן בהפ' אנכי

ד' אלהיך המעלך וכו' והוא בזכות המ"ח קנינים וקבלת התורה, הכי נמי לעתיד הרחב פיך לבקש לזכות להתורה ע"י קנינה וע"ז תזכו לגאולה כמו שהיה בגאולה הראשונה

מיט לעזמור - מלכות שבמלכות

נ. אשרי העם שככה לו אשרי העם שד' אלהיו תהלים קמר טו

הפסוק קאי לעיל שמירי שם בהצלחת בני"י ולזה סיים אשרי העם וגו' וז"ל רד"ק: אשרי העם וגו' שזאת ההצלחה לו, ומפני מה היתה לזה העם זאת ההצלחה, לפי שד' אלהיו לפיכך אשריו שד' אלהיו. ע"כ.

התורה הק' דהיא חכמתו ית', וע"י מידת ענוה נזכה שתשרה עלינו השכינה, כמו שמצינו שד' השרה שכינתו על הר סיני שהוא נמוך וכן משה רבינו היה העניו הגדול ביותר מכל פני האדמה ומרומז בפ' מעוד' ענוים י'הו"ה (תהלים קמו ו) ס"ת עולה מ"ט,

והנה ענוה נקראת מ"ה כמו שמצינו אצל משה שאמר 'ונחנו מה' (שמות טז ז) וזהו כתוב כאן אשרי העם שככה לו ד, ככ"ה בגימ' מ"ה, כלומר אשרי העם שזכו למדת הענוה ועם זה זכו שאשרי העם שד' אלהיו כלומר שתשרה שכינה עליהם, והדבר הזה הוא להיפוך ג"כ דע"י השראת השכינה שהיה אז בקבלת התורה נתבטל מדת הגאווה וזה אשרי העם, שד' אלהיו דשרתה עליהם השכינה ופסקה זוהמתם כמבואר בגמ' (שבת קמו ב)

הנה יום זה מ"ט לספירה ויש להקשות דלפי הסדר שימים הללו הם כנגד מ"ח קניני התורה א"כ מה מקום ליום נוסף הוא יום המ"ט וכ' בחדושי הרי"מ דהסיבה היא כדי לחזור ולהעמיד בידינו כל הקנינים, או שזה היום נצרך לכלול הכל כאחד.

אשרי העם שככה לו - מידת הענוה

עוד טעם י"ל על הוספת עוד יום שביום זה נתבונן שאע"פ שכל הקנינים בידינו, עדיין איננו ראויים מספיק לדבר גדול ונכבד קבלת

כחם

היום

צג

ממילא השיגו עי'ז מדת הענוה שהרגישו שהם ככלום וזה אשרי העם שככה לו היא הענוה כמבואר.

מ"ט ימי הספירה לעמת מ"ט קללות

עו"ל פי' בהפסוק דמעלת בני"י שהם בוטחים בד' ומרוצים במה שעושה עמהם בכל מצב שהוא וזהו אשרי העם שככה לו הכוונה שיש להם המדה של ככה דבכל מצב שהם נמצאים ככה צריך להיות, ומאיפה מגיעים למעלה זו וזה על ידי שד' אלהיו וליבם בטוח בו בכל מעשיו שהכל הוא לטובתינו, ונקט הפ' הו"ה אלהיו, כיון דהשם הו"ה הוא השם של רחמים ובוטחים בני"י בשמו יתב' שהכל הוא במדת הרחמים.

ומידה הנוהגת היום היא מלכות שבמלכות' היא כפילת המלכת ד' ב"ה, ובזכות זה אנו מבורכים ב' פעמים כדכ' בהפ' ב' פעמים אשרי, וענין הב' פעמים אשרי הוא להוציא הדבר כמה אנו מאושרים שיש לנו מלך כהקב"ה, וזה גופא הוא חלק מהמלוכה, כמו להבדיל כשממליכין מלך בשר ודם אם ההמלכה הוא רק בע"כ בלי שמחה וחדוה, חסר בכל המלוכה, משא"כ אי כל העם רוצים ומאושרים עם המלך

אז הוא מלוכה כמו שצריך, והכי נמי אצל מלך מלכי המלכים חלק מהמלכת ד' עלינו הוא השמחה והידועה שאנו מאושרים שזכינו לעבוד מלך גדול כהקב"ה,

והנה הובא בדרשות חת"ס (לקוטי חת"ס בהר) דמבאר דכל יום מימי הספירה הוא כמו ז' ימים, כעין שמצאנו כי לעתיד לבוא יהיה אור החמה שבעתים כאור שבעת הימים (ישעיה ל כו) דהוא ז"פ ז' דהוא מ"ט, נמצא דמ"ט ימי הספירה כפולים ז"פ עולין כמנין שמ"ג, ויום הנ' הוא יום השמ"ד ולפיכך לא רצה משה שקבלת התורה תהיה ביום זה כמנין שמ"ד ל"ע והוסיף יום א' מדעתו ובזה דחה מ"ת ליום נ"א ואז עולה כמנין שמ"ה שהוא כשמו מש"ה. ע"כ.

ולפי"ד נמצאנו למדים מזה כי יום מ"ח לספירה מעלתו כמו של"ו ימים והוא אמרו ביום המ"ט שלאחר מכן א'שרי ה'עם ש'ככה ל'ו דהר"ת עולה של"ו ואשרי העם שזכו לאור של של"ו ימים, ועם יום זה המ"ט במספר יש בידינו שמ"ג אורות ונפלא דהר"ת של א'שרי ה'עם ש'ככה ל'ו א'שרי ה'עם, בגימ' כמנין שמ"ג עה"כ.

חג השבועות זמן מתן תורתנו

נא. ואני בחסדך במחתי יגל לבי בישועתך אשירה לד' כי גמל עלי תהלים יג ו

הקדימו נעשה לנשמע וקבלו עליהם לעשות טרם ישמעו כי בטחו בו ית' בתמימות שלא ישאל מהם מה שאין בכחם לעשות, ועל יום זה י"ל ואני בחסדך במחתי כי בטחו בחסדו הגדול שיתן להם תורת חיים שבידם לקיים כראוי, וזהו אשירה לד' כי גמל עלי כי פינו מלא שירה לד' שאכן גמל עמנו חסד בעבור הבטחון הנ"ל ונתן לנו את תורתו החביבה.

ועוד י"ל היו בוטחים בכח התורה עצמה שהיא תתפלל בעדם שיזכו לקבלה, ע"ד שכ' (סליחות לצום גדליה) 'תורה הקדושה התחנני בבקשה' וכו', וזה ואני בחסדך במחתי היא התורה תורת חסד אשר בטחתי כי תתפלל בעדי,

ואמרו יגל לבי בישועתך י"ל כי ישראל היו משתוקקים לתורה בצמא גדול כפי שרואים באזהרת ד' כמה פעמים שלא יעלו ולא יגעו בהר הרי שנצרכו להזהירם מחמת רוב תשוקתם

פירוש הפסוק עי' מצודות דוד וז"ל: ואני מעולם כאשר במחתי בחסדך היה לבי שמח בהישועה הבאה ממך, אשירה גם עתה אשירה לד' כאשר יגמול עלי חסדו, וז"ל ר"א אבן עזרא: ואני ואין לי חסד שאבטח בו, כי אם בחסדך ולמען זה הבטחון יגל לבי, ובדומה לזה מפרש רד"ק.

הנה תקנו חז"ל לומר בברכת אהבה רבה בעבור אבותינו, שבטחו בך ותלמדם חקי חיים, הרי שבשביל שיזכו ישראל לקבל תורה היו נזקקין לבטחון בד', ובפשטות י"ל דמי יכול לומר זכיתי לבי ושהוא ראוי שתנתן לו מתנה נפלאה זו אלא אנו סמוכים ובטוחים על חסדו ית' שיתן להם תורה כגודל חסדו.

ואני בחסדך בטחתי - הבטחון בעת מתן תורה

ויש לומר עוד כי מצאנו שנצרכו לבטחון רב בעת קבלת התורה כפי שאמרו חז"ל (שבת פח א) שישאל

כחם

היום

צה

לקבל התורה, ומשקבלוה נחה דעתם כמי שנושעו בישועה גדולה, וזהו יגל לבי בישועתך ששמחו בנתינת התורה להם כבישועה גדולה, ולשון זו מצאנו אף בברכת אהבה רבה, שאחר הבקשה על לימוד התורה אמר כי בשם קדשך הגדול וכו' במחנו נגילה ונשמחה בישועתך, הרי שהבטחון בשמו הגדול גרם לנו שמחה בישועתו היא התורה הק'.

אשירה לד' - התורה חביבה על ישראל
כשירה

וי"ל דיגל לבי בלשון יחיד יורה דע"י אחדות ישראל שהיו כאיש אחד בלב אחד זכו לתורה, ועוד שברוב שמחתם במתן התורה קיבלו על עצמם לעסוק בה לעולם ועד כדברי שירה האהובים על האדם וזהו אשירה לד'.

דלעולם אשורר לפניו בדברי התורה הנקראת שירה כד' בפ' וילך (דברים לא י"ט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, והרמז לענין זה כי לבי גימ' מ"ב וכן הר"ת דיגל לבי ב'ישועתך עולה מ"ב ירמז על מצות ודברת ב"ם דקאי על איסור הסחת דעתו מד"ת כמבואר בגמ' (יומא כ ב).

עוד ירמוז דס"ת כ"י גמל על"י עולה נו"ן כי השיגו בדעתם כי ד' גמל עמהם חסדו בנתינת תורה ביום זה שהוא נו"ן לספירה יותר מכפי שהיו ראויים עוד י"ל כי ירמוז על כתרים שזכו בגין הקדמת נעשה לנשמע כדאי' בחז"ל (שבת פח) וזהו אשירה לד' כי גמל, על"י שגמל חסדו עמדי בקשירת כתר על ראשי. וד' יזכנו למאור תורתו באמת ובתמים אמן סלה.